

ספר

שמות

שמות

נזם זהב וחלי בתם מוכיח חכם וגו' :

א שלמה המלך ע"ה יזהיר צב' הזה (משלי כ"ה) על מדה החוכמה לפי שכל החורה כולה הלוייה בתוכחת, שכל המקבל תוכחה וישמע לקול מוכיחו הנה זאת מדה עליונה כוללת כל העוצות והיא קצה לקיום החורה, ומי שסוכא את החוכמה מדה נגונה כוללת הרעות והיא קצה לצעול החורה כי הוא קרוצ שיכפור וסיפרוק ממנו עול חורה, ומזה אמר ש"ה (משלי ע"ו) מוסר רע לעוז ארע סוכא תוכחת ימות, צאר כי קסה מחד הסוכא תוכחת מן העוז אורח כי מי שעוז אורח והוא הפורק עול מלוח אחת מעליו יענש צמוקר רע והם היסורים אצל לא יענש צעונס המיתה, ומי שסוכא את החוכמה אינו כמחל לו צמוקר רע בלצד אלא יענש צעונס מיתה, וז"ש ימות כי לא יספיק להיות כספע צמוקר רע, וע"כ הזהיר שלמה בפסוק הזה על האדם שיהיה מקבל התוכחה, וצאר כי החוכמה עדי הנפש והפארתה כסס שהנזס והחלי הם עדי הגוף והפארתו, וז"ש כזס זסצ וחלי כהס מוכיח חכס על און סומעת כאסר יוכיח החכס על און סומעת המשיל אותה תופחת לכזס וחלי כי הנפש והפארת ומחיסה צעדי הנזס והחלי, החוכמה היא על שני חלקים, האחד מחוייב והשני כמנע, המחוייב הוא שכלטוינו להוכיח ג' כחות והם חכמים פחאים, נערים, הנמנע הוא שכלטוינו שלא להוכיח ג' כחות כלל, והם ללים כסילים רשעים, ללים הוא שבי (משלי ע"י) אל תוכח לן סן ישכאך, וכי (סס) יוסר לן לוקח לו קלון, וכ"ו צירמיה שהיה מיסר צני דורו שהיו לינלים והיו מקללין אותו הוא שאמר (ירמיה ע"ו) לא נסיתי ולא נשו צי כלה מקללוני, וכסילים הוא שבי (משלי כ"ג) צאזני כסיל אל תדצר כ"י יצו לטכל מליך, רשעים הוא שבי יוסר לן לוקח לו קלון ומוכיח לרשע מומו, כלוי המוכיח לרשע ומגיד לו מומו לוקח לו קלון ג"כ לפי שיאמר לו עליתי עהורה משלך, או יחזור מומו למוכיח כי המוכיח לרשע הנה זה הוא מוס למוכיח, אלו הס כחות החלק הנמנע, כחות החלק

המחוייב הם החכמים שכל (משלי ע"י) הוכח לחכס ויאחצך, כי לפעמים ילערך החכס לתוכחת כשהוא מועא לעמים צטוגג ודרך מקרה, פחאים שכל (משלי ח"י) לתח לפחאים ערעה, נערים שכל לנער דעת ומזמה, ועקר החוכמה הוא לנער לפי שאין כלי שכלו שלמים ועוד שילר הרע קודם צו לילר הטוב י"ג סנה ואין כל מחשבתו והחצונותו רק צתענוגי העולם והגוף, לפיכך צעודו נער וטצעו כך ילערך לתוכחת שיהיה לו רסן להכהינו ולהניחו צפעצוד הילר הטוב, וסיהיה סומע לעלה ולקול מוכיחו ולדצרי החורה שכולה תוכחת שנאמר (משלי ו"י) ודרך חיים תוכחות מוסר, שאס ינחוו להרגיל טצעו צפעל וצהנהגה כאשר יגיע לזמן שלמות שכלו ילחה להסיצ אחור הנהגתו ואוחה הנהגה הטובה היא אס רעה לא תפרד ממנו לעולם, והוא שבי (משלי כ"ג) חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יקור ממנה, כי צימי הזקנה רחוק הוא להחליף טצעו שכצר הורגל צו ע"כ ראוי לו צעודו נער שיטמור דצרי החוכמה ועס זה יקנה לכפסו תועלת רבה וזכות גדול, והוא שאמר דוד ע"ה (תהלים קי"ט) צנה יזכה נער וגו', ומפני זה יזהיר שלמה חמיד להוכיח את הנער צצע מוסר הוא שאמר (משלי כ"ג) אולת קסורה בלצ נער טצע מוסר ירחיקנה ממנו, יאמר הפילו כשתחיה האולת דצקה בלצ הנער וקסורה סס צשכצר הורגל צה ימים רצים אל תחיש ותאמר אין לו תקנה כי מאמר שהוא נער טצע מוסר ירחיקנה ממנו יוכיחו מעט מעט ויכנס בלצו החוכמה כי דצור המוכיח כך ועס הסקידה יעשה רוטס בלצ הנוכח כאשר תראה צעפת המים שהיא רכה ונוחה ועס הסקידה תקוצ חור צאזן הקסה, ואס נחיש ממנו ולא הסתדל צתוכחתו הנה זס סוכאו, והוא שאמר שלמה ע"ה (משלי י"ג) חוסך טצעו סוכא צנו ואוהצו שחרו מוסר, ואורו צמדרס חוסך טצעו סוכא צנו זה דוד ואוהצו שחרו מוסר זה יעקב, ללמדך שכל המוכע מוסר ממנו לסיף יולא לתרצות רעה, שכי"צ ציסמעאל שהיו לו גענועין אלל אציו ולא רדו וילא לתרצות רעה

המדינה עלמה אשר עם הצירה למוך חזל לא
 כתיב עס כי חס צכצכיותה סכאור ויסז
 ישראל צארן מלרים : את יעקב. עם כנו ח
 השמים וחת הארץ, ע"ד הקבלה, וכן (שמות
 כ') כי שש ימים עשה ה' את השמים וחת
 הארץ : איש וביתו באו. ע"ד הפסע צל הכ'
 ללמדנו כי לא כסאו השצעים מצנות מלרים
 כי עם כסותיהם צלו סס. וע"ד הקבלה איש
 וביתו צלו איש ע"ש סכ' (שמות ע"ו) ה' איש
 מלחמה וציתו וצית דינו, וכמו צכאן סארז"ל
 גלו למלרים שכיה עמהם. ובמדרש ואלה שמות
 צני ישראל הצאים מלרימה ואלה היום שמות
 סנה צאו, אלל כל שמות סנה שהיה יוסף
 חי לא שעצדום ומשמת יוסף כחנו עליהם עול
 כצד סכא' וישימו עליו סרי מסיס לכך כתיב
 הצאים כאלו חותו היום צאו : (צ-ג) ראובן
 שפעון לוי ויהודה יששכר זבולן ובנימן. הזכיר
 הששה סראסונים שהם צני לזה כסדר תולדותם,
 והיה ראוי סיזכיר לצנימן אחרון לכל אחיו כי
 הוא הקטן סצכלן ומה סהזכירו סציעי מפני
 סהעולם השפל כחלק לסצעה אקלימיים והאקלים
 הסציעי הוא ח"י שהוא אמלע היסוצ והיא
 הנקודה מזוגה מקור וחוס יותר משאר הארלות
 מפני שהיא אמלעית לקלות, וע"כ ככתב צנימן
 סציעי לרמוז על ציהמ"ק סצאקלים סציעי
 שהוא צחלקו סל צנימן, ואע"פ ססכנוי סמחקר
 ססדרו האקלימיים כחצו צקלת חצוריהם סא"י
 צאקלים הרציעי הכל הולך אל מקום ח', כי
 כיון סהארץ היא הנקודה ויס ג' אקלימיים
 מכאן וג' אקלימיים מכאן הנה היא רציעית לכל
 ג' וג' והיא אמלעית והיא סציעית וזה דניון
 יום הסצנת שהוא אמלעי לימות הסצנע והוא
 יום סציעי, ולא הולרכו רז"ל להודיענו שהמאורות
 כתלו ציוס רציעי כי חס לפרסס מעלת הסצנת,
 וידוע כי ערצ סצנת מתחיל מיום רציעי וכאשר
 חחסוצ יום רציעי חמיסי ושסי מלפני הסצנת
 ויום ראשון ושני ושליסי מאחרי הסצנת הנה
 סצנת שהוא סציעי אמלעי גם רציעי לכל השלטה,
 וכן ציהמ"ק סצאקלים הזה אמלעי ושציעי,
 והזכיר יוסף צאחרונה לסני טעמים האחד כדי
 סלל יסתרו צני הגצירות על צני השפחות
 וע"כ ככתבו דן וכפתלי גד ואשר שהם צני
 השפחות צאמלע צין צנימן ויוסף, והסני מפני
 סיוסף היה גדול סצכלן צמעלה וכבוד לכן
 הזכירו צאחרונה דרך ספלות כי כן דרך הלדיקים

רעה סכא' (צראשית כ"ח) וחרא טרה חת צן
 הגר המלריח אשר ילדה לאצרהס מלחק, ואין
 מלחק אלל ע"ז סכא' (שמות ל"צ) ויקמו ללחק,
 וכן מלינו צעסו שהיו לו געגועין אלל חציו
 ולא רדהו וילל לתרצות רעה ועצר חמש עצירות
 צאוהו יוס, וכן אדוכיה צן חגית היה לו געגועין
 אלל חציו ולא רדהו סכאמר (מלכים ח' ח')
 ולא עלצו חציו מימיו, וכן אצטלוס לא רדהו
 חציו וילל לתרצות רעה וסכצ עם כסיו וגרס
 לו להוליחו מירוסלים ולעלות יחף וראש לו
 חפוי והוא עולה וצוכה והפיל כמה רצות
 מישראל, ואוהצו סחרו מוס"ל זה אצרהס סיסר
 חת ילחק והוליכו צדרכיו סכא' (צראשית י"ח)
 כי ידעתיו למען אשר ילוה וגו', וכן יעקב
 יקר חת צניו ולא היה צהס פקולת ומפני שהיה
 יעקב חציו ע"ה מוכיח חכס והיו לסצעים חזן
 סומעת ע"כ היו ככסף לרוף והיו כזס זהב וחלי
 כחס והיו צני חציהס, ז"ס ואלה שמות בני
 ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו.
 סספר הזה היה ראוי סיתחיל אלה שמות צלל
 וח"ו כספר אלה הדצרים, חזל צל חות סוא"ו
 לחצור ענין כי הענין מחוצר למעלה צקדר
 ויגס חליו ססס הזכיר ואלה שמות צני ישראל
 הצאים מלרימה יעקב וצניו, וצל ללמד כי
 הענין אחד אע"פ שהם סני ספרים ומכאן סס
 צחיהם חזר ומכאן כאן לאחר מיתחס וזה למעלה
 וכבוד להס, וכדי להודיע חצחס כמאמרס ז"ל
 סכמשלו ישראל לכוכצים סמוליחס צמספר
 ומכניסן צמספר סני (יסעיה מ') המוליח צמספר
 לצחס לכלס צסס יקרא, לפיכך מזכיר סמותיהן
 חדיר וכופל אותס סכל צדרך חצה כסס סמלינו
 ה' פעמים ישראל צפסוק אחד :

(ח) הבאים. לסון רצוי מלסון (יסעיה כ"ז)
 הצאים יסרס יעקב ילין ופרח ישראל,
 ולפי סלל ירדו למלרים רק סצעים כפס והקצ"ה
 לוה צהס חת הצרכה כענין סכ' (שמות ח')
 וצני ישראל פרו ויסרלו וירצו ויעלמו צמאד
 מאד לכך הזכיר צהן לסון הצאים המעיד על
 רצוי זרעס : מצרימה. היא המדינה עלמה כי
 מלרים סצכחוצ הכונה צו ארץ מלרים וזה הכ'
 מעיד ע"ז (צמדצ כ') וירדו חצותינו מלרימה
 וכצצ צמלרים ימים רציס ולא חמר וכצצ סס,
 כי ירידת החצות אל המדינה עלמה והתיסצותן
 סל ישראל צארן מלרים, וכן חמר ה' ליעקב
 (צראשית מ"ו) חכני ארד עמך מלרימה היא

כ"ו שחקנ"ה עוסקף להם כבוד וגדולה הם מוסקפים צעלמם שפלות וענוה, שכ"ו ציהושע בן נון אחר שקמך משה רצע"ה את ידיו עליו וכחמנה פרכס על ישראל בחייו של משה מה כי שם (דצרים ל"צ) וידבר משה את כל דברי השירה הזאת באזני העם הוא והושע בן נון הזכיר הכי הושע ללמדך שלא נחגאה צקנת ונעלתו אלא השפיל את עלמו: ובמדרש ראובן שמעון לוי ויהודה כל השבטים כלן ע"ש הגאולה כקראו, ראובן (שמות צ') ראה ראיתי את עמי עמי, שמעון וישמעאל אלהים את כאקחם, לוי (זכריה צ') וכלו גוים רצים אל ה', יהודה (ישעיה י"ב) אודך ה' כי אכפת צי, יששכר (ירמיה ל"א) כי יש שכר לפעולתך, זבולן (מלכים א' ח') צנה בכיתי ציה זבול לך, זכיון (ישעיה ס"ב) כשצע ה' צימיו, דן (צרחיה ט"ו) וגם את הגוי אשר יעצרו דן אנכי, נפתלי ע"ש (סיר ד') נפת תעופנה שפתותיך, גד על שם (שמות ע"ז) והמן כזרע גד הוא, אשר ע"ש (מלככי ג') ואשרו אחכם כל הגוים כי תהיו אחם ארץ חפץ, ויוסף ע"ש (ישעיה י"א) יוסקף ה' שכית ידו, כך דרשו צחכחומא, וי"ב שבטים אלו מפני שעתידין שיעלו לשטים רצוא בגאולה מלרים תמלא ראשי אותיות שלהן עולים שטים רצוא פחות ג' אלפים ואין לוי צכללם שאינו צכלל שקודי צני ישראל. וכך דרשו צפסיקתא אם מצקס אתה לידע כמה מניין של ישראל עול ראשי אותיות השבטים ואתה יודע מנינם, רי"ש של ראובן מאתן אלפין, טי"ן של שמעון חלת מאה אלפין, כו"ן של נפתלי חמשין אלפין, וכן כל השער כמלא שעולים שטים רצוא פחות ג' אלפים ואותם ג' אלפים שהם חקרים הם שכלו צעגל, וצחכחומא דרשו כן צפרשת כי חשא: (ה) ויהי כל נפש. צהרצה מקומות מן הכי מלינו שמכנה גוף האדם כפס כענין שכי (ויקרא ד') כפס כי חמא טצאורו על גוף האדם כי חמא איכנו מלד הנפש, וכן צכאן הכוכה צנפס שהוא גוף ועיכ אמר יולאי ירך יעקב שצעים נפס, ויוסף עם יוסף שהיה צמלרים, וידוע כי צמלרים היה אך מפני שהגאולה העמידה תהיה צדמיון גאולה מלרים עיכ ירמוז כי תחלת גלות ראשון היו שצעים כפס וצקוף צגלות אחרון עתידים לידע שצעים אומות, ז"ש ויוסף היה צמלרים, הזכיר יוסף צאחרונה לרמוז על עשיה בן יוסף העמיד לצא

צאחרונה לגאול את ישראל: (ו) ויפת יוסף וכל אחיו וכל הרור ההוא. ראובן כולד צי"ד צכסלו ומה בן קכ"ח שנים, שמעון כולד צכ"א צעצח ומה בן קכ"ב שנים, לוי כולד צי"ו צכיסן ומה בן קל"ז שנים, יהודה כולד צע"ו צכיון ומה בן קי"ע שנים, דן כולד ע"י אלול ומה בן קכ"ה שנים, נפתלי כולד ה' צחשרי ומה בן קל"ג שנה, גד כולד י' צנרחשון ומה בן קכ"ה שנה, אשר כולד כ' צצצע ומה בן קכ"ו שנים, יששכר כולד י" צאצ ומה בן קכ"צ שנה, זבולן כולד ז' צחשרי ומה בן קי"ד שנה, יוסף כולד א' צחמוז ומה בן ק"י שנה, זכיון כולד י"א צמרחשון ומה בן ק"ע שנה, צאדר וצחייר לא כולדו כשתיירו לאפרים ולמנשה מלאתי צמדרש חדשא: ויפת יוסף וכל אחיו וכל הרור ההוא. דרז"ל אע"פ שמת יוסף אלהים קיים שכלומר וימת יוסף וקמיק ליה וצני ישראל פרו וישרלו וירצו ויעלמו צמאד מאד, למדך הכי שקודם השעצוד כשתלחה צהם צרכה זו טרילה ועלימה ואחר שהתחיל השעצוד נפתח מהשרילה והעלימה וכשאר צהם הפריה ורציה וז"ש וכאשר יענו אותם כן ירצה וכן יפרוץ. ובמדרש וצני ישראל פרו וישרלו פרו מאי רצותיהו ת"ל וישרלו ששה צכרם אחד כשרלים הללו יכול כמוכים כשרלים ת"ל וירצו צעלי קומה יכול חלטים ת"ל ויעלמו צמאד מאד, צמאד צעולם הזה, מאד צעולם הצא שכלומר (ישעיה מ"ט) ואמרת צלבצך מי ילד לי את אלה: (ח) ויקם מלך חדש. כחלקו רז"ל צזה יש מהם שאומרים חדש ממש וי"א שכתחדשו גזירותיו. ונראה לפרש כי המלך הזה כולד צזמן שהיה יוסף צצית האסורים הוא שכי עליו (צרחיה ע') יום הולדת את פרעה כלו יום שכולד צו פרעה כי קרא המלך עם צנו כשמו ויהיה כדברי האומר חדש ממש וז"ש אשר לא ידע את יוסף כי לא ידעו ולא הכירו כלל כי הוא בן המלך הראשון הזקן. ובמדרש אשר לא ידע את יוסף כל הכופר צעוצתו של חצרו קופו שיכפור צעוצתו של הקצ"ה שהרי כי אשר לא ידע את יוסף, וצקוף אמר (שמות ה') לא ידעתי את ה', מלמה"ד לאדם שרגם איקונין של דוכוס אמר המלך התיזו את ראשו למחר עושה צי כן, והמדרש הזה כוטה לאי שאומר כתחדשו גזרותיו: (י) הבה נתחכמה לו. יש חכמה עוצה ויש חכמה רעה, החכמה צתורה וצמוקר היא חכמה עוצה והחכמה צעכיכי ערמימות היא

היא חכמה רעה, וזה התחכמות לא חכמה כי לא אמר הנה נחכמה ואמר הכי (קהלת ז') אל תתחכם יותר הזכיר על ההתחכמות הזו שהוא מן החכמה הזאת כי לא אמר אל תחבס יותר, והתחכמות הזו הוא שצאו עליהם המלכיים בעלילות תחלה צמונים הוא שכי וישימו עליו שרי מסיים העלה עליהם חס כבד והיה מראה להם כי אין זה מלך איצה כי כן דרך מלכי הארץ להעיל חס על אנשיהם, ואח"כ גזר עליהם שעצוד צגופן הוא שכי ויעצירו מלכים את בני ישראל צפרך, הפקיר פרעה את ישראל שכל אחד ואחד מהמלכיים יהיה לו רשות לקחת מישראל לעצוד עצודתו ז"ש צפרך, והפרך הזה הוא שהיו מעצידים אותם שיצאו העפר ויעשו חומר והלצנים ושיצנו הצנין ולא היו כותכין להן אלא החצן ואח"כ הוסיף צגזרה ומנע מהם החצן שחא' (שמות ה') ותצן לא יתן לכם ותכן לצנים תחנו, ואח"כ הוסיף צגזרה ומצרו את חייהם צעול כבד וכמאס יותר מזה וז"ש ימצרו את חייהם צעודה קשה צחומר וצלצנים וצכל עצודה צסדה, כלו' מלצד עצודה פרך שהזכיר צכ' הראשון שהיא עצודה קשה צחומר וצלצנים עוד מצרו את חייהם צכל עצודה צסדה, והעצודה צסדה היא חפירת המקומות צטדותם והולאה הצנלים וז"ש את כל עצודתם כלו' מלצד עצודתם אשר עצדו צהם צפרך. והנה פרעה הרשע כוון צכל מיכי עכוין חלה חלה להתיש כחם של ישראל ולהמעיע זרעם שלא יפרו וירצו שהרי היגיעה מחסת כחו של אדם וממעט הזרע, ולפי שראה שלא היו מתמעטין צכ"ז חלל היו מתרצין כמו שכתבתי וכאשר יענו אותו כן ירצה לפיכך גזר עליהם הריגה וידוע כי חלו רלה ללוות להרגם כאחד היה אפשר לו זה חלל מפני שיהיה הענין צגידה גדולה שיהרגו מלך את אנשיו אשר צאו לדור צחללו על אמונתו וחתיה זאת לעלך לחרפה צתוך העמים ע"כ לא רלה להרגם צפרהקיא חלל רלה להתחכם עליהם להאצידם צסחר וצחשאי ושלל יודע החוס הנעשה צהם ולפיכך לוח הדצר לשתי הנשים המילדות שיהרגו את הזכרים על האצנים וז"ש ויאמר מלך מלכים למילדות וגוי חם צן הוא והמתן אותה, ולוח עליהן שישתירו הענין ולא יגלה זה לשום אדם כדי שיהיי הדצר סוד מן הכל אין ל"ל מן המלכיים אשר יחוס להם יותר חלל אפי' מישראל

ואפי' המילדות אמות הילדים צעלמן שהרי אפשר למילדות לטעון ליולדת כך כולד נח, וכאשר ראה פרעה צגזרה על המילדות יראה ה' ית' יותר מיראת המלך והיו נחיות את הזכרים והתחכמות הזו לא סוה לו הולרך לגלות הענין למלכיים, וז"ש וילו פרעה לכל עמו וגו', ועדיין ישראל לא היו יודעים צזה כלל כי כשהיה ישראל חצי הילד מתרעם אל המלך או אל הסופט אומרים לו הצא עדים ואעשה לך נקווה, ואח"כ נתפרסם הענין לכל העולם ואפי' לישראל והיתה הגזרה גלויה לכל המלכיים היו נכנסים צצתים צמלות המלך ומחפשים הילדים צלילות פן ילפינו אותם אמותיהם וז"ש ולא יכלה עוד הלפינו וגו', למדך הכי שכל חסה ואסה ומנעי ישראל חדשי עצורה נודעים למלכיים החוקרים מלך המלכות כי יחקרו הדצר ודצר לא יכחד מן המלך והיו צאים צמלאת ימיה ללדת עד שאלו רלחה להלפין את צנה אין לה רשות. והנה כל ההתחכמות הזאת טעמו צנכסר וצנגלה לא הועיל להם כלום והיתה הצרכה מצחלחת צזרעם צרצוי גדול כלמח הסדה הוא שכתוב וכאשר יענו אותו כן ירצה וכן יפרון, וכן אמר הנביא (יקזקאל ו') רצנה כלמח הסדה נחתיך ומרצני ומגדלי, ואע"פ שהסליכו צניהם ליאור חנה המושיע כלל צקנה מלת ה' ית' כי לה' החסועה וההלחה וכל הסצות מלחה, והוא ית' הפר עלהם והאציד חכונחם כענין שכי (ישעיה מ"ד) מטיצ חכמים אחר ודעחם יסכל וכמו כן יארע לנו צגלותנו זה צכל דור ודור חושצים עלינו מצצצות רעות והם מתחכמים להאצידנו מן העולם ואין לאל ידם כי לא כן מצצצות הש"י וכמו שדרז"ל וכאשר יענו אותו כן ירצה אמר הקציה חחם אומרים פן ירצה ואכי אומר כן ירצה, ואמרו צמדקס תהלים (מזמור ט') למנלח על מות לצן האויצ חמו חרצות לנלח, שאל פיליפוס את רצי אלעשא לא כך אמר הנביא (מלאכי א') כי תאמר אדום רושטנו וכסוב וכצנה חרצות כה אמר ה' חלהים חמה יצנו ואכי אהרוק, וכל מה צצכינו קיים, ח"ל לא דצר הכי כנגד הצנין חלל כנגד העלות שכל זמן שחחם יושצים צכל סנה ושנה וחושצים לכלותנו הוא הורק עלחכס, ח"ל חייך כך הוא חנו יושצין צכל סנה ושנה לכלותכס ואחי חד קצ מצעל לן, וכסס שהרעו המלכיים לישראל תחלה צמונים ואח"כ צגופס כך מדד להם

הקציה

רבינו שמות א ב בחיי קז

הקצ"ה מדה כנגד מדה וכפרע מהם תחלה
 צמחוכם הוא שכי (שמות ע"י) וימת כל נוקמה
 מלרים ואח"כ נפרע מגופם שכחמר (שס) כי
 היה השחין צחרעמים וצכל מלרים אח"כ נפרע
 מהם צמיתה סכאי (שמות י"ג) כי אין צית
 אשר אין שם ונת: ובמדרש הזה כתחכמה לו
 הזה כתחכמה לו למלכו של עולם, אם נטרפס
 הם צני אצרהם סכלל מכצטן האש, אם כהרגם
 הם צני יחק סכלל מן החרב, אם נסקלם
 צאצנים הם צני יעקב סכתעלה צאצן שכחמר
 (צרחשית מ"ע) מעס רעה אצן ישראל, ועוד
 מלכותם נמשלה לצאצן שכחמר ואצנא די מחת
 לללמח הות לטור רצ ומלחמ כל ארעא, חלח
 נשליכם צמים שהרי נשצע שלח יציה מצול
 לעולם לפיכך הטציעם צמים סכאי (שמות י"ח)
 כי צדצר אשר זדו עליהם צתצטיל שצצלו צו
 כתצצלו, וכן אמר הכציא (ישעיה ס"ו) גם חני
 אצחר צתעלוליהם ומגורותם אציא להם:
 ועלה מן הארץ. כנה הכי כי היה לו לומר ועליכו.
 ובמדרש ועלה מן הארץ כל זמן שישראל צירידה
 סתחחוכה עולים זהו ועלה מן הארץ
 מחוך הירידה עליה, וכן אמר דוד ע"ה (תהלים
 מ"ד) דצקה לצרן צענכו וכתיב צתריה קומה
 עזרתה לנו: (יד) וימררו את הייהם. הנפס
 המדצרת שהיא חיי הגוף כלשון (תהלים ק"ג)
 הגואל מנשחת חייכי. גם יתכן שתהיה הכוכה
 על הקצ"ה שהוא חיי הנפס ומזה לא אמר הכי
 וימררו את הנפס, ואין לחמוה ע"ז שהרי צפי
 דרז"ל כי לי צני ישראל עצדים כל המצטצדן
 מלמעט כאלו מצטצדן מלמעלה ויותר מזה
 מליכו מקרא מלא (ישעיה ס"ג) צכל לרתם לו
 לר וכי (תהלים ל"א) עמו חככי צלרה:
 (עו"עו) ויאמר מלך מצרים ויאמר בילדכן. סני
 פעמים ויאמר מפני אריכות הלשון,
 או יהיה ויאמר האחד ספור הענין למילדות,
 השני אזהרה ולווי להן שיעשו בן, ופעם על
 האצנים המצצר סכורעות שם לילד נקרא אצנים
 ע"ש סירכותיה של יולדת מלעטכיות כאצנים וכן
 נקרא מצצר ע"ש שאצריה מצטצרים וכן תרגומו
 מחצרא, ומלת האצנים יש להצין צו ה"א צנים
 ומזה דרז"ל ששה צכרם אחד, ועוד תרמוז
 מלת האצנים מקום האצנים שהיא ה"א הרחשוכה
 שצטס וכבר הזכרתי מזה צפסוק (צרחשית
 ל"ח) והיה צכז"צ: = (כח) ויעש להם בתים.
 לשתי המילדות האלה הם יוכצד ומלרים צהה.

נקראת יוכצד שפרה שמשפרת. הולד ונקראת
 מרים פועה ע"ש שפוע את הולד. ובאור הכי
 ע"ד הפסע ויהי כאשר יראו המילדות את
 האלהים יותר מיראת המלך והיו מחיות את
 הזכרים ויעש להם צתים לישראל כלו' שהוסיב
 להם שומרים והעמיד צית מלרי אחד צין סני
 צתים של ישראל כדי שלח יוכלו להסתיר
 הילדים מהם, וכן (שמות ע"ו) ותען להם
 מרים חוזר לישראל לא לכשים היולדות אחריה,
 ו"ש ספירטו צתים צתי כלאים סיהיו סגורות
 שם לעולם. וע"ד המדרש ויעש להם צתים
 צרכם צצתי אצות צתי כהונה ולויה מיוכצד
 ומלכות ממרים, וכן כתיב (תהלים קל"ה) צית
 אהרן צרכו את ה' צית הלווי צרכו את ה',
 ולפי המדרש הזה אין מלת ויעש חוזרת לפרעה
 רק חל האלהים, ומה שהזכיר וילו פרעה ולא
 אמר וילו לכל עמו מוכיח ע"ז כי מלת ויעש
 חוזרת להס"י וע"כ הולרך להזכיר שם פרעה,
 ותחזור מלת להם למילדות והיה לו לומר להן
 כי כן מצפט הלשון צנקצות וכן הזכיר למעלה
 ויאמר להן מדוע עשיתן, אצל מליכו כי הוא
 דרך הכחוצים צמקועות כי כן מליכו (שמות
 צ') ויצאו הרועים ויגרסום ואח"כ הזכיר ויוסיען
 וישק את לאנס. ואולי הטעם הזה כי המילדות
 האלה נתן להן הכי מעלת הזכרים צשכר המלוה
 שהן מתעסקות צה להחיות הזכרים ולכך הזכיר
 צהן צ' לשוכות לשון נקצה ולשון זכר פעם
 להם פעם להן, ועוד = הפני = שצצע = לב = כולל
 הכהונה והלויה שהם כנגד הרחמים והדין והצן זה:
 ב (ח) ויקח את בת לווי, לוי ממש צן יעקב
 לא מיוחסה אליו וסמך פרשת הגואל
 לפרשת השעבוד והגלות להורות שהזמין הקצ"ה
 רפואה למכה, ואין לקוחין אלו תחלת נשואין
 שהרי כבר נולד אהרן קודם משה, ומה שסמס
 כאן חזר וגלה צסדר ואחא, הוא שאמר (שמות ו')
 ויקח עמרה את יוכצד דודתו לו לאשה ותלד
 לו את אהרן ואת משה ואין מוקדם ומאוחר
 צחורה, אבל צאור ויקח סתחזירה לפי שפי'
 ממנו צגזרת כל הצן הילוד היאורה מסליכוהו,
 ודרז"ל צת ק"ל שנה היחה יוכצד כשילדה למשה
 כילד הרי הכחוצ אומר אשר ילדה אותה ללוי
 צמלרי לידתה צמלרי ואין הורתה צמלרי וישראל
 לא נשחעצדו צמלרים חלא רד"ו שנה וכי (שמות ז')
 ומשה צן שמוכ"י שנה צעמדו וכי, כמלחמ כשילדה
 למשה היחה צת ק"ל שנה ומה שקראה הכחוצ

זה שכולדו לה סימני כערות: (3) ותרא אותו כי טוב הוא, ע"ד הפסוק יאמר כי היה יפה חף נעים ואפילו היה כעור דרך האם לרחם על צנה ולסמרו מן הסכנה ולהלפיו ולא היה לריך הכי לומר צטציל זה כי טוב הוא, וע"כ הולכנו ז"ל לעשות מדרש צנה כי יחרון העוזה שראתה זו הוא שכולד מהול, ודרשו זו עוד שנחמלא כל הצית אורה כענין שחא' (צראשית ח') וירא אלהים את האור כי טוב, וכן דרז"ל צאדם הראשון שהיה יליר בפיו של הקצ"ה שצראו מהול, וע"ד הקצלה כי טוב הוא היה מספיק לפי המדרש הזה שיאמר ותרא אותו כי טוב כיון שהוליאו אותו מלשון וירא אלהים את האור כי טוב, אזל הוקיף מלת הוא כי הוא שמו של הקצ"ה שחא' (תהלים ק') הוא עשנו ולא אנחנו, חני ה' הוא שמי, ומה שדרז"ל צה"א כצרא העולם הכונה צה"א וא"ו של השם מפני שהשכינה כלולה מו' קלוות, וכמו שגרמו צמזמור (תהלים קכ"ח) אשא עיני אל ההרים שהזכיר שם דוד ע"ה ששה פעמים שחירה שהוא רמו לשכינה ומפני שעיקר האותיות וקיומם היא האל"ף לא מלינו השם כי אם צאל"ף ולפיכך הזכיר כאן צמשה כי טוב הוא רמו צמלת כי טוב שנחמלא הצית אורה גם צמה שהוקיף מלת הו"א רמו לשכינה שראתה עמו וזה שדרז"ל ותפתח ותראה את הילד ותרא מצעי ליה מלמד שראתה עמו שכינה, הרי לך מפורש שהוליאו לנו חכמי האמת רמו לשכינה מתוספת ה"א וא"ו של ותראה, וכן חני אומר צתוספת כי טוב הוא שהרי הדין כותן אם צתיה צת פרעה זכתה לראות פני השכינה לכבוד משה כ"ש הלקת אמו שתזכה לזה: ותצפנהו שלשה ירחים. צצצעה צאדר כולד משה והמלריים המתינו לקוף ע' חדשים כדרך העולם והם כלים צו צסיון ועל כן לא יכלה עוד הלפיו והזכיר ירחים ולא חדשים לפי שהם חדשי הלצנה שהם שני חקרים ואחד מלא ובסתחשוב כ"ע כ"ע צ' פעמים חקרים הרי נ"ח וחדש מלא של שלשים הרי שמונים ושמוכים ימים וזהו כופל צצצעה צסיון הוא היום שנחנה צו התורה צו ציוס הושלך ליאור והגיד לך הכי כי ציוס שנלעער ציאור צו כחעלה צשמים וקבל תורה מסיני וז"ש דוד ע"ה (תהלים קל"ח) ציוס קראתי ותעני תרהיצי צכפטי עז: (ג) ותקח לו תבן גשא. לו לחועלתו והללתו ודצר חכמה עשתה

יכצד אמו ותחצולה גדולה שהניחחו על שפת היאור כדי שיראו אלעגניכי פרעה ויאמרו כצר הושלך המושיע ציאור כי ידעו זה מכת אלעגניכותם ויגידו הדצר לפרעה ואז חצטל הגזרה כי לא יחקרו אם ימות אחר השלכתו ליאור אם לא ולא יחפשו אחריו, וזה שדרז"ל החושים צכוכבים מודיעים לחדשים מאשר יצאו עליך ולא כל אשר, והנה האלעגניכים והחושים אשר לפרעה הרצע כשל כח חכמתם ולא מלאו ידיהם צחציונס והקצ"ה מליל מ' שרולה להליל: (ד) ותצב אחותו מרחק. ע"ד הפסע זו מרים שהרי מרים נתצבה עתידה חוני שתלד צן שמושיע את ישראל וז"ש לדעה מה יעשה לו לדעת מה יהא צקוף כצוהתה. וע"ד המדרש ותחלב אחותו זו שכינה ולמדך הכחוצ כשהלדיק מלעער שכינה מזדמנת לו להלילו וכענין שכי (יונה צ') קראתי מלרה לי אל ה' ויעני, ותכף שכלעער משה ציאור כצדונה לו מיד שכינה שעמידה ליתן תורה על ידו, וזה שדרז"ל ותחלב אחותו מרחוק פסוק זה כלו על שם השכינה כאמר ותחלב דכתיב (ש"א ג') ויצא ה' ויתלצ אחותו דכי (משלי ז') אמר לחכמה אחותי את, מרחוק דכתיב (ירמיה ל"ח) מרחוק ה' כראה לי, לדעה דכי (שמואל ח' צ') כי אל דעות ה', וזה דכי (דברים י') מה ה' אלהיך שואל מעמד יעשה דכי (רות ח') כה יעשה לי אלהים, לו דכי (סופטים ו') ויקרא לו ה' שלום: (ה) ותשלח את אמתה. דרשו רז"ל רצי יהודה ורצי נחמיה חד אמר ידה וחד אמר שפתה מאלן דאמר ידה ששים אמה כשתרצנה אמתה של צת פרעה, ויש צזה רמו צכחוצ שחמרה צת פרעה כי מן המים משיחיהו יחיר הכו"ן ושתי הה"ן כי היה הכחוצ יכול לוער כי ממים משיחיו: (ו) ותחמל עליו. דרז"ל צא בצריאל והכהו למשה כדי שיצבה ותחמלא עליו רחמים: (ז) מינקת מן העבריות למדך הכי שלא רלה משה לינק מן המלריות וכן דרז"ל כעלתו והציחחו אלל המלריות ופסל את דדיהן אמר הקצ"ה פה שעתיד לדצר עמי יינק מן המלריות הה"ד (ישעיה כ"ח) את מי יורה דעה ואת מי יצין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים: (ט) והינקתו לי. לצדו ולא אחר עמו מכאן ארז"ל מי שתקצלת להניק צן חצרתה לא חניק אחר עמו: ואני אתן את שכרך. לא דיין ללרקים

רבינו

שמות ב

בהיי

קח

ללדיקים שמחזירין להם חזרתם אלא שכותבין להם שכר וכן מלינו צמדכי הלדיק לא די שהלילוהו הוא ועמו מן ההריגה, אלא שהלביטוהו לצום מלכות תכלת וחור ועטרת זה גדולה: (י) ויהי לה לבן. היחה צח פרעה מחזקתו ומנשקתו ולא היחה מוליחתו מפלטרין של מלך ואף פרעה היה מחזקו ומנשקו והיה משה כועל כחרו מעל ראשו ומשליכו צארץ לאות מה שעמיד לעשות לו צפוף וילא מחוך פלטרין של פרעה מי שאזר אותו ואת מלכותו וילא אש מחוכו וטרפתו כענין שכתוב צחירם מלך לור שאמר לו הקצ"ה (יחזקאל כ"ח) ואוליא אש מחוכך היא אכלתך ואהכך. לאפר על הארץ לעיני כל ראיך וכן לעתיד מחוך רומי עמיד ללאת שיחריצ אותה מלך המשיח הוא שכתבא ישעיה (ישעיה כ"ו) כי השח יושבי מרום קריה כסגנת ישפילנה ישפילה עד ארץ יגיענה עד עפר וכי (שם) הרמסנה רגל רגלי עמי פעמי דלים, וכי (ישעיה כ"ז) שם ירעה עגל ושם ירצן וכלה סעיפיה: וחקרא שמו משה. זכתה צה צתיה צח פרעה שנקצע לו לעולם אותו שם שקראתו היא על שם הנס שנעשה צו צמסה שהוליתו מן המים ונילל מן המיתה וכתן הקצ"ה כן צלצה ולא קראו הקצ"ה צמס אחר אלא צו: (יא) איש מצרי. אציו של מנדף היה שכל (ויקרא כ"ד) והוא צן איש מלרי. מכה איש עברי. בעלה של שלוומית היה והמלרי כתן עיניו צה וצלילה היה מעמידתו ומוליאו וציתו והוא חוזר וככנס לצית וצח על אשתו כקצורה שהוא בעלה וכשחזר לציתו והרגיש צדצר היה מכה אותו ורודהו כל היום: (יב) ויפן כה וכה. ראה מה עשה לו צצית ומה עשה לו צצורה. וירא כי אין איש אין איש עמיד לעמוד ממנו שיחגייר. ויך את המצרי ראוי היה משה משפת ימי צראשית לעשות המעשה הזה להרוג את המלרי כי כמו של מלרי הוא כמו של קין שהוא מלד הטומאה, ומזה אמרו רז"ל שחיעת ככרי כצלה ומעמאה צמשא כי הטומאה מלד כמו והצן זה. ודע כי ההכאה הזאת צלשון היחה כי המיה אותו צרוח שפתיו, וכן דרז"ל שהרגו צמס המפורש והראיה ממה שכי הלהרגי אתה אומר צחתינה צלצר ושם המפורש של מ"צ אותיות הי"י וי"ט כ"י. התעוררות ע"ז, וכן אמר דוד ע"ה (תהלים נ"ד) צך לריכו ככמה צשמך כצום

קמינו, ואמר זה על מ"צ אותיות וע"ז לאמר (תהלים קמ"ח) כי כשגצ סמו לצדו, וזהו כי הוא אומר ויהי וזהו (איוצ כ"ו) תולה ארץ על צלימה והצן זה, וצכה השם הזה אומר משה עלה שור עלה שור, וכ"מ צחליטע הנציח צחותם נערים שהתקלקו צו והיו אומרים לו (מלכים ב' צ') עלה קרח עלה קרח הזכיר צו הכי ויפן אחרי ויראם ויקללם צמס הי והוא שם צן מ"צ אותיות ולכך נהרגו מ"צ ילדים הוא שכי (שם) ותלאתה שמים דוצים מן היער וחצקענה מהם מ"צ ילדים, וצח לשון ויך את המלרי כלשון (מלכים ב' י"ט) וילא מלאך הי ויך צוחנה אשור, שאין הכונה הכאת יד כיא הכאת כח: וישמנהו בחול. אמר לישראל אחס מפוליס כחול שכלי (המשע ח') והיה מקפר צכי ישראל כחול היס, החול הזה אדם כועלו וכתאן וכותנו צכאן ואין הקול יולא כך לא ישמע. הדצר: (יג) שני אנשים עברים נצים. דתן ואבירם היו הם שאמרו (צמדצר י"ד) נתנה ראש ונשונה מלרימה הם שכי עליהם (תהלים ק"ו) וימרו על ים צים סוף, הם שהותירו את המון, הם שעמדו צמחלוקתו של קרח: (יד) סי שמך לאיש. ואתה עודך נער וחרלה להיות איש, ומכאן למדנו שלא היה למשה י"ג שנה שהרי צן י"ג שנה נקרא איש, וכן אמרו צמדרש אמר רבי חנינא צן י"צ שנה כחלש משה מצית אציו, וצשלשה לשונות הללו שדצרו כנגדו מלינו שלקח עטרה, הם אמרו לו מי שמוך לאיש מלינו שנקרא איש שנאמר (צמדצר י"צ) והאיש משה ענו מאד, ונקרא שר שכלי (שם כ"ח) צחר חפרוה שרים כרוה כדיצי העם, ונקרא שופע שכלי (שמות י"ח) וישצ משה לספוט את העם: אכן נודע הדבר. כודע לי דצר שהייתי חמה עליו מפני מה ישראל צגלות יחר משחר אומות יס ציכיהם ככילות ולה"ר ואינם ראויים לגאולה. וכן אמרו צמדרש תהלים חינוקות שהיו צדורו של שאול ושמואל עד שלא הצילו שתי שערות היו דורשים את התורה צמ"ט פנים עהור וצמ"ט פנים עמאל, והיה דוד מתפלל עליהם ואומר אתה הי השמרם תהא-כער אוריתהון צלצהון, הלרנו מן הדור צו לעולם, דור שהוא חייצ כליה ואחר כל השצח הזה היו יולאים למלחמה וכופלים למה צצציל שהיו צהם דלטורין, אמר דוד רצש"ע סלק שכינתך מציניהם מה שכינתך עושה צארץ

כי צרוב הימים תמלאנו, (ד"ח) שלח לחמך זה יתרו
 שאמר קראן לו ויאכל לחם, על פני המים זה
 משה שכא' (שמות ז') כי מן המים מסיחיהו
 כי צרוב הימים תמלאנו הוא סכתוב (שמות י"ח)
 ויצא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם :
 (כ"ח) ויואל משה. מה ראה משה ליעפל ציתרו
 עוצד ע"ג אלא היה משה צורח מפני
 פרעה ומחירא ממנו שמה יגלגל עלילות בכל
 מקום שהוא כדי שיהרגוהו וע"כ הלך להתחנן
 עם אחד הכהנים שהם כוהנים לע"ג מפני
 שהיו כל ככסיהם בני חורין אין למוך עליהם
 שום נגישה ולא שום חציעה כענין שבי' (צרחשית
 מ"ז) רק אדמת הכהנים לצדס לא היחה לפרעה
 וכתיב כי חק לכהנים מלח פרעה, וע"כ רלה
 להתחנן עם אחד מהם ושישא צהו אחר שנתגייר
 ומה שצחר יתרו מן הכהנים מפני שהיו לו
 צנות רבות כדי שיעשה לו זו וירלו צו לאלתר
 ולא ידקדקו עמו ומזה אמר ולכהן מדין שצע
 צנות כי מה לורך להזכיר שהיו לו שצע צנות
 אלא שמן הטעם הזה רלה להעפל צנוקום ההוא
 ורלה להשצע להם צדצר סכן דרז"ל ויאל משה
 אין אלה אלא שצועה כך שנועתי מפי הרב
 רבי דן ז"ל : ויתן את צפורה בהו למשה. נקראת
 לפורה מלשון לפור שהוא עוף טהור על שם
 שעתידה להחגייר ולהטהר מטמאת ע"ג ולהזדווג
 למשה : (כג) ויהי בימים הרבים ההם שהיה משה
 צורח מפני פרעה, וימת מלך מצרים ויאנחו בני
 ישראל מן העבודה. חרה להם מיתח המלך אע"פ
 שהיה רשע, מפחדם פן יקום אחריו רשע יותר
 ממנו ואמר ויזעקו מן העווסק שהיו עושים
 להם כענין שבי' (איוב ל"ה) מרוב עשוקים יזעיקו.
 ואמר ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה. כי
 אע"פ שהגיע הקץ כבר לא היו ראויים לגאולה
 אלא מרוב שלעקו אל ה' מן העבודה קבל
 תפלתם, והזכיר שכי פעמים מן העבודה ויאכחו
 בני ישראל מן העבודה ותעל שועתם אל האלהים
 מן העבודה, ללמדך שאין תפלתו של אדם
 שלמה כאותה שהוא מתפלל מחוץ הלרה והדומק
 שהיא יותר מקובלת והיא העולה לפניו יתצדק,
 וכן תמלא ציונה הכציה ע"ה שצחר הענין הזה
 הוא שאמר (יונה ז') צהתעטף עלי כפסי את
 ה' זכרתי ותצא אליך תפלתי אל היכל קדשך.
 הצטיח הכציה שהתפלה שהוא מחוץ הלער
 ועטיפת הכפס היא הככנסת לפניו אל היכל
 קדשו יתצ' ואפשר לומר כי הפרשה הזאת היא

רומה על השמים אלהים, אצל דורו של אחאצ
 היו כלן עוצדי עויג ולפי שלא היו דלטורין
 היו יולאים למלחמה וכולחים ולא היה אחד מהם
 נחרג הוא שאמר עוצדיה לאליהו (מלכים א'
 י"ח) הלא הגד לאדני את אשר עשיתי ואחציה
 מנציאי ה' חמשים חמשים איש צוערה ואכלכלם
 לחם ומים מה ת"ל לחם ומים מלמד שהיו
 המים קשים מן הלחם ואליהו עומד צהר הכרמל
 ומכריז ואומר אני כותרתי לצדי כציה לה' וכל
 עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא אחאצ שצצביל
 לשון הרע שכינה מסתלקת : (טו) וישמע פרעה.
 דתן ואצירם הלטינו עליו, ויצקש להרוג את
 משה ויצרח משה שהיה פרעה מצקש להרוג אותו
 לולא שנתעלם וצרח מפניו צכח ההעלמה.
 ובמדרש מקרו לקדשטיג להרגו ולא שלטה צו
 חחרצ הוא שאמר משה (שמות י"ח) וילילני
 מחרצ פרעה. ויברה משה מהני פרעה. תכאן
 למד דוד וצרח שכא' (סמואל א' י"ע) ויצרח
 ויחלט, וכי' (ישעי' כ"ו) חצי כמעט רגע עד יעצר
 זעם : (יז) ויבאו הרועים ויגרשום. מלחר שהוא
 היה כהן וגדול שצמדין היאך היו מגרשים
 הרועים את צנותיו, אלא למדך הכי שכוהנו
 מציניהם לפי שהוליא מציתו כל הסוניסי ע"ג
 קודם שצא משה אללו והקכינו ציניהם שלא
 יעשו עמו מלאכה ולא ירעו את לאכו וע"כ
 הולרכו צנותיו לרעות את לאכו והיו הרועים
 מגרסין אותן : ויקם משה ויושיען. מהחוסק
 שהיו הרועים עושים להם שהרי צודאי כיון
 שסצנות דולות המים ומלאו הרהטים הרי המים
 היו שלהן ולא הקפיקו המים שצרהטים לכל
 הלאן ולכן השקה את לאכן תחלה : (יט) איש
 מצרי הצילנו, דרז"ל וכי משה צדמות מלרי היה
 אלא אלולי איש מלרי שהרג היאך יכנס למדין :
 וישב על הבאר. ג' כזדווגו זוגן מן הצאר ואלו הם
 ילחק יעקב ומשה, ילחק שכא' (צרחשית כ"ד)
 וילחק צא מצוא צאר לחי רואי וכי צחר' וישא
 עיניו וירא והנה צאר צאיה, יעקב שכא' (צרחשית
 כ"ט) וירא והנה צאר צאיה, וכי צתריה (ס"ט) ויהי
 כאשר ראה יעקב את רחל, משה שכא' וישב על
 הצאר וכתיב צחריה ולכהן מדין שצע צנות :
 (כ) קראן לו ויאכל לחם. שמה ישא אחת מכם
 מלשון (צרחשית לט) כי אם הלחם אשר
 הוא אוכל, ובמדרש צככר שאמר יתרו קראן לו
 ויאכל לכם זכה וישצו צכיו צלסכת הגזית, הוא
 שאמר שע"ה (קהלת י"ח) שלח לחמך על פני המים

וצן כסיל תוגת אמו ולא חזיו לפי שאמו
 מרוחקת מאזיו צעצילו ומכאן ראיה צרורה
 שכל זמן שישראל צגלות השפע והאלילות נפקק
 מן המרכזה ומאור הפנים רחוק מהדעת ואז
 הצנים גולים וכשחוזרים צתשובה הוא ממשיך
 רחמיו אל הדעת ואוהב את הצנים כבתחלה
 ואז הצנים נגאלים וזהו שהזכיר כאן וירא
 וידע ומזה נגאלו וזה מצואר :

ג (ח) ומשה היה רועה. אחז משה רבינו האומנות
 הזה כמנהג הלדיקים הראשונים כי כן
 מלינו צהנל הלדיק גם צאצות העולם גם
 צצצעים וחטעם כדי שיתרחק מן היסוד שהוא
 עלול אלל החטא ועוד כדי להתצודד צנצואה,
 ומ"ס אחר המדצב למדך הכתוב שהיה משה
 מתרחק מן השדות כדי שלא ירעה לאכו צצדה
 של אחרים ויצא לידי גזל, לא פי" הכי כמה
 סנים עמד משה צמדין ודרז"ל ארצעים סנה
 יצב משה צמלרים וארצעים סנה צמדין וארצעים
 סנה צמדצב, וכן דרז"ל על רצ" עקיצא שסיו
 ימיו משה ועשרים סנה כמשה רבינו ואמרו
 עליו ארצעים סנה עסק צפרקמטיא ארצעים
 סנה למד ארצעים סנה לימד, וכמו כן סילל
 הזקן גם רצן יוחנן צן זכאי. וע"ד הפסע ענין
 הפרשה הזאת כי משה השיג שלטה ענינים
 ואלו הם, האש והמלאך והשכינה, החלה ראה
 האש שהיתה מתלקחת צכנה ואין הסנה נשרף
 וראה זה צעין הצצר ממש צחקין, כי כשראה
 הסנה צוער צאש הכיר שהוא אש ותיס סצור
 שהוא אש גפרית של מעה וכשהיתה דעתו כן
 ולא היה הסנה אוכל ע"כ רלה להתקרב ז"ש
 אקורה כל ואראה את המראה הגדול הזה כלוי
 אראה הפלא הזה אס כשתנה הסנה משאר
 העלים או כשתנה האש משאר האשות שאלו
 היה סצור שהיה האש של מעלה, לא היה
 מתקרב, ואחר שראה האש הזאת כחזק סכלו
 צראית המלאך וז"ש וירא מלאך ה' אליו צלצת
 אש מתוך הסנה, ומשעות הכתוב כי לצת אש
 ראה חלה ואח"כ המלאך מתוך האש, ואחר
 סנתחזק סכלו צראית המלאך ראה צמראה
 הצואה כצוד השכינה וז"ש וירא ה' כי סר
 לראות ויקרא אליו אלהים, ומפני שעתה היתה
 חלה כצואת משה רלה הקציה לחככו מעט
 מעט ולהעלותו ממדרגה למדרגה עד שיתחזק
 סכלו, מלמה"ד לאדם היוצב צצית אפל זמן
 מרובה אס ילא פחאוס ויקתכל לעין השמש
 יחשכו

רמו לגאולתנו זאת העתידה שהיא תלויה צתשובה
 וצתפלה כי כן צגאולת מלרים חזרו צתשובה
 והתפללו אל ה' העונה צעת לרה ונתקצלה
 תפלהם וצא להם הגואל מיד, ועל כן סמך לו
 ומשה - לרמוז כי ציאת הגואל תלויה צתשובה
 וצתפלה, וע"ד הקצלה יתכן לפרש כי רמוז
 כאן ענין התפלה ומתוך הלרה וגודל השעצוד
 כווכו אל העצר ואל הראש ועד הסוף וכענין
 סכי (ישעיה כ"ח) אז תקרא ותי' יענה, ולכך
 רמוז כלס צכאן הוא שאמר ותעל סועתם אל
 האלהים מן העצודה, וישמע אלהים ויזכור
 אלהים כנגד היראה והחכמה והצניכה את
 הצרהם את ילחק ואת יעקב הגדולה והגצורה
 והיסוד וסני עמודים צכללן וירא אלהים כנגד
 התפארת וידע אלהים כנגד המלכות, ותן
 לצך כי לא הזכיר צני ישראל אלא עם וירא
 אלהים כדי לרמוז על תפארת ישראל כי עם
 ילעקו צני ישראל ושם יתפללו צשאלת לרכיהם
 ואליו אכו מצרכים צקדיש אמן יהא סמיה רצא
 מצרך ואכו אומרים לעלם לעלמי עלמיא יתצרך
 הזכיר ה' עלמות כנגד ה' ספירות שמשם
 ולמעלה ולריך הוא לחצר מלת עלמיא ליחצרך
 ואין להפסיק צהס כלל כסס שאין להפסיק
 חכתר מאין סוף, שמוע כל ואחה דע לך :
 (כה) וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים.
 ע"ד הפסע מפני שהיו ישראל צמלרים
 משובצדים צעצודת פרך מעוכים צכל מיני
 לרות מסוכות זו מו והמלריים מערימים להלר
 להם ומתחכמים עליהם צזה פעם צנגלה פעם
 צנקתר ע"כ יאמר הכי וירא אלהים על הלכות
 שהיו מלרים עושין צנגלה שהיו כראין לעין,
 וידע אלהים, על הלרות שהיו עושים להם
 צנקתר שלא היו כודעות לשום צריה כ"א לשם
 יתבי לצדו כי הוא היודע ועד. וע"ד הקצלה
 וידע אלהים וירא אלהים כצב צארתיו והוא
 כענין (צמדצב ו') יאר ה' פכיו אליך, וידע
 אלהים הוא מענין עץ הדעת כי כמסך שפע
 מן הרחמים אל הדעת לרחם על ישראל, וכן
 חמלא צספר הצהיר מאי וידע אלהים מלמה"ד
 למלך שהיה לו אסה והעמיד ממכו צנים חצבן
 וגדלן וילאו לתרצות רעה סכאס וסכא אום חזרה
 אמן עליהם צכי למה אחס כך סאציקס סוכא
 אותי ואחכס עד סחזרו לעשות רלון אציהם
 ראה אציהם כך אסנס כצתחלה וזכר את אום
 הה"ד וירא וידע ע"כ, וע"ז כאי (משלי י"א)

יחשבו ראיותיו וע"כ לריך שיקחכל צאור מעט מעט עד שיהיה רגיל זכך, וכשם שיקרה זה צאור השמש הוא הדין והוא העעם בעלמו צאור השכל כי הדברים השכליים צדמיון הדברים העצעיים כי יקרה לשכל כמקרה החוששים וכחות הנפש הלא הם קטורים עם כחות הגוף. וכ"מ צישראל שחככן הקצ"ה זנתינת התורה מעט מעט תחלה נלעוו צמרה צמקלת מלות והם סנת ודיכין ואח"כ נלעוו עשרת הדברות צסיכי ואח"כ תשלום התורה צארן מואצ לכן מליכו צענין השגתו יחצרך טילעריך האדם לחכך שכלו מעט מעט וזזה תהיה השגתו עולה ומתרחצת והולכת כענין אור השחר שמתחיל לצרות מעט אור ואח"כ הולך ומרחיב, וז"ל הכניא (הושע ו') וכדעה כרדפה לדעת את ה' כשחר ככון מולאו, למדנו הכי כי יש אנשים שאינם יודעים לרדוף ומצקשים להסיג הידיעה צצת אחת ולזה אמר וכדעה כרדפה לדעת, סנדע תחלה איך כרדוף וציאר איכות ההרדפה ואמר כשחר ככון מולאו כלו' לא צצת אחת אלא מעט מעט כשחר ככון מולאו: וע"ד המד' ומשה היה רועה את ללן יתרו חותנו כהן מדין ויכהג את הללן אחר המדבר, ראה משה מעלתן של ישראל מן המדבר שנא' (סיר ג') מי זאת עולה מן המדבר, עליה מן המדבר, תורה מן המדבר, משכן מן המדבר, כהונה ומלכות מן המדבר צאר מן המדבר עכני כבוד מן המדבר לפיכך ויכהג את הללן אחר המדבר, ארשצ"ל הלכה לאכו של משה מ' יום ולא עעמה כלום כשם שהלך אליהו שני' (מלכים א' י"ט) וילך צכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה וירא אליו מלאך ה' צלצת אש, כדי ללצצו כשיצאו לסיני ויראה אותה אשות ולמה מתוך הסנה ולא מתוך אילן ולא מתוך תמרה אמר הקצ"ה כחצתי צחורתי עמו אכני צלרה צני כחוכים צכור הצרזל צחוך שעצוד אף אכי כגלה מתוך הקנה ומקום לר הוא קנה הוא סיני כי הכא והנה הסנה צוער צאש וכתיב צסיכי (דברים ד') וההר צוער צאש: וע"ד השכל ענין הסנה ירמוז למליחות החומר השפל. הצוער צאש העליונות והיה ראוי שיכלה החומר כיון שהוא ואשיו הווים ונפקדים ולכך צראותו המופת. הזה היה ראוי להתקרב צהשגה מדוע לא יצער הסנה ואז הודיעו המלאך כי אש אלהים הוא ומופת גמור, ויתבאר מזה עקר

האמונה צחדוש העולם צחדוש המופת. או ירמוז הסנה לעם השפל אשר צרזל צאה כפשו והוא צוער חמיד צאש הלרות והלרות יקיפואו מכל לדדיו וראוי שיכלה צלרותיו והוא עומד ומתקיים צין האויצים צדרך המופת ואיכו אוכל וזהו (דברים ל"ב) חלי אכלה צם חלי כלין והם אינם כלים, או ירמוז לפרעה כי כן הרשעים כמשלים לקולים הוא סכתוצ (שמואל צ' כ"ג) וצליעל כקוץ מוכד כלהם והיה צוער צאש המכות וראוי שיכלה ואיכו אוכל כי הקצ"ה היה מעמידו צמופת למען רצות מופתיו וכענין סכ' (שמות ט') ואולם צעצור זאת העמדתיך צעצור הראותך את כתי, ופירוש זה נאות לפי ענין הפרשה שהרי מתוך מראה הסנה נאמר לו ועתה לכה ואשלחך אל פרעה: וע"ד הקצלה ומשה היה רועה, כצד היה כי לא אמר ויהי משה רועה כמו שאמר (צרחשית ד') ויהי הצל רעה ללן או שיאמר וירעה את ללן. וידוע כי מוכן היה מששת ימי צראשית להרוג המלרי ולכך הזכיר וירא מלאך ה' אליו צלצת אש וכצד יש לך התעוררות צאותיות לכה וכמוהו לפי דעתי (איוב א') איש היה צארן עוץ איוב שמו, כי היה אפשר לומר ויהי איש צארן עוץ איוב שמו כמו (שמואל א' א') ויהי איש אחד מן הרמתיים (רות א') ויהי צימי שפוט השופטים (אסתר א') ויהי צימי אחשורוש, ומה שהזכיר פעם אחרת והיה האיש ההוא הם וישר הויה אחר הויה כראה כי איוב היה צפלישית כי כן המדה פעמים שלש עם צצד ומשם זכה לחיי עולם להיות כפשו לרורה צלרור החיים צקוף אחרי סכתכפרו לו עונות ראשוכים, ומה שהזכיר אחר המדבר פתרונו שנכלל צו לשון הכתבה מלשון (תהלים מ"ז) ידבר עמים תחתינו, והכונה כי מתוך המרעה כחן לצו צענין הפרכסה מליזה מקום מתפרכס הכל וככנס מענין לענין ומחכמה לחכמה עד שהגיע אל האלהים חורצה כלו' הר האלהים שהוא חורצה היא מדה"ד שהיא מדה שניה לחקד שמשם צאה הפרכסה לעולם שנא' (תהלים קל"ו) כוחן להם לכל צצר כי לעולם חקדו, ואמר הר האלהים שהוא אחד מן האצות ואין הרים אלא אצות שנא' (מיכה ו') שמעו הרים את ריב ה', והוא מלשון הורים והזכיר לשון חורצה על מדה"ד מלשון (דברים ל"ג) ואשר חרצ גאותך טצארו ע"ד הקצלה כי גאותן של ישראל אשור

קי

בחיי

שמות ג

רבינו

הגאולה לטובה הנחה ותלמדך עוד לזה לענין שאני עתיד לבחוב: משה משה. ע"ד הפסע מה שקורין תלמעלה לכזיא צמס כפול לפי שהקול היה כמו גדול כענין שנאמר (תהלים כ"ט) קול ה' צבא ומכח הקול ותקפו נשמע קול הצרה, וקריאת משה היחה פעם אחת ונשמע למשה שני פעמים וכן לשאר הנביאים שנקראו שני פעמים וכענין שכי (תהלים ק"ג) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי כי עז לאלהים כלו' מלך כח אלהים כי תלה הענין צבא הקול: וע"ד המדרש כל מי שכל שמו הוא צבאי עולמות כח נח אצרתם אצרתם יעקב יעקב משה משה פרץ פרץ, והרי כתיב תרח תרח אף הוא לא נח עד ששעה תשובה.

וע"ד השכל מפני שהנביא הנקרא כזהל בקריאה ראשונה ואם יבא אליו הדבור מיד לא יצין לכך ילמדך להקרא שניה כדי שיתישב ואח"כ ידבר עמו. וע"ד הקצלה טעם הכפל צמסה וצמאר הנביאים כדי לצאר שהקריאה ההיא ומה שנמשך אחריה הכל בהסכמת הרחמים והדין וקרוח השמות זלשון כפל מאת הקציה לא מלאנום צמורה כי אם ד': (ה) של נעליך. ע"ד הפסע הזהירו צלילת הנעל לקדושת המקום וכדי שלא יקל את ראשו כנגד הסכינה וזה דומה למה שאל (שמות כ"ג) השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר זו. וע"ד השכל של כעליך לא אמר חלוצ כמו צענין היצום שהזכיר זו (דברים כ"ה) וחללה נעלו, ולא אמר שלוף כמו צענין הקנין שכי (רות ד') שלף איש נעלו אך צענין הנצוה הזכיר של מלשון שלילה הזהירו שישלול ממנו החומרות שהמשילם לנעלים לפי שהחומר דצק צגוף כמו שהמנעל דצק צרגל, וכסם שיש ציד האדם לשלול נעלו מעל רגלו כן צידו שישלול ממנו החומרות כדי שיהיה מוכן לנצוה וראוי להדצק צאור השכל, והזכיר ציהושע של כעליך כי הזכירו על שלילת מקלח לא על כלן וזהו מעלתו של משה צהיותו משולל יוחר מיהושע שהרי משה פירש מן האשה ונאמר לו (דברים ה') ואחת פה עמוד עמודי ולא נאמר כן ליהושע.

וע"ד הקצלה של כעליך ירמוז שנגלת הסכינה צבאי גוויים אש שמורה ואש לצנה שכן הסכינה כלולה דין ורחמים, אל תקרב הלום של מפני אימת המלכות וקדושת המקום אמר לו של כעליך מעל רגליך, ועוד ירמוז לו כי

צמקום

אשור החרב שהוא מדה"ד, ומזה דרז"ל לא הר חורב שמו אלח הר סיני שמו ולמה נקרא שמו חורב שמשם ילחה חורבה לעכו"ם וכן תמלח צלחיו צענין (תלכים א' י"ט) עוגת רלפים שמלח מראשותיו צדרך המדבר וכי (טס) וילך צבא האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חורב, ורז"ל הצינו מלח אחר כלשון ההולך אחר חברו ומזה דרשו כל מקום שהיה משה הולך צמדבר היה המדבר צורה וכעשה ישוב, וכונתם צזה כי הקציה היה פותח לו שערי חכמה והיה רואה שעדיין לא הגיע למה שהיה דורש עד שצא אל הר האלהים והוא חורבה כלו' מדה"ד והיא האש האוכלת הקרצנות שכל' (ויקרא ע') ותלח אש מלפני ה' ותאכל את העולה וגו' כנגדה צאדם הכפס והיא האוכלת שכל' הכפס האוכלת, וע"כ נראה לו המלאך צלצת אש כענין הראוי למדת הדין ומתוך הסכה וע"כ כהפך המטה לכחש וידו מלורעת והמים לרם, וע"כ הזכיר צסוף הפרשה (שמות ד') ויחר אף ה' צמטה וכתיב אחריו ודבר הוא לך אל העם והיה הוא יהיה לך לפה, וכרמו זו השם למפרע צצבצר חודעתך צפרשת הפלגה שהוא מורה על מדה"ד צכל מקום שהוא רשום למפרע וענין הפרשה מוכיח כן צאשר הוא טס. והנה המראה הזאת הוא רמוז למשה למה שעתידי הקציה ליתן חורה צאש על ידו צמקום הזה וישמעו כל ישראל אנכי ולא יתיה לך מפי הגבורה. ודעת הרמזין ז"ל צפרשה הזאת כי מה שאמר וירח מלאך ה' אליו צלצת אש ומ"ש ויקרא אליו אלהים הכל אחד ומ"ש מלאך ה' מתוך הסכה ואמר אלהים מתוך הסכה, וכן תמלח על הים שבחוב (שמות י"ד) ויסע מלאך האלהים והוא צאור לא קמוך, ואל תתמה איך יסתיר משה פניו מן המלאך כי המלאך הכזכר צכאן הוא המלאך הגואל שכי זו (צרחשית ל"ח) אנכי האל צית אל וכן אמר צכאן אנכי אלהי אציק אלהי אצרתם אלהי ילחק ואלהי יעקב והוא שכל' עליו (שמות כ"ג) כי שמי צקרבו: (ד) וירא ה' כי פר לראות. קבלנו כי יש טס צן מלה חותיות ויולח מפקוק זה והוא מקורת צצינו שמואל הכהן ז"ל טקצל מרבו ורבו מרבו מפי רב הוכח: מתוך הסנה. דרז"ל הוא קנה הוא סיני וכן אנו יכולים לדלוש מתוך הסכה מתוך ליסן כי המראה הזאת למשה צע"ו צניסן היה וזהו מתוך הסכה הוא יום

במקום הזה נתחן החורה כחוצה אש שחורה על גבי לצנה, ומטעם זה הזכיר הקצ"ה למטה לסון של יותר משאר לסוכות: אדמת קדש הוא. מלת אדמת סמוכה לקדש והוא הר סיני שכי (תהלים ס"ח) ה' צם סיני בקדש, ועתה בתחלת נבואתו א"ל אל הקדש הלום כי מלת הלום רמז לסכינה שהרי לסון מלכות הוא בענין שכי (שמאל א' י') הנח עוד הלום איש וכן (שם צ') כי הביאותני עד הלום ולפי שהסכינה נאללת מן הקדש פחה לו פתח להתבונן בקדש והזכיר לו אדמת הקדש: (ו) אנכי אלהי אביך. ע"ד הפסע כאלו אמר אלהי אבותיך, בענין שכי (שמות ע') אלהי אבי וארוממכהו שפעורו אלהי אבותי. וע"ד המדרש אלהי אביך זה עמרם והוא כאלו אמר אנכי אלהיך אצל רלה ליחד שמו על הלדיק שמת לא על החי. והנה משה כששמע קול הקריאה משה משה דמות קולו של אביו שמע, וכן דרשו בתנחומא כגלה עליו בקולו של אביו עמרם שמה משה אמר עמרם אבי חי א"ל הקצ"ה אנכי אלהי אביך צפחתי צחתי אליך כדי שלא תחירא ע"כ, ומכאן שהנביאים צעעת נבואתם נבהליט וכרתעים ולריכים פתוי כהי שיוכלו לקבל ולקבול הנבואה שכי"מ צמחאל שנגלה עליו בקולו של עלי. וע"ד הקצלה אלהי אביך אדם הראשון כי כשהקריב הצל קרבן הליץ צשכינה יותר מן ההשגה וע"כ נתחייב מיתה, ומזה הזכיר צכאן ויקתר משה פניו כי ירא מהציע ממה שהציע כבר כאדם שמתצייץ ממה שכבר אירע לו (ויקתר משה פניו כי ירא מהציע) והוא שדרז"ל צפרק קמח דברכות (שמות ל"ג) ויאמר לא תוכל לראות את פני, א"ל הקצ"ה למשה כשרליתי לא רלית עכשו שאתה רולה איני רולה, כלוי כשרליתי צסנה לא רלית שכן כי ויקתר משה פניו ועכשו שאתה רולה ואומר הראני נח את כבודך לא תוכל לראות את פני, ופליג אדרבי מאיר דאמר ר' מאיר צשכר שלם זכה לשלם, צשכר ויקתר זכה לקלסתר פנים, צשכר כי ירא זכה לו יראו מנשת אליו, צשכר מהציע זכה לוחמונת ה' יציע, וצחור זה כי צשכר שנתירא עתה להציע אל האלהים היא הסכינה שהיא מדה"ד ונקרחת אספקלריא שאינה מאירה זכה לטוף שכתכל צאספקלריא הוואירה היא מדת הרחמים: (ז) ויאמר ה'. יש לך להתבונן כי כל הפרשה צסם אלהים וצכאן התחיל שם

המיוחד שהוא מדת רחמים, כי יצטיח עתה סירחס על עמו ויוטיע אותם צמדת רחמים: ראה ראיתי. יש צכי הזה ג' ענינים זה למעלה מזה ראיה שמיעה ידיעה, למעלה מראיה שמיעה שהרי כח השמיעה זך ודק מנח הראיה, למעלה משתייהן ידיעה שאין הסלמת הראיה או השמיעה אלא צידיעה. שאם יראה אדם דבר או ישמע קול ולא ידע מה הוא הרי הוא כאלו לא ראה אותו דבר או לא שמע אותו הקול, וע"כ יצאו שכי ענינים אלו צחורה במקום הצנה, שמיעה הוא שכי (דברים כ"ע) גוי אשר לא השמע לסוכו, ראיה הוא שכי (קהלת א') ולצי ראה, והיודע דבר אע"פ שלא ראה אותו ולא שמע אותו מעולם הוא כאלו ראהו או שמעו. ובמדרש ראה ראיתי שתי ראיות למה אמר הקצ"ה למשה משה אתה רואה ראיה אחת ואני רואה שתי ראיות אתה רואה אותם צאים לסיני ומקצלים את החורה ואני רואה אותם היאך מתבוננים צי ושומעין אחד מטעראמולין עלי סכא' ופני סור מהשמאל ומכעיסין אותי צו: (ח) וארר להצילו וגו' אל ארץ טובה ורחבה. מה לריך להאריך הכי כיכ צצצח העלים והאצנים, ועוד קפור הסצח במקום הזה למה כי העם אשר צרזל צאה נפשו והוא מיוקר ציסורין ציד אדונים קשה הלא די לו שמחה ושסון שיצטרו אותו צגאולה ואפי' ע"מ ללאת אל ארץ תלאוצות, אצל הענין כי כל הסצחים הללו ע"ש החורה כאמרו, ארץ טובה ורחבה ארץ של טובה ושל רחבה, טובה סכא' (משלי ד') כי לקח טוב וגו' רחבה סכאמר (תהלים קי"ט) רחבה מלות מאד וכי (איוב י"ח) ורחבה מני ים, ארץ זבת חלב ודבש סכא' (שיר ד') דבש וחלב וגו', ואח"כ הזכיר הארץ ממש שסם עקר החורה הזאת הוא שאמר אל מקום הכנעני כלוי אתם תירשו מקום הכנעניים כי אינם ראויים לדור צמקום משכנות החורה, וכן דרז"ל (צרחשית צ') והצ הארץ. שהיא טוב אין תורה כתורה ארץ ישראל ואין חכמה כחכמת א"י, ויש לפרש עוד אל מקום הכנעני לא אמר אל ארץ הכנעני כאשר יאמר צשאר המקומות לרמוז שיירשו אותם ויכריחו ויסנו צמקומם לא שידורו ציניהם כאצותיהם: (ט) צעקת בני ישראל באה אלי. והלא כבר הזכיר למעלה ואת לעקתם שמעתי. אבל ע"ד הקצלה לעקת צכי ישראל היא כנסת ישראל צצאה לפני לועקת כלסון

ק"א

בה"י

שמות ג

רבינו

עבודת הש"י ללכת אחרי מלותיו וע"כ נגליתי לך זהר הזה בלכת אש כי כן אחיה תמיד לעיני כל העם בעצדם אחי זהר הזה, והנה למטה רצונו אוח צוה שראה מתוך הסכה שלא יפחד מפרעה כיון שהצטיחו להלילו, ולישראל ג"כ אוח שלא יפחדו מן העמים בצאם אל הר סיני כי ישמעו לו ללכת אל מקום קרוב דרך שלשת ימים, ע"כ לשון הרב ז"ל:

(יג) ואמרו לו מה שמו מה אומר אליהם. היה ראוי שיאמר מה אוח כי האיש הנתכבד על עם דבר ה' אין מחזיקין אותו בכביא ולא יאמינו בדבריו עד שיחן להם אוח בעתיד וצא האוח והמופת כאשר דבר וכש"כ שלא ישמעו אליו ללכת אחריה, ומה שאמר משה ואמרו לי מה שמו ידוע כי זכירת שם אחד משמותיו הקדושים של הקב"ה איכנו אוח לישראל כלל כ"א ידעו ישראל אותו שם גם משה אפשר לו שידענו כהם ומה הראיה בהגידו אותו להם. ואם לא ידעוהו ולא שמעוהו מעולם מה הראיה והמופת בזכירת השם שיאמין בו עתה מי שלא היה מאמין בו מתחלה, והרי אנו רואים כי משה אחרי שהודיע הקב"ה השם ההוא אמר והן לא יאמינו לי והולך הקב"ה לחת לו אותות. וע"ד הפסע צאור מה שמו מה אחת מליאות ורלה לומר כי ישאלוהו ישראל על מליאות השם ועל דרך ההשגחה שהוא עקר האמונה, וע"כ צקש ממנו שיאמר לו שם שיורה הוראה שלמה על המליאות וההשגחה חלל החכמים שצוהם שיאמינו בדבריו וישמעו לקולו, ועל כן הציצו השי"ת אהיה אשר אהיה הודיעהו השם הזה הנמלא אשר הוא הנמלא כלו' ראוי המליאות והודיעהו לצאר להם. והרמב"ם ז"ל כתב בפירוש השם הזה הנמלא אשר הוא הנמלא כלו' ראוי המליאות והודיעהו לצאר להם כי הוא נמלא ראוי להמלא שלא היה כעדר ולא יעדרי, ולפי הענין הזה ששאלתו של משה היה צענין המליאות וההשגחה יש לתמוה בזה איך היו זקני ישראל מקופקים במליאות ה' יחצרך ובהשגחתו והמה חכמים מחוכמים ומקובלי האצות איך ילערכו לשאלו בזה הוראת ה' לצר להם עכ"כ המליאות וההשגחה, והנה השם לא יהי' להם ראיה כלל כי אלו היו צהם אפיקורסין בצטול המליאות או מאמיני קדמות העולם לא היה השם הזה שום ראיה לצטל מהם הדעת הנפקד ההוא. וכתב החכם המחבר חובת הלבבות, ואמרו

כלשון (צראסיה כ"ח) הכלעקתה הנאה אלי: וגם ראיתי את הלחץ. פי' רצונו הנמלא ז"ל מפני שנכנסו למלרים בצצעים כפסוק והוסיצם יוסף צארן גסן ולא היחה הארץ מכילה אותם כי היחה הצרכת צהם ומלריים לא היו מכיחים אותם להתרחצ צארן אצל היו לוחלים ודוחקים אותם, והציא ראים לזה ממה שאמר הכתוב (שופטים ח') וילחלו האמורי את בני דן ההרה כי לא נחנו לרדת לעמק: (י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה. היה לו לומר ועתה לך, וע"ד הפסע תוספת הה"א להורות על חמשה ימים שעתידין שימנו צהר סיני זהו מראש חדש סיון עד יום שטי שצו קצלו התורה וע"כ אמר וזה לך האוח אוח הה"א הנוספת שהוא חשבון חמשה, ואמר צהוליאך את העם ומלרים העצדון את האלהים על ההר הזה חמשה ימים וצטי תקצלו את התורה. וע"ד הקצלה תוספת ה"א צמלת לכה היא היא אחרונה שצטם וע"כ אמר וזה לך האוח כי אוח הה"א יקרא זה כלשון (שמות ע"ו) זה אלי ואנוהו, בעצור זה עשה ה' לי, וע"כ אמר כי אחיה עמך והנה אוח הצריה שיהיה עמו ואין לך אוח גדול מזה וראוי שיאמינו הכל: (יא) מי אנכי כי אלך אל פרעה. כתב הרמב"ם ז"ל אמר הש"י למשה שכי דברים, האחד שירד להלילם מיד מלרים והיה אפשר שיילם מידם צארן גסן עלמה או קרוב משה, והשכי שיעלה אותם מן הארץ הה"א אל מקום הכנעני. והנה משה כתירא משניהם ואמר מי אנכי כי אלך אל פרעה, אחי שפל אנשים רועה לאן והוא מלך גדול ואם אומר אליו לעצור את העם יהרגני כענין שאמר שמואל (שמואל א' ע"ז) ושמע שאלו והרגני, ועוד מי אנכי שאוליא את בני ישראל עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה מארץ מלרים כי לא יחצוכי ללכת אחרי אל עומים גדולים ועלומים והם צודאי ירלו ללכת מתוך השעצוד הגדול ההוא כי מי האדם שלא ירלה ללכת מעצודה קשה שאין כמוה אצל העלים לארץ הכנעני לא ישמעו, וכן היה הדבר שהיחה מלחמת הכנענים קשה על ישראל צודצר ומאז פחדו עליה תמיד וזאת היחה פחדו של משה, והש"י הציצו על שניהם אמר לו כי אחיה עמך ואל תירא מפרעה וזה לך האוח אל העם אשר שלחתיך להם כי צהוליאך את העם ומלרים העצדון את האלהים על ההר הזה ומאז יקצלו

חושבים עי' ואנו רואים לחסוד יו"ד כלטורך על כל פעם לחזור לחל"ף ואי אפשר להסלים חסודן יו"ד כי אם עם החל"ף אם כן החל"ף ראשית ותכלית כן הצורה ראשית ותכלית למלאים כולם, והוצלנו שתי אותיות אלו מהחל"ף והעי"ת ונעשה מהם יו"ד והיא צראש השם כדו לקתום הפתח ולהזהיר על הסאלה הכונעת והיא שאלת מה לפנים מה לאחר כי שאלת מה לפנים היא החל"ף ושאלת מה לאחר היא העי"ת שהיא תכלית וע"כ הוסיף במקום שהיה ה' יו"ד הכולל ראשית ותכלית היה ויהיה החל"ף כנגד היה והעי"ת כנגד יהיה להורות כי הוא יתנדך ראשית הכל ותכלית הכל לפניו לא נולד אל ואחריו לא יהיה ואז נסאר צסם הזה להסלים שלש אותיות.

וע"ד הקבלה ואמרו לי מה שמו חיזה שם משמותיו הקדושים שולח אותך כלומר צחיזה מדה ומדותיו אמה שלום. וכח הרמז"ן ז"ל וז"ל על דעתי לא יסתפקו זקני ישראל צמליאות הצורה כאשר אמר הרב חלילה וחס, אצל משה רבינו ע"ה היה ג"כ צעת ההיא אצ צחמה גדול צמעלת הכזואה וצקש דרך-שאלה מי השולח אותו, כלו' צחיזג מדה הוא שלום אליהם זהו ואמרו לי מה שמו כלומר יסאלוכי על שליחותי אם היא צמדת אל שדי היא שעמדה לאצות שצה נעשו להם נסים נסתרים או צמדת רחמים שצה נעשו נסים מפורסמים ומודשים צילירה ונסכים עצשו של עולם, וע"כ שאל מה אומר אליהם, וה' יחצ' הסיוצו אהיה אשר אהיה הודיעו שהוא שלום אליהם צמדה"ד אשר אהיה צמדת רחמים, ואמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם. ולא לזה לומר אהיה אשר אהיה שלחני אליכם, הכונה סיזכיר להם השם האחד לצדו להורות על האחדות ולכך לזה עוד כה תאמר אל בני ישראל ה' וגו' שלחני אליכם כי השם הזה מדת רחמים, וידעו כי יוליד לימין משה זרוע הפארתו ויחדש אותם ונופתיים צעולם, והנה פירש לו כי אהיה אשר לזה לומר להם הוא השם הגדול הזה והם שוים צלסונם וצאותיות כי שני אותיות האחרונות שצסם הראשון הם הקודמות צזה כי צראשון יורו על חכמת שלמה שכאמר (מ"א ה') וה' כתן חכמה לשלמה וצזה יורו על חכמת אליהם ואות החל"ף צראשון תורה על הקדמות ועל הימוד והיו"ד צשכי על עשר

ספירות

ואמרו לי מה שמו ענינו מה עלמו כי מה שאנו נוחרים אותו אלהי השמים ואלהי הארץ וכן אלהי הרוחות ומסמיכין אותו לזולתו מפני שאין אנו מסיגים עלמותו אצל אלו הסגנו עלמותו לא היינו לריכים לתארו ולהסמיכו לזולתו ולכך צקש משה מה יסיצ אם ישאלוהו מה עלמו, ומפני שהשם כודע מפני לדדים מלך המושכל ומלך המקובל ע"כ הסיצ לו והודיעו משם הזה שהוא המושכל שמתוכו יסיגנו אדם מתוך מעשיו, וצעצור שהעם לא יציקו המושכל לכך הזכיר לו המקובל ג"כ הוא שאמר ה' אלהי אצותיכם שלחני אליכם אלהי אצרהם אלהי ילחק ואלהי יעקב שהידיעה הזאת היא מלך קבלת האצות, וכענין שכי' (חיוב ע"ו) אשר חכמים יגידו: וע"ד המדרש ואמרו לי מה שמו צקש לידע שמו הגדול אל הקצ"ה שמי אמה מצקש לידע לפי מעשי אנו נקרא כשאני דן את הצרות אני נקרא אלהים כשאני עושה צרשעים ולחמה אני נקרא לצאות, כשאני תולה חטאו של אדם אני נקרא שדי, כשאני יוסצ צכסא רחמים אני נקרא ה'. כונת החכמים צמדדש הזה כי אין רצוי צימוד ומה ששמותיי יתנדך רצים השכל יודע כי כלם כאמרים לצורה אחד אצל הפה-אנו יכול לכלול אותם צנת אחת צמלה אחת כאשר יכלול אותם השכל וע"כ שמותיו יתעלה רצים ומרצים ומסתכים לפי הפעולות מלך המקצלים לא מלדו יתנדך. ויש לך לדעת כי הזכיר צכאן ג' פעמים צפי אחד שם אהיה כנגד שלש הויות לרמוז שהוא יחצ' שליט צשלשה זמנים היה הוה ויהיה וקם אהיה לצדו כולל שלשה זמנים הללו, כי מלת אהיה כולל הזמן הוה ופירושו כאלו אמר אני הוה וכולל ג"כ לעתיד וכולל ג"כ לצעצרה, ויהי' פיי אהיה אשר אהיה אני הוא אותו שהי' כצה, וכן צסם המיוחד ככללין שלש הויות וידוע ומפורסם הוא ואין לריך להאריך צזה וא"כ הנה שניהם מורים ענין אחד. וע"ד השכל צחכונת הלרוף שם אהיה לצדו כולל שלש הויות הללו כי החל"ף ראשית האחדים כנגד היה וה"א אמצעית האחדים כנגד הוה והיו"ד סוף האחדים ותכלית כל חסודן כנגד יהיה וה"א אחרונה להורות כי הוא צשלשה זמנים הללו וקיומו צכלם צהוה, גם השם המיוחד מורה כן והוסיף אות היו"ד צראש מפני שהחל"ף ראשית האחדים והעי' סוף האחדים וכשאנו

רבינו

שמות ג

בחיי

ק"ב

קפירותו בלי ענה ונלקחו שתי האותיות האלה האל"ף והי"ד משני השמות הקדושים וככתבו מחלה וסוף צטס הנכתב ונקרא אל"ף דל"ח להורות כי הוא אילתו מן הראש עד סוף ומד"ד צמלע כי שמי בקרבו וצטס תצ"ן למה קמלחו ע"כ לשון הרצ ז"ל, צאור דצ"ו צמלת שוים כי האל"ף צזה הוא הי"ד שצזה כי הי"ד כנגד האל"ף והה"א כנגד הה"א נשאר יו"ד ה"א צאחרונה שהם מורות על חכמת שלמה כנגד וא"ו ה"א שצזה שהן רמוז לחכמת שלמה ג"כ א"כ הכל אחד, עוד מוסיף אני צאור על דצ"ו הרצ כי שם אה"ה ושם יה"ה הכל אחד ושם אחד ודצ"ו אחד שהרי שם אה"ה מקפרו כמספר יה"ו שהוא עקר השם המיוחד כי הה"א כפולה, עוד אני אומר כי יש ציריכו קצלה כי מרע"ה צקס לדעת מהוהו של שם כדי שיוכל להשיב להם תשובה צדוה וז"ש מה שמו בלוי מהוה שמו, ומה נרמוז וכרסם צלשון שאלתו השם המיוחד לי מה שמו ונה וע"כ היה הענין מוכרח להשיב ולומר לו אה"ה אשר אה"ה שהוא הנהוה כי א"ה רמוז לכתר עליון י"ה רמוז לחכמה הרי שתי קפירות ככללות צטס אה"ה, ועוד שם אה"ה רמוז לתשובה ונקראת צטס שתי הקפירות ונקראת צטס שתי הקפירות הקודמות לה לפי שהיא נאללת מכתם, והנה אה"ה הראשון צ"ו הוא התשובה והשכי על שתי הקפירות הקודמות להם ויהיה פ"י אה"ה אשר אה"ה המאושר מן אה"ה הראשון והכל דצ"ו אחד, והשם הזה הוא העליון שבכל מדותיו של הקצ"ה, וע"ז רמוז דהמע"ה, ואמר (תהלים קל"ח) כי הגדלת על כל שמוך אמרתך כלומר כי הגדלת: נ"ל כל שם ושם שיש לך אמרתך והוא האמירה הזאת שאמר למשה הוא שכתוב ויאמר אלהים אל משה אה"ה אשר אה"ה, ולפי שלא היו ראויין ישראל לגלות להם ונה שכלל צטסי שמות אלו גלה אותם למשה וכוה אה"ה שיודיע לישראל אה"ה שלחני אליכם, לא גלת להם צטמות אלו כי אם הכה הנאלל להם שהוא פנימיות הרחמים וקרא אותם אה"ה, וגלה אותם ליחדי הדור אותם שהיו מוסרין עלמם על הלבוה והיו קוצלין המכות צטעבוד החומר והלצנים כדי להקל עול אחיהם וכצ"ו זכו אלו למעלה גדולה צמתן חורה שכתוב צהם (שמות כ"ד) ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לצנת הקפיר והם הם שזכו עתה לידיעת

שם אה"ה וזהו שהזכיר לצני, ישראל אה"ה שלחני אליכם מלשון לצנים ולא אמר אל צני ואח"כ חזר ואמר כה תאמר אל צני ישראל ה' אלהי אבותיכם לא היו אלו גדולים צמעלה כ"כ וכוה אותם שיודיעוה צטס המפורש גלוי הדצ"ו המחפרש שאין קוד ההעלמה צו כ"כ, ואח"כ הכניס את הזקנים צקוד העצור הוא שאמר פקד פקדתי אתכם כלשון (שם כ"ה) פוקד עון אבות על צנים, הא למדת שהלק הקצ"ה דצ"ו לר' חלקים, האחד למשה לצדו, השני לאותם שיש צהם זכות הלצנים, הג' לשאר ישראל, הדי לצני ישראל, והזכירם צאחרונה שמוסר להם קוד השכינה שהיא האחרונה צצקפירות, ולריך אתה לדעת כי אה"ה הכולל שתי ראשונות ועוד אה"ה שהוא רמוז לתשובה ועוד אה"ה הסלישי צלתי הה"א שהוא רמוז לפנימיות הרחמים שהיא התפארת שלשם ככללין צטס המפורש כי הי"ד רמוז לחכמת עם קולה הרמוז לכתר ה"א לתשובה וא"ו לתפארת ה"א כנגד ה"א, מכאן תצ"ן כי השם המיוחד שתי אותיות ראשונות הם רמוז לאותיות ושתיים אחרונות רמוז למדותיו, ועוד התצונן מה שהיו צתורה שתי אותיות ראשונות שם צפ"ע ולא בן השתיים האחרונות כי אינן שם, והעעם צזה כי כאשר כזכיר שתיים ראשונות האחרונות צכללן כי הן התחלה וא"א להיות צהן קלוץ אצל האחרונות שאינן שם אלו היו שם היה צזה קלוץ ולכך לא ככתבו שתיים אחרונות שם צפ"ע, והמקום יראו כפלאות מתורתו: (עו) אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר, ע"ד הפשט יאמר הכי צטס הזה אני רולה להקרא לעולם שיזכירוני צכלל הדורות, ויאמרו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב תוספת הוא"ו דרך הכתובים בן כנו (שמות כ"ח) נופך קפיר ויהלום, וכן צקפר מיכה המורשתי (מיכה ו') ואשלח לפניך את משה אהרן ונרים, וע"ד המדרש זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר אמר הקצ"ה לא כשאלתי ככתב אני קרא ככתב אני ציו"ד ה"א ונקרא אל"ף דל"ח, וידוע כי השם הזה ככתבו היה כזכר צמקדש אצל לא צמדינה אלא צכנוי, וכן אמרו צמדרש תהלים ר' חייא צר חידו אמר למה היו אומרים השם הנכבד צצהמ"ק ככתבו וצמדינה צכנוי, ליראה את השם הנכבד והנורא שנא' (תהלים פ"ו) כצדוה מדובר צך עיר האלהים

(טז) פקד פקדתי אתכם. שתי פקידות האחת לישראל והשניה לסבינה שירדה עם יעקב חזינו ע"ה למלכים שהיה עמהם זלרה והיא ה"א הכרומות צפסוק (בראשית ט"ו) חכמי ארד עמך מלרימה ואנכי אעלך גם עלה כוונ שכתבתי שם והיא כנסת ישראל הנקראת בכתוב לעקת בני ישראל, וז"ש אחכם ואת העשוי לכם צמלרים כלומר אחכם ואת ה"א שהיא זלער עומכס צמלרים ולשון עשוי מלשון (לפניה ג') הנכי עושה את כל מעניך כלו' מלעער על לרחכס והצן זה. עוד יש לפרש צ' פקידות האחת צומדת רחמים על ישראל ומזה אומר הכ' פקדתי אחכס והשנית צומדת הדין על המלריים על מה שעשו להם צמלרים ומזה אומר ואת העשוי לכם צמלרים כי כן הצעית לאצרהם (בראשית ט"ו) וגם את הגוי אשר יעבדו דן חכמי :

(יח) אלהי העבריים נקרה עלינו. ע"ד הפשט חוספת היו"ד רמוז לעשר מכות שעתיד להציא על מלרים. וע"ד המדרש על שם שעתידין לעבור ים. וע"ד הקבלה חוספת היו"ד לזכר כי האלילות אלהי העברים כי הם בני אצרהם הנקרא צמורה אצרים העברי צעבור שהיה מעבר הנהר והוא שהתחיל תחלה ציחודו של הקצ"ה והוא שאמר נעוץ סופן צחחלתן כשלהבת קטורה צגחלת וכן רמוז ש"ע"ה (קהלת י"ב) וזכור את צוראיך מלא ציו"ד : דרך שלשת ימים. ח"ו שיהיה הדבר הזה ערומה כדי לצרות אלל כדי לקבל המלות כי רלה הקצ"ה להכניסם צמלות מעט מעט שהרי כלטו חחלה על השבת צמרה וכענין צמלינו צאצרהם שלל אומר לו מיד קח כל את ילחק אלל (בראשית כ"ב) קח כל את צנך את יחידך אשר אהבת את ילחק :

(יט) ולא ביד חזקה. צאורו ולא ציד חזקה אחת, כלו' לא ישלח אחכס ציד אחת צכמה אחת אלל צידות הרצה כלו' צעטר מכות, או יהיה ולא פירושו אלל ודרז"ל פי' ולא ציד חזקה שלו כלו' הסרוב ההוא לא מלד כמו מיד חזקה שלו אלל מ"שלי סכא' (שמות ו') כי ציד חזקה ישלחם כלו' ציד חזקה שלי, וכן דעת חונקלוס ולא מן קדם דחיליה חקיף, וזהו שסמך לו ושלחתי את ידי והכיתי את מלרים צכל נפלחתי חקר וא"ו לפי שאמר צכל נפלחותי וחי אפטר כל נפלחותי אלל מוקלת מהם כענין שכתוב (איוב כ"ו) הן אלה קלות דרכיו ומה שמוך דבר כשמע צו ורעם גבורותיו מי יתצונן. ויחבן לפי

פלה, השם הנכבד ודובר צך כלומר צוקדש ככתבו אלל צמדריכה צכנויו סכא' עיר האלהים פלה, ועוד דרז"ל מיום שחרצ צהמ"ק דיו לעולם להשתמש צשתי אותיות סכא' (תהלים ק"ב) כל הנשמה תהלל יה, וצאור זה כי צומן סצהמ"ק קיים לא היו כל הנשמות שוות צהלול אלל צצהמ"ק צסס המפורש וצמדריכה צכנויו אלל מ"שחרצ צהמ"ק והארץ כשמה כל הנשמה תהלל יה כל. הנשמות הן שוות צהלול שאין מהללים אלל צחלי השם. וע"ד הקבלה זה שני לעולם החקר והפחד והוא אלהי אצרהם אלהי ילחק שהזכיר בכתוב וזה זכרי מדת זכור והוא מדת החפארת שעליה הזכיר ואלפי יעקב ולכך הוסיף אות וא"ו והוא הכח הנמשך לעשירית הנקראת דור. ודעת הרמב"ן ז"ל כי זכרי הוא יסוד והיסוד לדעתו הוא השבת הגדול והוא אלהי יעקב והזכיר אלל הזכר לדור ודור כמנהג הכתובים צזכר השם מפני שהעשירית נקראת דור שומנה כושכים הדורות, וכן הכתוב אומר (ישעיה מ"א) קורח הדורות מראש וזהו סמיכות זכר אלל דור כי כנסת ישראל צת זוגו של שבת וזהו אמרה שבת לפני הקצ"ה לכל יש צן זוג ולי אין צן זוג, היסוד אומר כן לפי שהוא מכריע והיסוד הוא מדת אמה השציעית צ"ג מדות כי רצ חקר כאמר על החפארת ואמת על היסוד ולכך לשון זכר כאמר על היסוד וסי' (משלי י"ז) זכר לדיק לצרכה. ולפי זה היה חוספת הוא"ו צואלהי יעקב לומר כי הוא מוכריע וכל מוכריע יש צו זכרות, ולפי ענין צאור הכי זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור יהיה לשון זכרי כח הרחמים צין שיהיה חפארת צין שיהיה יסוד כי היסוד מעין הצרכות זהו סכי זכר לדיק לצרכה ועל זה כאמר (תהלים קמ"ה) לדיק ה' צכל דרכיו כי דרכי העולם וכל פעולותיו מקורות לו ולפי שהוא נוטה צהכרעתו אל החקר אומר וחמיד צכל מעשיו והוא קרוב לכל קוראיו ורלון יראיו יעשה אלל שומר ה' את כל אהביו כאמר על העשירית הסמוכה לו והנה זה מצואר, ועוד זה שמי לעולם רומז כי השם המיוחד סובל י"צ לירופין שהם י"צ צמים שהם מ"ח אותיות, וזהו שחמלא צמסכת סוכה כשא אחיתופל ק"ו צעלמו ומה לעשות שלום צין איש לאשתו אמרה חורה שמי סככי צקדושה צצמונה וארצעים אותיות ימחה על המים לעשות שלום לכל העולם כולו עאכו"כ, וזה מצואר :

רבינו.

שמות ג ד

בחיי

קין

לפי הקבלה כי מפני שהיו מכות מלכים עשר כחשזון יי ספירות מפני זה הזכיר בכל נפלאותי שהם רמוז לכלל ספירות כי האחרונה הנקראת כל נושכת ונחללה מן האליף שהיא פלא וכן היא נפלאה ורחוקה מלהשיג. והנה כל הנסים והנפלאות שנעשו מעשה ימי צדאשיה הלא הם זכה האליף הנעלמת כי הנסים הנפורסמים והנגלים הם נמלאים מן העולם הנעלם, והנה נפלאותי חסר וא"ו לרוז העלמה ולחקרון השגחה ולפי שנקראת אליף והיא דבר נעלם נקראו הנסים הנגלים נפלאות מפני שזמן הדבר הנעלם יולא הנגלה, ולפיכך נרמז צדאשי המלות ראשית האלילות וקופו ופעור הכי והכיתי את מלכים צחשזון שהוא כולל כל נפלאותי, וזה עעס כפל היר צבי צקוף הפרטה הוא שאמר כי ציד חזקה יטלהם וציד חזקה ינרעם, ויהיה סדר המכות דל"ך עדיש צח"צ כקדר הספירות מוטת למעלה, כי דם כנגד מדת המלכות וכן כלן וזה מצוהר: (כצ) ושאלה אשר משכנתה. ח"ו שיתיר הקציה לגנוב דעת הצריות שישאלו מהם כלי כסף וכלי זהב ולא ישיצו להם, אבל לשון ושאלה הוא שחתן לה צמחה שב"מ צגדעון (שופטים ח') ויאמר אליהם גדעון אשאלה מכם שאלה ויתן לי איש כזם שללו כי כזמי זהב להם כי ישועאלים הם, וכ"מ צצה שבע (מ"א צ') שאלה אחת קטנה חכמי שואלת מאהך יותן את אצ"שג הסוכנות הרי מחנה שנקראה צלשון שאלה, ומ"ש ושאלה אשר משכנתה היה לו לומר ושאל איש מאת המלכי אבל זה ק"ו כי אם לנשים היו נוחים מחנות כ"ש לאנשים וכמוהו (ישעיה ל"ג) פסחים צזו צו ק"ו הרלים, כן כחצ רבינו הנכחל ז"ל:

ד (ב) מזה בירך. חסר ה"א לרמוז שלא נעשו ע"י המטה רק ה' אותות. והם הכחש והצדד והארצה והחשך וקריעת ים סוף, והשאר שלא היו ע"י המטה ונקלחן ע"י הקצ"ה ומקלחן ע"י אהרן: ובמדרש מזה צידך מזה שצידך אחת עתיד ללקוח: (ג) השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש. יש לך להתזונן כי שנוי טבע שנתפך המטה לכחם היה צמח הפוך האותיות, והנה זה רמוז צבי, וצחזרת האותיות להותחן חזר הכחש מטה וז"ש ויהי למטה צכפו, וכבר ידעת כי עקר השם המיוחד ג' אותיות כי ה"א כפולה והצן זה. ויש לפרש כי צשני אותות האלה כלו"ו אות המטה ואות הלרעת

רמוז לו הקציה שצידו להחיות את המה ולהחיות את החי, כי המטה היה עץ יצט כמו מטה ונעשה כחש חי גם ידו שהיתה חיה נעשית כמותה שהרי הלרעת חולי חסוד כמיתה כענין שבי (צמדצר י"צ) אל נח תהי כמה, ושני האותות האלה עשאם צמדצר גם צמלרים לישראל ז"ש לו הש"י צאות הכחש למען יחמינו כי כראה חליך ה', וכי והיה אם לא יחמינו לקול האות הראשון והחמינו לקול האות האחרון והיה אם לא יחמינו גם לשני האותות האלה וגו', ומה שהולרך לעשותם צמדצר יש לחמוה צזה למה שהרי מטה לא היה מסתפק צדצר הש"י ולמה ילטרך לעשותם עד הגיעו לישראל צמלרים, והתשובה צזה הוא מה שקצלו רז"ל כי שני האותות האלה כשכלטוו לעשותם צמדצר לעלמו הטעם היה צאחד כדי לרמוז לו מספר לשון הרע על ישראל כשאמר ויתן לא יחמינו לי ולא ישמעו לקולי אחר שאמר לו הקציה ושמעו לקולך, וצשכי כדי להענישו עליו, וע"כ הולרך לעשותם צ' פעמים צמדצר לעלמו על לה"ר ועל העונש שלו וצמלרים לישראל למען יחמינו: (ח) והאמינו לקול האות האחרון. הזכיר אחרון על הלרעת שהוא אחרון לראשון שהוא אות הכחש ועוד שהיה אחרון צמדצר שעשה מטה צינו לצין עלמו: (ט) והיו לדם ביבשת. והיו והיו צ"ס להורות שאחר שיראו המים ציצטה ויהיה הדבר מתזרר לעין הכל כי הם מים יהפכו לדם וזה טעם והיו לדם:

(י) בי אדני לא איש דברים אנכי. דרז"ל שצעת ימים היה הקציה תפתה למוסה שילך למלרים מחמול ונשלטום הרי ג' וג' גמין רצוין הרי ו' והיה עומד ציום השציעי, ומ"ש כי כצד פה אמרו צמדרש מטה כחגדל צפלטרין של פרעה והיה נוטל כחרו ומשליכו לארץ ורלה המלך לדוכו להריגה וא"ל אלעגניכו זהו שאמרו לך שהוא עתיד להושיע את ישראל ולהחריצ מלכותך, כחיעץ פרעה עם חכמו והיו צכלל יועליו יחרו ואיוצ וצלעם זה אומר ח"צ מיתה הוא וזה אומר כער הוא ואין לו דעת, מה עשה הצ"ח לו קערה אחת נחכו צחוכה זהוב אחד וגחלת של אם אמרו אם הוא נוטל הזהוב צידוע שהוא צן דעת ומייצ מיתה ואם הוא נוטל הגחלת צידוע שאין לו דעת ופעור מן המיתה היה רולה ליעול את הזהוב ומלאך צח והטת ידו ונטל הגחלת והכניסם לתוך פיו ונעשה

ונעשה ערל שפתיים. ולפי הוודרש הזה יאמר כי כצד פה וכצד לקון חכמי מנעורי כ"ש עתה שאני זקן ואחה לא רפאתני מאז דצדק אל עצדך ותלוה אותי צטליחות זאת, ומה שלא רפאו הסיי ולא הקיר כוצד פיו ופני שלא התפלל ומה שלא התפלל מפני שלא היה רולה ללכת. וכתב רבינו חננאל מה שהזכיר שני דברים כצד פה וכצד לקון יורה. כי ושה רבינו לא היה לח הדבור באותיות זסר"סן שהן אותיות הסינים ז"ש כי כצד פה גם לא באותיות הלשון שהם אותיות דעל"כת וע"ז אומר וכצד לקון: (יא) או מי ישום אלם. האלמות הוא העדר הדבור ואין לשון שימה כופל זו, אצל מפני שיש באדם כפס ודצרת וענין האלמות באלמים הוא שיהיה חטום צגידי הלשון וע"ז יחלשו מפני זה הזכיר זו לשון שימה. ובספר המורה כתוב כי המסיר קנין יאמר זו שפעל האפיקה כי יאמרו צמי טיכזה הכר שהציח החטך ע"כ, וז"ש או חרש היה לו לומר או שומע או חרש כדי שיהיה דבר והפכו ככל השאר אך מפני שחוט השומע נקשר עם הדבור שהרי לא כדע הדבר שהוא מדבר עד שנשמעהו סידבר וא"כ הרי השמיעה בכלל מי שם פה לאדם וע"כ לא הולך להזכיר או שומע והזכיר או חרש שהוא הפכו: ויש להתבונן איך קדר הכי ג' מעלות זו למעלה מזו, ראשונה הדבור שהוא מלך הנפש אשר האלמות הפכו והשנית חוש השומע שהוא למעלה לחוש הראות ז"ש או חרש, והשלישית חיש הראות הוא שאמר או פקח או עור, וז"ש שלע"ה (משלי ע"ו) מאור עינים ישמח לצ ושמועה עובה חדשן עלם, באר כי האור ירחיב הלצ אצל חוש השומע גדול יותר מאד כי מלצד סירחיב את הלצ וישמח אותו עוד ידשן את עלמותיו, הנה כי רצה החועלת המגעת לאדם מן האוזן יותר מן העין וכן ארז"ל סימח עינו כותן לו דמי עינו חרשו כותן לו דמי כלו, ומפני שבאר הכי כי האוזן אצד כצד מן העין כי אחריו (משלי ע"ו) אוזן שומעת תוכחת חיים:

וידעתי כי לפי"ז יקשה לך למה הקדימה לאה אמנו ראובן לשמעון כי מאחר שקראה את שום זה על שם הראיה וזה ע"ש השמיעה היה להקדים אל הזכור שם השמיעה, והענין הזה לא יתבאר כי אם צקצלה כי הראיה מבח ה"א והשמיעה מבח הו"א ומה הולרכה להקדים

אל הזכור שם הראיה כדי להקדים אות ה"א לאות הו"א כקדר ח"צ ג"ד, והצן זה: הלא אנכי ה'. יתכן לומר כי הזכיר השם הזה על הצ"ה שכי' זה (איוב ל"ב) וכשנת שדי חציקם שכתגדה הכח המדבר צנשמח האדם באצד הלשון וסיומך (תהלים ע"ה) אומר אני מעשי למלך לשוני עט קופר מהיר והמ"י ויתבאר לו עלוי האדם צילירתו הנפלאה, וכצד הזכרתי מזה צפסוק (צדאשית א') כעשה אדם צדק הרציעי: (יג) בי אדני שלא נא ביד השלה. כצד כתבאר למעלה כי וקרע"ה היה שלוח לישראל צמדה"ד אשר צמדת רחמים וע"כ יתחנן לפניו ככאן צסם הזה שהוא מדה"ד כי מדת הדין נתון צחוק האל"ף והיו"ד ונשני שמות הקדושים שהוא נקמץ מהם ששניהם מדת רחמים והצן זה, ואמר ציד חסלה ציד הראוי לסלוח כי אני אינני ראוי לדבר אל המלך ועוד שאין כצודך צכך שיהיה צלוחך ערל שפתיים, וכן ת"א ציד מאן דכשר למשלח: (יד) ויהר אף ה' במשה. כ"מ שכי' צסקצ"ה חרון אף עושה רועם וכאן עשה זו רועם, והוא מה סדרז"ל שאצדה ממנו הכהונה וז"ש הלא אהרן אחיך הלוי כלו' מזומן תחתיך לכהונה, ועוד דרשו צזה שעשה רועם שלא כתרפא לעולם, והיה אפשר שיעשה לו כצוד סירפאנו כשם שעשה לו כצוד צקרונ עור פניו וזהו הרועם כסלא רפאהו, וכן דרשו הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא ואחה לעולם לא תתרפא: וראך ושמה בלבו. לא היו וחקכאים צמעלחם זה על זה ז"ש הכי' (תהלים קל"ג) הנה ונה עוצ ומה כעים שצת אחים גם יחד, ושמח צפיו לא כאמר אלא צלצו חר"ש צן יוחאי הלצ ששמח צגדולת אחיו ילצש אורים וחומים סכאי' והיו על לצ אהרן: (כב) בני בכורי ישראל. פירש רבינו חננאל ז"ל מה שמקרתים צידך לצעצד אותם אל תחשוב שהוא מפני שהם קלים צעיני, לא רליתי אלא ליסרם כענין שכי' (דברים ח') וידעת עם לצצך כי כאשר ייקר איש את צנו ה' אלהיך מיסרך ואחה הכצרת עליהם עולך לפיכך אני עמיד להכות את צנך צבורך היא המכה האחרונה שצעשר מכות, וקראם צני צבורי ישראל דרך חשיצות ומעלה כענין שכי' (הושע א') צני אל ח' וכן הר סיני שהוא מקודש מכל ההרים נקרא (ישעיה צ') הר ה', וכן ציהמ"ק המקודש מכל צית נקרא

רבינו

שמות ד

בחיי

קיד

נקרא בית ה' כענין שכי (ישעיה כ"ו) כי ביתי
 בית תפלה וגו' ע"כ, ולפי' יהיה טעור זה
 הכי וענין הפרשה ראה כל המופתים אשר
 שמתו צידך אלו עשר מכות ועשייתם לפני
 פרעה ואכי אחזק את לבו צחוט מכות אחרונות
 ואמרה אל פרעה במכה אחרונה היא מכת
 זכורות בני זכורי ישראל מעתה יהיו נגאלים
 ותהיה הזכורה והמעלה ככרת זהם, ומ"ש
 ואומר אליך שלח את בני ויעזדכי היה לו
 לומר שלח זכורי מאחר שאמר בני זכורי ישראל.
 אבל הענין כי צהיותו בגלות קרא ישראל בני
 כי איך יקראו זכורי ואיה הזכורה והם
 עצדים זרשות ארוניהם וצטעזוד גדול, ואם
 חפץ זכורותם המלא כי כשם שקרא הקצ"ה
 לישראל זכור צמכת זכורות כך קרא את
 עלמו זכור הוא שכי (שמות י"ג) קדש לי כל
 זכור ופירוש קדש אותי בכלל הזכורות והוא
 כמו (שמות כ"ה) ויקחו לי תרומה שפירושו
 ע"ד האמת ויקחו אותי תרומה וז"ש ויקחו לי
 תרומה העשירי יהיה קדש, והעולה לנו מזה
 כי מה שקרא זכור לישראל ולעלמו ית' אחרי
 מכת זכורות שהוא זמן הגאולה מה שלא קרא
 קודם לכן יחזיר מזה שהיה עמם זלזול
 השטעזוד ואין הזכורה ככרת זהם כזכור.
 ובך נולדתי צספר הצהיר שאלו תלמידיו לרבי
 אליעזר ר' מאי דכי קדש לי כל זכור וכי
 הוי הקצ"ה זכור אמר להם אין קדש לי כל
 זכור חלא שנתקדש ונקדש על שם ישראל
 דכי (שמות ד') בני זכורי ישראל כזכור
 עמם היה צטעם השטעזוד והיינו דכי שלח
 את בני ויעזדכי ולא אמר שלח את זכורי :
 (כד) ויהי בדרך במלון; מלח ויהי חוזרת למטה
 והגיד לך הכתוב כי כשהיה משה צדק
 במלון ויפגשוהו ה' זהו מלאך ונקרא צסם
 המיוחד והוא מן הנפרדים לא מן הנטיעות
 ואף על פי כן נקרא צסם המיוחד כיון שנתחלח
 להשלים ולעשות רלון קיבו יחצדק, וכן אמרו
 במדרש ויהי צדק במלון חציצה ימילה שלא
 נחלה למטה עליה אפי' טעה אחת לפי שהיה
 צדק ונתעלל למול אליעזר זכו מיד ויפגשוהו
 ה' ויצקס המיתו, במטה אחת מולא שמלאך
 של רחמים היה ואף על פי כן ויצקס המיתו,
 אמר ה' יוקי חיו לא נחעלל משה חלא אמר
 אם אמול וחלא לדרך סכנה הוא לחיטוק עד
 שלשה ימים, אמול ואחעכז שלשה ימים והקצ"ה

לובי לך שוב מלרימה, ומפני מה נענש מפני
 שנתעסק במלון חחלה כלוי היה לו למולו חחלה
 ואח"כ יחקן מלוכו ממים דאין מעצירין על
 המלוכה, וצאור מלאך של רחמים שלוחו של מדה
 רחמים היה, ודע כי לפי המדרש הזה יש
 לתמוה כי כיון שהיה משה במלון למה אמר
 וחקק לפורה לור והראוי למשה שיסתדל הוא
 בעלמו צמלוה, וע"כ פירש רבינו חנכאל ז"ל
 כי משה לא היה שם במלון כי כן הזכיר
 למעלה ויקח משה את אשתו ואת בני וירכיבם
 על החמור, וצאור הפסוק ששלח אותם לפניו
 ואח"כ וישצ משה מלרימה וכיון שכן לא היה
 משה עתה במלון, ואמר ויצקס המיתו כלוי
 לכער שהיה המלאך נעשה כמין נחש וזולעו
 מראשו ועד ירכיו וחוזר וזולעו מרגליו ועד
 מקום המילה ואז וחקק לפורה לור כי הבינה
 שהיה העונש על שאחרת זמן המלוה ולא מלה
 אחרת ציום שמיכי, כך פי' רבינו חנכאל ז"ל
 זראש סדר וישמע יחרו, וצפי' רס"י ז"ל ראיתי
 כי משה היה במלון חצל היה חולה ולא היה
 יכול למולו ומלה אחרת לפורה : (כו) וירף פסגו
 המלאך, וכ"מ לטון זה כזכר במלאך הוא שכל'
 (דה"א כ"א) ויאמר למלאך המטמית רב עתה
 הרף ידך, וזה היה אחר שכתתה את ערלת
 זכה, ויחכן לפרש כי לפי שהזכיר הכי לטון
 וירף ממונו ולא אמר וילך מאחר רמו רמו לה
 הוולאך שעדין לא נשלמה המלוה ומיד הבינה
 לפורה זה והשלימה המלוה ועשתה לו פריעה
 ומזה אמרה חסן דמים למולות כלוי שחי מילות
 מילה ופריעה, ומה שהזכיר חסן דמים שכי
 פעמים להורות כי נתחייב מיתה על המילה
 ונתחייב על הפריעה כי שתייהן מעכבות :
 (כז) ויפגשוהו בהר האלהים וישק לו, אמרו
 במדרש זשה"כ (שה"ש ח') מ"י יחנך כחח
 לי יונק שדי אחי המלאך צחון אסקק וכתיב
 (תהלים פ"ה) חסד ואמת נפגשו לרק ושלום
 נשקו, חסד זה אהרן שכל' (דברים ל"ג) הומיק
 ואוריך לאיש חסידך, ואמת זה משה שכל'
 (צמדזר י"ב) צכל ציתי כאמן הוא, לרק זה
 משה שכל' (דברים ל"ג) לרקת ה' עשה וגו',
 ושלום זה אהרן שכל' אמר (מלאכי ב') צשלום
 וצמישור הלך אחי : (כו) את כל דברי ה' אשר
 שלחו, יכלול המראה אשר ראה צסכה גם ענין
 השליחות שהיה מקרב צו, ובמדרש את כל דברי
 ה' רצון אמרין גלה לו קוד שם המפורש,

כונה המדרש הזה שהגיד משה לאהרן השמות שהודיעו הקציה למעלה והם אהיה אשר אהיה אשר פירוש מדה"ד שבמדת רחמים והודיעהו כי שם אהיה ושם המיוחד הכל אחד ונלה לו כי שם אליף דל"ת יולא מהם אליף מן אהייה וי' מן יהוה צקוף ומדה"ד באמלע כי עמי בקרבנו, והנה הוא פירש להם כי אהיה אשר אהיה פ"י מדה"ד שבמדת רחמים וכבר הזכרתי למעלה והוא דעת הרמב"ן ז"ל:

ד' (ב) מי ה' אשר אשמע בקולו. אמרו צמדי באותה טעם הוליא פרעה דפתרא של אלוהות התחיל קורא אלהי אדום אלהי מואב אלהי לידון אמר להם הרי קראתי ואין שם כחוצ דפתרא שלי שמו של אלהיכם, ובאור הענין כי פרעה בחכמתו הגדולה היה יודע גבולי הארצות ותחומי היסוד וסכל העולם כחלק לז' אקלימים והיה יודע כחות הכוכבים הסולעים בכל אקלים ואקלים ועל איזה אומה מן האומות שולטים, וכן ז' אקלימים וכן בשבעים אומות וכיון שלא מלא לשם הזה שום שלטנות וממשלה בארץ. בכלל שאר הכחות הידועים אללו תמה ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו כי אין שום כח מושל בארץ שלא יהא כחוצ אללי דפתרא שלי, והוא לא היה יודע שהשם הזה עליון על כלם וכל שאר הכחות המושלים בארץ אין להם ממשלה וכח כי אם נכחו, ומשלו רז"ל נשל זזה מלהד"ד לכהן שהיה לו עזר שוטה ילא הכהן חוץ למדינה הלך העזר חוץ למדינה לבקש את רבו הניע לצ"ח הקצרות התחיל לווח לצ"ח שעומדים שם ראיחם בכאן רבי א"ל ולאו כהן הוא רבך, א"ל הן, א"ל שוטה מי ראה כהן צצ"ח הקצרות מה למלך צצ"ח המטבחים מה לכהן צצ"ח הקצרות, כך אמרו משה ואהרן אלוהו אלו שאתה אומר עמים הם חזל אלהינו הוא אלהים חיים ומלך. עולם, א"ל ומה מעשיו א"ל כועה שמים ויוסד ארץ מפרק הרים ומשבר סלעים מוריד בשמים ומפריח דשאים מהעדא מלבין ומתקים מלבין, אמר להם אחי הוא ארון העולם ואני בראתי את עממי ואת כילוס כהרי שכא' (יחזקאל כ"ט) לי יאורי ואני עשייתני מי ה' אשר אשמע בקולו, א"ל הקציה רשע עמים אהה לוקה כהפך לו מים לדם, ד"א מי ה' אשר אשמע בקולו שאתחייב לשמוע בקולו הרי מעולם לא בא אללי, בא אלל אצ"מלך בחלום

הליכה וא"ל (בראשית כ') צהם לצנך עשית זאת חזל לי ויכנע ה' את פרעה כגעים גדולים וכיון שכן אינו מכירו לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא השלח: (ג) אלהי העברים נקרא עלינו. יש לתמוה אחר שהשיב להם פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את ה' למה היו חוזרין משה ואהרן לומר אלהי העברים נקרא עלינו. אבל הענין כי הסי' אמר תחלה ובאת אהה וזקני ישראל וגו' ואמרתם אליו ה' אלהי העבריים נקרא עלינו וזכאן אמרו לו כה אמר ה' אלהי ישראל שלח את עמי ויחגו לי צמדנר הזכירו לו השם המיוחד כמו שכלטוו וכאשר השיב פרעה לא ידעתי את ה' אז נזכרו כי פרעה היה יודע שם אלהים שהוא ארון העולם ומנהיגו כי יזכירו בדבריו המיד אחרי הודיע אלהים אוחך את כל זאת חזל לא ידע השם המיוחד, וע"כ אחר שהשיב לא ידעתי את ה' חזרו ואמרו לו אלהי העברים נקרא עלינו שהוא אל שדי, ולסון נקרא מלשון מקרה ופגע, וע"כ פירשו המקרה פן יפגענו בדבר כי אמר להם הסי' בפסוק ואמרתם אליו ה' אלהי העבריים נקרא עלינו כי המקרה הוא כולל מה שהם אומרים עכשו פן יפגענו ואין בדבריהם ענין חדש רק מה שנכלל בדברי הסי' וע"כ פרשו לו המקרה ההוא, והנה פרעה ברשעו וחכמתו לא השיב לדבריהם כלל רק דחה אותם בדברים אחרים ואמר למה משה ואהרן הפריעו וגו': ונזבחה להי' אלהינו פן יפגענו בדבר או בחדב. באר הכחוצ הזה קוד הקרצנות שהם כופר מן הפגיעה וז"ש פן יפגענו בדבר (חזקוק ג') כי לסכנו ילך דבר וילא רשף לרגליו, ואמר או צמדנר כי ה' הוא השופט באש כלומר צמדה"ד וצמדנר את כל צמדי, וכבר ידעת כי השכינה היא מדה"ד והוא האש הגדולה שאוכלת הקרצנות, וזשה"כ (ויקרא ט"ו) וירא אליכם כבוד ה' והזכיר מיד ותפול אש ה' ותאכל וגו', וז"ש (צמדנר כ"ח) את קרצני לחמי והוסיף פי' לאטי והוא שהזכיר בתחלת הכ' אלהי העברים נקרא עלינו ואח"כ אמר כלכה כזבחה להי' אלהינו ולא אמר לאלהינו כי הקרבן לאלהים והכונה לשם המיוחד וע"ז רמז דוד ע"ה באמרו (תהלים כ') זבח לאלהים תודה ושלים לעליון כדריך, באר כי הקרבן לאלהים והכונה לאל עליון, והבן זה:

ומה

רבינו

שמות ה

בהיי

קטו

ומה טחם לריכס לעסות, כי אין הכוונה סבלות ונלרים להסחדל צעזודת פרך כשאר ישראל לפי שהצעזוד לא היה על שצט לוי כי רלה פרעה להניח להם שצט לוי להנהיגם צחקי תורתם כאשר הענהג צכל עם שיש להם חכמים להורות להם תורתם ועניני ירחם ואיך יתנהגו זה: ובמדרש אמר ר' יהושע צן לוי שצטו של לוי פכוי היה מעזודת פרך אמר להם פרעה צטציל טחם פכויס חתם חומרים כלכה כזחה לאלהינו לכו לסבלותיכם, לישראל: (ז) לא האספון לתת תבן. יחכן כי הגזרה הזאת לא עומדה כי אם פעם אחת שיעשו הלצנים ולא יחנן להם חצן וזהו תוספת האל"ף, כן פירש רבינו חנכאל: (ט) תכבר העבדה. כעכשו על זה מדה כנגד מדה כנה סכ' (סמות י"ד) וינהגו צכצדות, וכן צלשון לכו קחו לכם חצן כעכשו כמ"ס (סס) ויולך ה' את הים וגו'. וכן צלשון ויפץ העם כעכשו כמ"ס (ירמיה י"ח) צרוח קדים אפילם כי נפזרו צים, וכן לקוטס קס לתנן כעכשו כמ"ס (סמות ע"ו) יאכלמו כקס, ומ"ס ואל ישעו צדצרי שקרי כחרגומו צפחגמין צטלין, ורלה לומר כן על דצרי מטה ואחרן העצטיחים אותם צגאולה: (כצ) ארני לטה הרעותה לעם הזה. טסס הזה אל"ף דל"ה כי מחדת רחמים לא היה מטה מפחד שיריע לעם חצל היה מפחד מחדת הדין הוא ה"א כוספת צחלת הרעותה ויאמר למה זה הכחה להרע צמדה"ד לעם הזה למה זה סלחתי קודם שהגיע הקץ כי אין ראוי לך לסלות סלוחך עד שהרלה לסלילם כן כחצ הרמצ"ן: ובמדרש למה הרעותה לעם הזה אמר הקצ"ה למה מטה חצל על דאצדין ולא משחכחין חמתי לאצרהם (צראשית י"ג) קום התהלך צארץ וגו' צקס מקום לקצור את סרה ולא מלא עד שסקל ד' מאות כסף ולא הרהר אחר מרותי, חמתי לילחק גור צארץ הזאת וגו' צקס מים לסחות ולא מלא סכא' (צראשית כ"ו) וירצו רועי גרר ולא הרהר אחר מרותי, חמתי ליעקצ הארץ אשר חמה סוכצ עליה וגו' צקס מקום לנטות אהלו ולא מלא עד שקנה צמחה קטיטה ולא הרהר אחר מרותי וחה החלת שליחותי חמתי לי מה שמך ועמה חמתי לי למה הרעותה, עמה חראה אשר אעשה לפרעה ולא חראה צמלחמת ליא מלכים שיעשה צהם יהושע מלחמה מכאן חמה למד

שכעל מטה את הדין שלא יכנס לארץ ע"כ: ונראה לי מפסס סכ' לומר שאין חטא. למטה צדצור למה הרעותה וזה לסכי טעמים, האחד סצא להודיענו ענין הרע הזה ושהוא יחצרך המטיצ והעריע כי גם הרע צא עמנו יחצרך, וזה דצר סכציל סהיה מוכיח חלומר (לפניה ח') לא ייעיב ה' ולא ירע וכי (חיכה ג') מי זה אמר ותהי וגו' וכי (סס) מפי עליון לא חלא וגו', השכי סחזר וחזכירו פעם אחרת צפרסת מתחונכים למה הרעות לעצדך ואלו סרגים מטה שהקצ"ה חצטו לו לחטא לא היה חוזר עליו, חצל חמטא היה צעה סחמר ומאז צחתי אל פרעה לדצר צטמוך הרע לעם הזה, יאמר כי מעת סצא לפכוי צשליחות ססס הגדול הרע לעם הזה כי לא ידעו ולא ככע מפיכוי כלל והדצור הזה הוא כעסרהר אחר מדותיו וכמעטיח דצרים כלפי סמ"י ססס הגדול שהודיע לו צכנה, ולכך השיצ לו עמה חראה אשר אעשה לפרעה צכח סמ"י הגדול שיחפרסס חללו וידענו וכל מה שהרע לעם יחפך עליו עד שהוא צעלמו יודה צסלותם על כרחו, ולפי סדרשו עמה חראה ולא חראה מה שאעשה לסלטים ואחר מלכים יהיה עונש ונעילת הדין שלא יכנס לארץ. ומצאתי חזוק לדצרי ממה סחמרו צמדרש ומאז צחתי אל פרעה אמר מטה לפכוי הקצ"ה רצס"ע צאז חמחתי צאז חכי מקלסך, צאז חמחתי ומאז צחתי אל פרעה צאז חכי מקלסך (סמות ע"ו) אז יסיר מטה. והמד' שהזכרתי למעלה אמר הקצ"ה למה חחלת שליחותי חמתי לי מה שמך ועכשו חמתי לי למה הרעותה הזכיר המדרש למה הרעותה לפי שהוא חחלת הדצרים למה לא לכוכה שיהיה הוא חמטא מן העעמים סחמתי. וראיתי צפ"י רבינו חנכאל ז"ל סכ' שאין לסון למה הרעותה לסון סלונה והטמת דצרים חצל הוא לסון סחלה כי שאל מטה לפכוי הקצ"ה המדה הזאת למה לדיק ורע לו רשע וטוב לו שהיה רוחה לישראל צצעזוד גדול ועלוס וצלרות רצות ולמלר"ים הישעים הכופרים היה רוחה הללחה וסלונה, ולפי שהיסורין צאים על כמה חלקים יש מי שיסורין צאין עליו על עונות שעשה כענין סכחוצ (ישעיה כ"ז) צעון צלעי קלסתי ואכחו הקתר ואקלוף, ויש מי שיסורים צאים עליו כדי להיעיב לו צחמתינו כענין סכחוצ (דצרים ח') למען עכותך ולמען כסותך להיעיבך צחמתיך

צחמתיך

צאחריהך והן הן יקורין של אהבה והוא שכי (תהלים ל"ד) אשרי הגבר אשר חסרנו יה, לפיכך כשראה משה כי מיום צואו אל פרעה צדצו הש"י הכבד עולו עליהם ואמר תכבד העבודה וגוי שאל להש"י למה הנחת להרע לעם הזה וצידך כח להלילם והלל לא הללת, והוא כמו (שמות א') ותחיינן את הילדים, וכן כל הצת תחיון כי אין ציד האדם כח להמית ולהחיות אצל הכוונה להמית להם חיים, וכן צכאן למה הרעות למה הנחת להרע ומתירא חכי שמה יוסיף להרע, והנה השאלה הזאת היא שאלת הכניא ירעיה שאמר (ירמיה י"ז) מדוע דרך רשעים ללחם שלו כל צוגדי צגד, שאל מאת הקדוש צרוך הוא אם שלות הרשעים היא גמול לחסד שעשו כצר בעוה"ז או הוא כדי לכפול ענשם ולהרצות להם יקורין, והקצ"ה השיבו שאין שלות הרשעים והללחם כי אם להוסיף עונש על ענשם ובענין. שאמר דוד (תהלים ס"ט) חנה עון על עונם ואל יצאו צלדקתך, וכן צכאן היחה השווצת הקצ"ה למשה עתה תראה אשר אעשה יאמר היקורין האלה לישראל איכן אלא לכפול שכר על שכרם זהו עתה תראה, וההללחה והשלחה לפרעה אינו אלא לכפול עונש על ענשם, ז"ש אשר אעשה לפרעה כלוי כצר הכנתי לו המכות ומפני זה היחה הקנה מאתי שתכבד עליהם העבודה מיום ששלחתיך כדי לכפול עונש על ענשם ולהגביר ולהאדיר שכר לישראל כשהם עומדים באותם יקורין וסובלים אותם באהבה.

ודע כי עניני הגלות הזה הראשון רמז לעניני גלותנו זה האחרון שאנו עומדים בו בצעצוד ויקורין צרעות מלכות אדוכ ואנו מלפין לישועת הש"י בענין שאמר דוד ע"ה על הענין הזה (תהלים קל"ו) נפשי להי מוטומרים לצקר שומרים לצקר ומתינים ומזורים ומתינים ואם תתאחר הגאולה לצא הכל להוסיף לנו שכר עיז ולהטיב אותנו צאחריהנו וכדי להוסיף פורענות ועונש לאותם המטעהצדים צנו וכשם שחלינו שנדחקה להם השעה לישראל צמלרים מעתה צא הגואל הראשון לפני פרעה וא"ל צדצו הש"י שלח את עמי ויחוגו לי צמדצו ואחרי זאת כצדה עליהם העבודה ונתעוררה עליהם השנאה ונתוספה ציניהם מאד על מה שהיתה, כן צגאלחנו זאת העתידה צהגלות הגואל האחרון מתעורר השנאה צין העכו"ם לישראל ויוסיפו טעצוד על טעצודם.

ויהיה הגואל כגלה וחוזר וכנסה כדי להחיות את העכו"ם ולהקשות את לצם שכ"מ צגאלות מלרים צנגלה להם משה וחזר וכנסה. מהם וזה צדרז"ל ויפגעו את משה ואת אהרן אחר שסה חדשים כגלה הקצ"ה צמדין וא"ל לך שוצ מלרימה צא משה ומדין ואהרן ממלרים ופגעו צהם שוערי ישראל כשהם יולאים מלפני פרעה, וכן דרשו צמדצו חזית (סיר צ') דומה דודי ללצי מה לצי זה הוא כראה וכנסה וחוזר וכראה כך גואל הראשון כראה להם וחזר וכנסה מהם וחזר וכראה להם, וכמה כנסה מהם רצי תכחומא אומר ג' חדשים הה"ד ויפגעו את משה ואת אהרן, רצי יהודה ציר אומר לקריסין כלוי לשון פגיעה לפרקין היא, וכן הגואל העתיד יהיה כגלה וחוזר וכנסה שהרי גאולה זו עתידה להיות כדמיון גאולת מלרים צהרצה ענינים וכן אמר הכניא (מ"כה ז') כימי ללחך מארץ מלרים ארחנו כפללוח וכאשר יתקרב הקץ תהיינה לרות רבות ומתחזקות והוא סימן הישועה לישראל, וכן אמרו צמדצו (ישעיה כ"ט) כי יצא כנהר לר רוח ה' כוססה צו אם ראית דור שלרות רבות צלות עליו כנהר חכה לו שנא' כי יצא כנהר לר רוח ה' כוססה צו וקמיק ליה (סס) וצא לליון גואל ולשצי פטע ציעקצ כאם ה' :

וארא אל אברהם

ה' הגני ראשית דרכו הדם טפעדיו מאז **ו' שלמה** המע"ה ידצו צפקוק הזה (משלי ח') צסס החכמה, היא החכמה הנעלמת אף ממלאכי השרת בענין שכי (איוצ כ"ח) והחכמה מאין ממלא, וכי (סס) ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה, ודרשו רז"ל ומעוף השמים אלו מלאכי השרת והוא החכמה שקדמה למעשה צראשית בענין שכי (משלי ג') ה' צחכמה יסד ארץ כוכן שמים צחכמה, וכי (סס) צדעתו תהומות, כצקעו למדך שהשמים והארץ והתהומות וכל אשר צם שהם כלל כל הנמלאים כלם מעלה ומטה כולם כצראו מכה החכמה, וזהו שהזכיר צכאן (משלי ח') צאין תהומות חוללתי צאין מעינות ככצדי עים צערס הרים. העצעו וגוי עד לא עשה ארץ וחולות, וצפנימות הענין תהומות זה קו ירוק וחרים אלו האצות וארץ הקוף, והחכמה הזאת קראה שלמה ראשית לפי שקדמה למעשה **צראשית**

זראשית זומזה היה הענין מוכרח והולרך להתחיל
 נעשה זראשית זמלה זראשית, ולשון ראשית
 הוא כולל קדימה זמן וכולל ג"כ קדימת מעלה
 מלשון (עמוס י'). וראשית שמכיס ימסחו שהוא
 מזכר השמיים, כי כשם שהשמן עולה למעלה
 על כל המשקין כן החכמה למעלה על כל
 הנמלאים, וז"ש ה' קנני ראשית דרכו חומרת
 החכמה שהוא ראשית ה' קנני כלומר המקור
 העליון הנסתר המליאני כי הוא הממליא הראשון
 והוא מקור החכמה אשר החכמה כמלאה ממנו
 וכמשכה מאתו והוא לצדו המקור, ומלת קנני
 מלשון קן שהוא היסוד הראשון שהיה העופות,
 וזכר זכאן כי המקור הוא סבת החכמה שהוא
 הקן הראשון והחכמה שהיא הקן סבת כל
 המפעלים כשם שהקן סבת האפרוחים, וגלה
 לך הכ' הזה כי המפעלים כלם נמלאים זכצנת
 החכמה שהוא ראשית והחכמה כמלאה זכצנת
 המקור העליון וא"כ אין החכמה כזראת מאין
 ואפס כמו סקוצרים קלה מן החכמים אזל
 היא כמלאה וכמשכה מאין שהוא המקור העליון
 הנסתר והוא דבר איוב סגלה לנו. הענין הזה
 שאמר (איוב כ"ח) והחכמה מאין תמלא והוא
 דרך הודעה לא דרך שאלה, והנה חורתנו
 הקדושה כאללת וכמשכה מן החכמה הזאת
 ומפני שהיא לקוחה ממנה נקראת לקח טוב
 ועליה נתקנאו מלאכי השרת, וכן אמרו זמדרש
 כשאמר הקב"ה ליתן תורה לישראל על הר סיני
 נתקנאו מלאכי השרת אמרו לפניו רצ"ע חנודה
 גנוזה שיש לך זשמים אהה כוחן לזכ"א זעלי
 טומאה זעלי ילה"ר הה"ד (תהלים ח') ה'
 אדונינו מה אדיר שמוך זכל הארץ אשר תנה
 הודך על השמים, אל תתן הודך זארץ אלל
 זשמים, אמר להם הקב"ה תורה שאכי כוחן
 לזכ"א כתיב זה זכור את יום הסבת לקדשו
 וכי יש זיכיכס מלאכה כזד את אציק ואת
 אורך וכי יש לכס אז ואס לא תרלח לא תכחף
 לא חגבוז וכי יש זיכיכס ילך הרע, את זה
 תאכלו ואת זה לא תאכלו וכי יש זיכיכס
 אכילה ושחיה ע"כ המדרש הזה. לפי דעת
 זלשון נתקנאו כי המלאכים אין זיניהם קנאה
 לפי שהקנאה מנודה ילה"ר והמלאכים אין נהם
 ילה"ר, וכן אמר אין למעלה לא ישיבה ולא
 עמידה ולא קנאה ולא חרות ומפני שכלן
 נסכמים לדעת אחת והיא השגת הצורה יתצרך
 וההשגה הזאת היא מזונס וקיומס של מלאכי

השרת וכסס שהאדם כמשך אחר מזון הגוף
 שהוא קיומו כך המלאכים כמשכים אחר מזונס
 שהוא השגתו יח' והוא קיומס וכיון שאין להם
 אלא רלון אחד ודעת אחת מן הכמכע שהיה
 הקנאה מלויה זחס, ומן הירוע עוד כי הקנאה
 המלויה זמין האכזשי איננה כמלאה כי אס
 זאותס הקרוצים זמעלה כי המלך לא יתקנא
 זכפרי והכפרי לא יתקנא זמלך מפני שהם
 זתכלית הרחוק זה מזה, וכן ארז"ל אין אדם
 מתקנא אלל חכס זחכס גזור זגזור עשיר
 זעשיר, וזה צרור כי החכס איננו מתקנא
 זסכל לפי שאין לו לורך זו גם הסכל איננו
 מתקנא זחכס כי אין לו דעת כלל כ"כ שיכיר
 ערך עלמו וערך החכס כי שניהם הפכים וא"כ
 איך יקנא הדבר להפכו ועליון המדרגה איך
 יקנא למי שהוא ספל המדרגה, חזל ענין
 הקנאה זמלאכים משל והכונה כי היה רחוק
 וכמכע אלל סכלס של מלאכי השרת כי החכמה
 שהיא נעלמת מהם שהם סכל פשוט ואין ילך
 הרע להם שיתן הס"י תורה לקוח ממנו לזעלי
 ילך הרע מזה אמר נתקנאו מלאכי השרת
 ואמרו חנודה גנוזה שיש לך זשמים אהה כוחן
 לזכ"א כו זודאי יודעים היו סכל הענינים
 האלו כזכרים זתורה וכי הם מלות גופניות
 זלתי אפשריות להתקיים רק זזעלי הגוף, ועס
 הקנאה הוא ענין המניעה אללס ששהיה עלוי
 מדרגה למורכבים זעלי חומר יוחר מן הסכלים
 הכפריים מן החומר גם עלוי מדרגה אשר
 למשה רע"ה שישגי הוא החכמה שהיא נעלמת
 מהם, המעלה הזאת הנקראת ראשית לא השיגה
 קום כזרא כמו משה רבינו, ולזה העיד זו
 הכחוז (דברים ל"ג) וירא ראשית לו, כי שם
 זמעלת ראשית חלקת מחוקק ספון ומסס זכה
 לקבל התורה, והשגה זאת לא כודעה לו זכזואה
 רק נולד הסתכלותו זחכמה וז"ל וירא ולא אמר
 וירע, אך המעלה שקראוה רז"ל אספקלריא
 המאירה והיא מדת הרחמים כודע לו זכזואה
 משא"כ זאצות העולם ושאר הנזיאים כלן
 עידעו ה' יתצרך מחוק גלוי שכינה סנגלית
 להם זכזואה אלל ה' המיוחד לא כודע להם
 זכזואה, וזהו סדרז"ל זמק' יצמות זקוף פרק
 החולץ מה זין כזואת משה לכזואת שאר
 הנזיאים משה נסחכל זאספקלריא המאירה
 ושאר הנזיאים לא נסחכלו זאספקלריא המאירה,
 קרא המעלה הזאת שמתוכה נחנזא משה אספקלרי'
 המאירה

המאירה והיא המדה שבה יעשו נקיים מפורקמים
מחודשים צילירה ואספקלריא של אל שדי אשר
בה יעשו נקיים נסחרים קרא אספקלריא שאינה
מאירה והיא השגת האצות, ומלת אספקלריא
קוטריקון היא ספק קלריא כלומר שפע אורה
והיא מראה זכה מלוחלחת כענין הזכוכית הזך
והנוצתיק שאדם רואה מחוץ מה שבחוכו, וחרגום
(איוצ כ"ח) לא יערכנה זהב וזכוכית דהצא
ואספקלריא, ומ"ט שאינה מאירה אין הכונה
שלא יהיה שפע האור גדול ועלום שהרי
אספקלריא היא חבל הכונה לומר שאינה כוחנת
אור למסתכל בה כענין מעלת משה שהיתה
אספקלריא המאירה שהוא בשפע אורה כפול
ומכופל כוחנת אור למסתכל בה ולכך קרן
עור פניו וע"כ לא תמלא שיזכירו הכתובים
השם המיוחד בענין אצרות רק עם אל"ף
דל"ת או אל"ף דל"ת לצדו, וצומחה לא יזכיר
הכ"י שדי רק ה' המיוחד, ושמים השגות אלה
השגת האצות והשגת משה שמתוכה התנבא
משה הן הן שחי אספקלריאות אלה השם
המיוחד ואל שדי הוא הפרט שיש בין כצואת
משה לכצואת האצות וז"ש: (ג) וארא אל
אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה'
לא נודעתי להם, הזכיר לשון וידבר אלהים
ולא אמר ויאמר ה' מפני שלשון דבור לשון
קטה כענין שכי' (צראשית מ"ג) דבר האיש
אדוני הארץ אתנו קטות, ומלינו צפרשת הסכה
י"ז אמירות למשה מפי הגבורה וצכלן לא
הזכיר בהן דבור אצל צכלן ע"י שאמר משה
למה הרעותה הזכיר לשון וידבר ולשון אלהים
ג"כ הוא מדה"ד וצא להוכיחו ולדבר אלו
משפע על זה, ויאמר אליו חכי ה' כאמן
להפרע, וכשהוא אומר אלל סכר צאורו כאמן
לשלם סכר וכענין שכי' (ויקרא י"ט) איש אמו
ואציו היראו ואת שצחתי חסמרו חכי ה'
כאמן לשלם סכר, וכשהוא אומר אלל עוכס
בגון (שם) וחללת את שם אלהיך חכי ה'
צאורו כאמן ליפרע, והנה הקצ"ה הביא לו
ראיה צחוכחה זאת מן האצות שלא הגיעו
למעלת הכצואה צמדרגה גדולה כמותו ולא
אמרו לו כן ולא הרגרו אחר מדותיו ועז"ח
וארא סכראיטי אל האצות צאל שדי, כלומר
צאורו הכח שהוא שודד המזלות אצל צמתי
המיוחד שבו נהים כל הוה לא נודעתי להם
לצרא להם חדשות צנקים מפורקמים צמנוי

העצב, ולפי מה שהתחיל וארא היה לו לומר
ושמי ה' לא נראיתי או יאמר ואודע אל אצרותם
אל ילחק ואל יעקב ושמי ה' לא נודעתי להם,
אצל לפי שהיתה כצואת האצות צמראות הלילה
הולך לומר וארא וכצואת משה שהיתה פניו
אל פנים הולך לומר לא נודעתי להם כאשר
נודעתי לך, וממה שהזכיר לשון נודעתי ולא
אמר הודעתי צא ללמד שהוא וצמו אחד וכ"מ
(שמות ל"ג) והיה צעצור כצודי ואמר עד
עצרי לא אמר עד עצור כצודי אלא עד עצרי
מכאן שהוא וכצודו אחד: וכתב הרמב"ן ז"ל
וע"ד האמת יצא הכ"י כפסונו ומשמעו יאמר
חכי ה' נראיתי להם צאספקלריא של אל שדי
כעעם (צמדצר י"ג) צמראה אליו אחר, ושמי
ה' לא נודעתי להם שלא נסתכלו צאספקלריא
המאירה שידעו אותי כעעם אשר ידעו ה'
פנים אל פנים כי האצות ידעו ה' המיוחד
אצל לא נודע להם כצואה ולכן כשיזכיר
אצרותם השם יזכיר השם המיוחד עם אל"ף
דל"ת או אל"ף דל"ת לצדו, והנה הענין שהאצות
היה גלוי שכינה להם והדבור עמהם צמדח
הדין רפה וכהג עמהם זה ועם משה יחנהג
ויודע צמדח הרחמים שהוא צמנו הגדול כעעם
(ישעיה ס"ג) מוליך לימין משה זרוע מפארתו
וכי' (שם) כן נהגת עמך לעשות לך שם
מפארתו, ולכן לא יזכיר משה מעתה שם אל
שדי כי החורה צמנו הגדול נחנה שכלי חכמי
ה' אלהיך והוא שנא' (דברים ד') מן השמים
השמייעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את
אשו הגדולה, וכבר רמזתי פירוש השמים, והש"י
יגלה עינינו ויראנו כפלאות מתורתו, ועעם
וגם הקימותי את צריתי אחס וגם חכי שמעתי
כלו' נראיתי להם צאל שדי וגם הקימותי להם
הצרות שהוא לפני וגם צמתי הגדול שמעתי
עתה את כלקח צכי ישראל ואזכור את צריתי
אשר הקימותי להם עמדי והמ"י, ע"כ לי הרב ז"ל.
(ו) לכן אמור לבני ישראל אני ה'. אחר שהזכיר
למעלה ויאמר עוד אלהים אל משה כה
תאמר אל צכי ישראל ה' אלהי אצותיכם וגו'
ולוה אותו שיודיע לישראל השם המיוחד חזר
ולוה עוד כאן שיודיענו להם פעם אחרת
ולוהו שיצטיח אותם צארצע לשוכות של גאולה
והולאתי והכלתי וגאלתי ולקחתי וצטר אותם
צהם צדי צפורות, האחד שיהיו כפטרם מן
הצעצור והם עומדים צרקותם, השני שיהיו

כפערים מהם לגמרי מתחה רשותם, הסלישי שהצטיחם בקרי"ס, הרביעי שהצטיחם במחן תורה, שיהיו כפערים מן השעבוד זהו שאמר והולחתי אחכם מתחה סבלות מלרים והיא הנצחה שיהיו כפערים מן השעבוד והם תחת רשותם וכ"מ שעתדו בן ששה חדשים וכמו שארז"ל צ"ה צטלה העבודה תאצותינו צמלרים והיתה הגאולה צממוך צע"ו צניסן, שיהיו כפערים מתחת רשותם לגמרי זשא והללתי אחכם מעבודתם והיא הנצחה שילאו מתחת רשותם וסלא יהיו תחת ממשלתם לתק עוצד כלל אך יהיו צני חורין גמורים, ענין קריעת ים סוף ז"ש וגאלתי אחכם בצרוע נטויה וצפטיים גדולים, וזהו רמז לקרי"ס שאז נחשצו גאולים כי העצד היולא מתחת יד הארון הקסה אשר מרר את חיינו צכמה מיני שעבודין והולרך לסלחו מאחו ולעשותו צן חורים על כרחו עוד העצד ירא ומתפחד פן ירדוף אדוכיו אחריו ואין הגאולה סלמה אלל העצד עד שיחצבר צמיחה הארון וזהו סלא תולא לשון גאולה ציליאת מלרים רק אחר אצרון העלריים סכא' (סמות י"ד) וינער ה' את מלרים צתוך הים וקמיק ליה ויושע ה' ציוס ההוא את ישראל כי אז נחשצו גאולים ונוטעים ואז היתה הסמועה סלמה, ומה סהזכיר בצרוע נטויה ע"ש סכחוצ בקרי"ס (סס) וירא ישראל את ה'יד הגדולה ועליה הזכיר הכצ"ח (ישעיה כ"ח) עורי עורי לצטי עוז זרוע ה', והזכיר צפטיים גדולים ע"ש סנדוכו ציס צכמה דינין, וכמו סדרז"ל קוק ורוכצו רמה ציס יהקוק קסור צרוכצ והרוכצ צקוק וסניהם עולים למרוס ויורדים לחהוס ואינם כסרדים זה מזה וכענין סכחוצ (סמות ע"ו) ירדו צמלולות כמו אצן יאכלמו כקס לללו כעופרת, ענין מתן תורה זהו סכי ולקחתי אחכם לי לעם וזאת הצטחה צמתן חורה סכי צו (דצרים כ"ו) היום הזה כהיית לעם : והייתי לכם לאלהים. תקצלו אלהותי : וידעתם מ"סם ואילך כי אני ה' אלהיכם שאני העושה עמכם אהות ומופתים מחודטים צילירה צעצור שאני אלהיכם - המוליא אחכם מתחת סבלות מלרים כלו' אני הוא המוליא כי לפי מערכת הכוכבים היו ראוים עוד לעמוד סס : (ח) והבאתי אחכם אל הארץ. כסס סהיו כל השאר יליאת מלרים וקריעת ים סוף ומתן תורה חכופים צזמן קרוב כן היה ראוי להכניסן

לארץ מיד לולא חטא המרגלים, ומלינו דוגמתן ארבע לשונות של גאולה לעתיד לבא והוא שאמר הכצ"ח (יחזקאל ל"ד) והולחתי מן העמים וקצלתים מן הארלות והצילוחים אל ארמחם ורעיתים אל הרי ישראל, וכנגד די לשונות אלו תקנו לנו רז"ל די כוסות צפסח, וכן סכר הלדיקים נמשל לכוס הוא סכאמר (תהלים כ"ג) כוסי רויה וכתיב (סס י"ז) ה' מנח חלקי וכוסי וכי (סס קע"ז) כוס ישועות אשא, וכי (ישעיה ס"ו) לזמן חינקו וצצעתם מסוד תנחומיה והכוכה צו כוס של תנחומין, וכי (ירמיה ט"ז) ולא יסקו אותם כוס תנחומים, ותקנו לנו רז"ל לגמור את ההלל צכוס רביעי ולהתחיל צו ספוך חמחך, והעעס צזה לפי סעמיד הקצ"ה להסקות לרשעי העולם ארבע כוסות של פורענות הוא סכי (ירמיה כ"ה) קח את כוס היין החמה, וכי (סס כ"ח) כוס זה צצל ציד ה', וכי (תהלים י"ח) ורוח זלעפות מנח כוסס, וכי (תהלים ע"ה) כי כוס ציד ה' ויין חמר מלא מסך : אשר נשאתי את ידי. דצרה חורה כלסון צני אדם ודרך מסל הוא כאדם הנצצע סנושא את ידיו אל השמים וכן (דצרים ל"צ) כי אשא אל שמים ידי. וכתב הרמז"ן ז"ל ע"ד האמת כשאתי את ידי שהרימותי זרוע עזי אלי סאתן להם סארץ, וכן כי אשא אל שמים ידי סאשא ה'יד הגדולה אל שמים להיות צה לעולם החיים, וכן (דכ"ח) וירם ימינו וסמאלו אל השמים מן הענין הזה כי הוא כאמר צמלאך לבוש סצדים סכצצע צחי העולם ע"כ : פורשה. ולא ירוסה לרמוז סלא יהיו יורשים אותה לפי סעתידין היו יולאי מלרים למות צמדצר אצל יהיו מורישים אותה לצניהם וצניהם יכנסו לארץ ולא הם ולכך הזכיר לשון מורשה, וכן יס לפרס צפסוק (דצרים ל"ג) חורה לוח לנו משה מורשה ולא אחר ירושה כי היה צמסומע סהחורה לא תהיה ירושה כי אם לאוחו הדור סקצלוה צלצד וע"כ אחר מורשה סלריך להורישה לצניהם וכענין סכי (דצרים ו') וסנכתם לצניך כי גם הדורות העתידים חייבים הם צקיום סחורה כאותם סקצלוה, וע"ד רז"ל סס היו וכענין סכי (דצרים כ"ע) ואת אשר איננו פה עמנו היום, ותנה הצטחה צו סיים צה אני ה' כי כן התחיל צלסון הזה וצא ולמד אני ה' המצטיח אני ה' התקיים : (ע) ולא שסעו אל משה. לא מטעם סלא

שלא יצטחו זה וזמשה עזרו רק מקולך רוח ומעבודה קשה כחדם המסתוקק שימות בלעז אשר הוא צו והוא מואס חייו. ובמדרש מקולך רוח רנוז להם לקץ הגאולה שהוא חסרון וקלר כענין שכי (שמות י"ג) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעלם היום הזה :

(יג) ויצום אל בני ישראל. שישאו ערסם ומשחם ושלח יכעסו עליהם ושלח יקללו אותם, ואל פרעה מלך מצרים שיהיו כוהגים כבוד במלך, וכמו שדרז"ל פן יפגעך לא כאמר חלל (שמות ה') פן יפגענו חלקו כבוד למלכות, וכן משה רעיה כהג עמו כבוד שנאמר (סס) וירדו כל עבדיך חלה חלי ולא אמר וירדה. ובמדרש וילום אל זכי ישראל הזהירם על ע"ג שהיו ישראל עובדים במצרים וכן דרשו בחדם הראשון וילו זו ע"ג שנאמר (הושע ה') כי הואיל הלך אחרי לו, וכן מפורש ביחזקאל שהיו ישראל עובדים ע"ג במצרים שנאמר (יחזקאל מ"ה) ציוס זכרי בישראל ואומר אליהם איש שקולי עיניו הסליכו וזגלוני מצרים אל חטמאוו : (יד) אלה ראשי בית אבותם. לפי שהגיע קלן של ישראל להגאל וצאו עתה להצדל מחוך המצריים יחס אותם הכי והזכיר זהם חלה כדי לפסול את המצריים, והתחיל צראוצן שהיה הזכור וייחס אותם עד לוי, והכונה בזה כדי שיזכיר שני הגואלים משה ואהרן שהם משצט לוי, ואלו התחיל חלה שמות זכי לוי היה כראה שיהיה לוי זכור היחס ולכבוד משה עשה בן ולכך התחיל מצראוצן ומזכיר והולך עד לוי השלישי : (כג) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון. הודיענו הכי הזה כי התערבה משפחת הכהונה עם משפחת המלכות היא אלישבע אחות נחשון הכנסיא הגדול שבישראל והזכיר אמו של פנחס שהוא ג"כ כהן שזכה זה בעלמו, וכן דרך הכתובים במלכי הארץ שמזכירם בשמות אומם כענין שכי (מלכים א' ע"ו) ושם אמו מעכה זה חזיקלום (דה"צ כ' ל"ח) ושם אמו עזובה זה שלמי, ואמר מצכות פוטיאל הוא יחרו או יוסף ולא אמר צח פוטיאל כי היו לפוטיאל זכות רבות ולקח אחת מהן. והנה צפרטה הזאת תמלא וי כציאים שהם משצט לוי והם אהרן ומשה ופנחס שהוא חליהו ושלשת זכי קרח חסיר ואלקנה ואזיקאף שכן מנאום רז"ל בכלל מ"ח כציאים, ושמה חלה היו צדור אחד ואולי גי חלה זכי קרח הם שאמר עליהם הכתוב

(צמדזר כ"ו) וזכי קרח לא ממו : (כו) הוא אהרן ומשה. הקדים אהרן למשה לפי שהיה גדול ממנו צענים ואח"כ אמר הוא משה ואהרן הקדים את משה לפי שהוא גדול ממנו בצבואה, וכ"מ שהקדים יהושע לכלב שהיה גדול ממנו בצבואה והקדים כלב ליהושע לפי שהיה גדול ממנו ציחק, הוא שכי (צמדזר י"ד) ויהושע צן כון וכלב צן יפונה חיו מן האנשים וכתיב (סס) כי אם כלב צן יפנה ויהושע צן כון, וכן הכי הקדים השמים לארץ למעלתם כי הנצחיים הסכליים ככזדים מן הגופניים מפני שאלו כלחיים ואלו כלים והולכים, והקדים ג"כ הארץ לשמים לפי שסם ציהמ"ק והשכינה שרויה צתוכו ודרז"ל עקר שכינה צתחתונים היתה וזש"כ (צראשית צ') חלה תולדות השמים והארץ צהצראס ציוס עשות ה' חלהים ארץ וסמים, ומה שחזר ויהי ציוס דצר ה' אל משה צארץ מצרים צעצור שהזכיר למעלה הוליו חלה זכי ישראל מצרץ מצרים על לצבאות והיתה המלוה עליהם לשכינה שיוליאו אותם מצרץ מצרים ע"כ צח לצמדך שהדצור עם משה לצדו : (ל) הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה. למעלה כצצאה מצלות הקצ"ה לשכינה שחק משה כי חסצ סיצח הדצור לאהרן וכאשר חזר עתה וא"ל לצדו את כל אשר חני דוצר חליך חזר לטעון עוד הטענה של ערל שפתים שכצר הזכיר אותה ואמר הן חני ערל שפתים כלוי חניכי ראוי לדצר אל העם חף כי אל המלך, והקצ"ה הסיצו :

ז (ח) ראה נתתיך אלהים. כלוי אל חמוס שלא חהיה כשוע לפרעה לפי שאני כותן אוחך גדול עליו, ומענין הדצור שאמרת אהרן חסיד יהיה כציאך כלומר יהיה המדצרי, ולסון כציאך כיצ שפתים וכן ת"א מחורגמכך, ודרז"ל ראה נתתיך חלהים לפרעה פרעה היה עושה עלמו חלוה שנאי (יחזקאל כ"ט) לי יאורי ואני עסיחייני, ח"ל הקצ"ה כלפי שהוא עושה עלמו חלוה הודיעהו שאינו כלום הריני עושה אוחך חלוה עליו : (ג) ואני אקשה את לב פרעה. רצים שואלים צכאן חס הקצ"ה היה מקשה את לצו שלא ישלח אותם למה הרצה עליהם המכות הגדולות שהם חנם והנה זה חמוס כפי הנראה והש"י לדיק לא יעשה עולה, ואם היה קושי חלצ והקרוב לצלתי שלחם ממנו ומאחו חיק היה מעניסו על קושי לצו צכל המכות ההן, והתשובה

רבינו

וארא ז

בחי

ק"ח

והתשובה בזה כי פרעה היה רשע מולד אחר והי' חוטא כזר ואילו היה חטאו מכינתו לשלח את בני ישראל והקצ"ה מחזק את לבו באותה מכינתו ומענישו עליה היה בזה חמק; אבל החטא לפרעה מצוהר בכי שאמר (שמות א') הנה עם בני ישראל רב ועלום וממנו הזה כחכמה לו וכיון שהיה רשע וכופר ונעלמו והזיד עליהם הוא ועמו כהחייב למנוע ממנו דרכי התשובה הוא שהיה הקצ"ה כותן בלבו שלא ישלחם כי אם היו חוזרין בתשובה אי אפשר להענישם והראיה מואנשי כיכזה וע"כ הולרך למנוע מהם דרכי התשובה ואמר ואני אקשה את לב פרעה כן כתב הרמב"ן ז"ל. ובמדרש ואני אקשה את לב פרעה אחר רבי יוחנן מכאן פתחון פה למינין לומר לא היתה ממנו שיעשה תשובה אחר רבי שמעון זן לקיש יסתם פיהם של מינין אלא אם לללים הוא ילין מתרה זו פעם ראשונה שניה שלישיית ואינו חוזר זו הוא כועל זו דלת מן התשובה כדי לפרוע ממנו מה שחטא. כך פרעה הרשע כיון שסגר הקצ"ה אללו הי' פעמים ולא הסגיה על דבריו א"ל הקצ"ה אחת הקטיה ערפק והכזרת לבך הריני מוסיק עונאה על טומאתך.

ולפי המדרש הזה יהיה פירוש ואני אקשה את לב פרעה באחרונה כי באומה מכות ראשונות לא נאמר בהם רק ויחזק לב פרעה ויכזר פרעה את לבו והנה לא רלה לשלחם לכבוד הש"י אבל כאשר גזרו עליו המכות וכלאה לסבול אוחן רק לבו והיה נמלק לשלחם מכבוד המכות לא לעשות רלון זוראו אבל זה אחרונות נאמר בהן ויחזק הי' את לב פרעה כי הקשה הי' את לבו למען ספר שמו בכל הארץ וכענין שכי והתגדלתי והתקדשתי וגוי. ודע כי קושי הלצ הזה כזר כרמו למשה בתחלת נבואתו צפרשת הסנה הוא שכי (שמות ג') וירא והנה הקנה צוער באש והקנה אינו אבל המסיל הכי רצוי הלרות והמכות באש והמסיל את פרעה הרשע בקון שהוא הקנה, וכרמו לו למשה מזה מה שעחיד הקצ"ה להקשות לבו של פרעה שלא יכנע מפני המכות כשם שהקנה אינו אבל מפני האש, וז"ש לו מחוך מראה זו של סנה ועתה לכה ואשלחך אל פרעה וממו סכתתי שם: (ד) והוצאתי את צבאותי קרא הכי לישראל לבאותי לפי שהם כנגד לבא הגלגלים י"צ שצטים כנגד י"צ

מזלות ועוד שהם כושלים לכוכבים שנאי (דברים א') והנכס היום ככוכבי השמים לרוב, ועוד ירמוז לבאותי אל הלצח העליון ויהיה שיעור הכי והולאתי את לבאותי של מעלה עם עמי בני ישראל של מעלה וז"ש גלו למלרים שכינה עמהם ואם שכינה עמהם בגלות ק"ו לשאר העליונים, וזשאר"ל לבאות שם קדש הוא ואינו נמחק לפי שלא נקרא לבאות אלא ע"ש שרי לבאות מעלה וזהו שהזכיר (שמות י"ג) ילאו כל לבאות הי' כלוי העליונים והתחתונים:

(ט) כי ידבר אליכם פרעה לאמר הודיע הי' ית' למשה שעחיד פרעה שיבקט ממנו מופת ואין מחזיקין האיש בכניא עד שיחן אות או מופת או שיעיד עליו כניא שכזר כתחזק בכבואתו. ובמדרש כי ידבר אליכם פרעה חנו לכם מופת הלדיקים שואלים מופת ק"ו הרשעים שכן מליכו זכה שאחר שהלילו הש"י מן המצול א"ל (בראשית ע') ולא יהיה עוד המים למצול לשחת כל צפר, א"ל כח הן לי אות א"ל את קשתי כחתי צענן והיתה לאות צרית וגוי, וכן חזקיה כשחלה שלח הקצ"ה לישעיה א"ל מה אדם כי אעלה צית הי' א"ל הנכי מטיב את לב המעלות הוי אומה כי ידבר אליכם פרעה: (י) ויהי לחנין. תחלת האותות שעשה לפרעה היה חנין והוא נחש, כן א"ל הקצ"ה צמכת הדם והמטה אשר נהפך לנחש, וזה שנהפך לנחש ולא לשאר צהמות וחיות כגון סוס או סור ואריה וזאב הטעם בזה לפי שהנחש חטא והחטיא את חוה בלשון וכן פרעה הרשע חטא בלשון הוא שאמר (שמות הי') מי הי' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את הי' ומפני זה היה תחלת האותות נחש לרמוז לו שיעכש על חטאו כמו שנעכש הנחש, ומליכו שכל המטיח דברים כלפי מעלה כדון צנטיבת נחש והוא שכתוב (צמדזר כ"ח) וידבר העם באלהים וצמשה וכי (סס) וישלח הי' צעם את הנחשים השרפים ויכשכו את העם ועוד כשם שהנחש מחעקס ומחפשת ואינו מחק"ס צענין אחד כך פרעה הרשע מקשה את לבו ומחזק צרשעו ולכבוד המכות הי' מודה לשלח את ישראל ואחר כך חזר והכזיד את לבו הוא שכתוב (שמות ח') וירא פרעה כי היתה הרומה והכזר את לבו, ומה שהכי הוליאו בלשון חנין לפי שפרעה נקרא חנין שנאי (יחזקאל כ"ט) החכים הגדול הרובץ בחוף יאורי, ורמוז לו בזה כי כשם

שזלע מטה אהרן את מטותם כן עתיד הקצ"ה להצליע את פרעה וחילו צ"ס סוף. ובמדרש ויהיו לתנינים אחר פרעה כך מדרשו של אלהיכם מכאן יולאים כספים לעולם: (יא) ויקרא גם פרעה. לרבות אשת פרעה שהיא התחילה תחלה לקרא לחכמים ולמכשפים: גם הם. לא קרא תחלה אלא לתינוקות ואח"כ לחכמים ולמכשפים לכך כתוב ויעשו גם הם, אחר רבי שמעון בן פזי מה ראו להקיש דבת כחש למלכות סנאי קולה כחש ילך מה הכחש מתעקס והולך כך מלכות מלרים מתקמת דרכיה, מה כחש מלחם והורג כך מלכות מלרים מלחמת והורגת, תלה המטה כנגד פרעה אחר לו מזה אמת לוקה: בלהטיהם, מעשה כספים ועל ידי מלאכי הצלה הם נעשים, המלה נגזרת מלשון (תהלים ק"ד) אש לוהט, (שם ק"ו) לתצה תלהט רשעים, והענין כי הם עושים ע"י לוהטים מלאכי אש מלהט באדם ולא ידע ותצער זו ולא יסים על לב ואולי יקראו בן המלאכים הסוככים באויר בגלגלי היקודות שקורין אותם סדים, בלטיהם מעשה סדים, ונקראים כן לפי שבאים אל האדם זלע לפי שהם בעלי גופות מאויר שאיננו מורגש, וז"ש לחכמים ולמכשפים כי חכמי ההסצעות ואסיפת הסדים היו ראשיהם זקניהם וחרטומי מלרים יכלול את סניהם, ומלת חרטומים מלה מורכבת חר טומי כלו הנחרים בעלמות כי רוב האומות הוא בעלמות ממים או בעלמות חיות כן כתב הרמב"ן ז"ל: (יב) ויהיו לתנינים. לא אמר ויהיו תנינים אלא לתנינים בא ללמד שלא היה כח בחרטומים לעשותם תנינים ממש רק שכדמו לתנינים בחרמת הכספים ואחיזה עינים, והלשון הזה כלשון (יהושע ז') וימס לבצ העם ויהי למים, שאין הכונה מים ממש אלא שנתרכך לבס כדבר הנחון במים וכן (שמואל א' כ"ה) וימת לבו בקרבו והוא היה לאבן שאין להבין אבן ממש, ואם אמת אומר והלא צושה כאמר הלשון הזה ויהי לתנין ולא אמר ויהי תנין, יש לפרש כי זה של מטה שאמר ויהי לתנין הוא הויה אמתית הוא לשון (בראשית ז') ויהי האדם לנפש חיה האומר צמעשה ידיו של הקצ"ה שהוא הויה אמתית, אצל ויהיו לתנינים האומר בחרטומים דמיון והויה מזויפת, ומפני שהלשון צמניהם נאמר ויהי לתנין ויהיו לתנינים כדי שלא תבין שענין מטה דומה לשל החרטומים

לכך הולך לקמוץ לו מיד ויצלע מטה אהרן את מטותם, והנה זה ראיה כי מטה אהרן אחר שהיה חנין ממש זלע את מטותם ולמדך הכי צוה כי חזר חנין ממש אצל של חרטומים לא היו תנינים ממש ומזה אמר את מטותם ולא אמר תניניהם, ועוד שלא הזכיר בחרטומים שיעשו כן לפני פרעה ולפני עצדיו כמו שהזכיר במטה שכל עניניהם זיוף אין זהם אמת, או אם כאמר שהיה כח בחרטומים לעשות תנינים ממש צמעשה הכספים וכמו שדחז"ל למה נקרא שום מכשפים שוכהיטין פמליא של מעלה גם זה יתכן ומ"ש ויהיו לתנינים יהיה תנינים ממש והולך לומר לתנינים בלתי לפי שאלת ויהיו חוזרת למטות כלו ויהיו המטות לתנינים, וכן צמשה ויהי לתנין, ויהי המטה לתנין, וכן דבר הש"י (שמות ז') יהי לתנין, יהי מוטך לתנין, ויהיה מעשה החרטומים ומעשה מטה הכל שוה בתנינים ממש, אצל מלת ויצלע הוא היחרון והסגרות הכח אשר לאהרן על חכמת החרטומים צין שיהיה הצולע צו מטה כמדרש רז"ל צין שיהיה חנין צין שיהיה המעשה שלהם דמיון ממש, וכלל הענין כי מלת בלהטיהם סנאי בחרטומים מעיד על סחירת הכמות שאיפה אמת רק זיוף ותחצולה ומלת ויצלע מעידה על חכמת מטה ואהרן שהיא אמתית וגובר על חכמת החרטומים ופסוק ויצלע לעד כי הדומם זלע דומם או חי, וכ"מ צענין קרה שהדומם זלע חי ודומם סנאי (במדבר י"ז) ותפתח הארץ את פיה ותזלע אותם ואת צניהם: (יג) בואת חדע כי אני ה'. אמת אמרת לא ידעתי את ה' ואיך מכירני אני מעשה שחכירני וכן כי (שמות י"ד) וידעו מלרים כי אני ה', עוד בואת חדע כי אני ה', ע"ד הפסע צמכה הזאת וכיולא זה ראוי לך שחדע כי אני ה'. וע"ד הקבלה בואת חדע כי אני ה' יצא כי שם המיוחד הנעלם כודע ע"י המדה הנקראת זאת והיא תיד הגדולה אשר עשה ה' צמלרים וזה ידעו את השם צקוף, והזכיר בפרעה לאכזריות לבו (שמות ז') ולא סת לבו גם לזאת: הנה אנכי מכה במטה אשר ביד. הנה אנכי בגזרתי למדך שנתפכו המים לרם, צמראה, צעעם, וצריח, צמראה סנאי ויך את המים אשר ציחור לעיני פרעה ולעיני עצדיו כי ראו כן צעניניהם, צעעם סנאי והדגה אשר ציחור ממה הרגיה חיים בקרירות המים

רבינו

וארא ז

בחי

קיש

המים וכיון שנהפכו לדם שחו הדגים ממנו ומיחוס אינו אלא צמיה לוכים וכיון שנהפך הלוכן לחמימות שחו מיד, וצריח שחאי (שמות ז') ויצאם היאור: (כז) ויעשו בן הרשומי מצרים בלשיהם. אחר שלקו המים עיי משה ואהרן עאין מלאו החרטומים מים להפוך אותם לדם, והתסובה צזה כי לא נהפכו כל המים לדם בגזרת משה ואהרן רק המים אשר ציחור שחאי הנה אנכי מכה צמעה אשר צידי על המים אשר ציחור ונהפכו לדם וכי וירם צמעה ויך את המים אשר ציחור לעיני פרעה ולעיני עצדיו ויהפכו כל המים אשר ציחור לדם, לא אמר כל מימי מלרים אלא כל המים אשר ציחור וכן כי ולא יכלו מלרים לשחות מים מן היאור ואיכ היו להם עוד מים מן הנהרות ומן האגמים, וזה א"ל לומר שחרי צפירוש אמר הכי על מימי מלרים על כהרוחם ועל יאוריהם ועל אגמיהם וכי ויעשו בן משה ואהרן, ומיט ויך את המים אשר ציחור ולא אמר כל מימי מלרים כדצר הש"י מפני שהיאור היה ראש לכלן וכל שאר הנהרות והאגמים כמשכים ממנו וכאשר הכה היאור ונהפכו מימיו לדם כל שאר המימות הנמשכים ממנו נהפכו לדם ג"כ ואיכ מואין מלאו החרטומים מים שיהפכו לדם, והתסובה צזה כי היו חופרין צקרקע ומוליאים מים ומשפכים אותן לדם כי הגזרה של משה ואהרן לא הייתה כי אם צמקומות ששם נקוים המים בגלוי ולא הייתה הגזרה צמיה שחחת הקרקע, או חולי מה שיאמר ויעשו בן הכל עטיה מזוייפת כי כיון ששמעו החרטומים ההתראה לעשה ואהרן שהתרו בן מתחלה לפרעה הקדימו צמקומות שעדיין לא נהפך שם המים לדם והראו את עלמם עושים בן צלטיהם והיו חומרים כי נעשה בן מכהם וצודאי שלא על פיהם היו נהפכים כ"א בגזרת משה ואהרן ז"ש ויעשו בן חרעומי מלרים צלטיהם כלוי עטייה מזוייפת ולכך המלא שהזכיר צשל משה ואהרן לעיני פרעה ולעיני עצדיו ולא אמר בן צשל חרעומים. או יתכן לפרש לפי פסוקי הפרשה שהקציה לזה שני ענינים, האחד תכחת היאור צמפה כדי שיהפכו מימיו לדם והשנית כטיית היד צמעה צלתי תכחה על שאר מימי מלרים על הכסרות ועל היאורים ועל האגמים והיו דם, ומיט הנה אנכי מכה צמעה אשר צידי הבוכה על אהרן כי אין משה מכה את היאור

לא צמכה דם ולא צמכה לפרדעים, ואמר ויעשו בן משה ואהרן כאשר לזה הי לבאר כי שניהם השלימו מלוחו כי משה תחרה לפרעה צמכה היאור ואמר לאהרן לכטות ידו על מימי מלרים וכן עשה אהרן כטה ידו על מימי מלרים כמו שאמר הש"י למשה, וז"ש וירם צמעה שהרים אהרן את ידו צמעה וכטה ידו לדי רוחות העולם על מימי מלרים כי בן לזה הש"י למשה כטה את ירך והך צמעה את המים אשר ציחור ויהפכו כל המים אשר ציחור לדם, וע"כ חזר והזכיר צקוף ויהי הדם צכל ארץ מלרים כלוי צכה כטיית היד וצח להורות כי מימי היאור נהפכו לדם מכה ההכחה צמעה ויהי הדם צשאר המימות צכה כטיית היד: (כד) מים לשחות. המוצן מזה שלא שחו כי לא אמר וישחו ואם לא שחו היאך יכולים לשחות ז' ימים צלא מים. אך יש לפרש ששחו ויהיה לשחות כמו וישחו ויוצן הלסון לצי לרדים שלא שחו וסתו ויהיה צאורו שלא שחו ממה שחפרו צו כי חפי מה שחפרו נהפכו לדם אצל אפשר ששחו מן המים המלוחים שאינם ראויים לשחיה וז"ש כי לא יכלו לשחות ומימי היאור שהיו מחוקים וראויים לשחיה, בן פי הגאון רבינו סעדיה ז"ל, וצאר כי יש הפרש צין מימי וצין מי כי לסון מימי כזכר על המים הראויים לשחות כלסון (צמדצר כי) ונתן מימיו (שמות כ"ג) וצרך את לחמך ואת מימך, וכח"ל (דה"צ ל"צ) יחזקיה קחם את מולא ממי גיחון וכן (איכה ד') מימינו צכסף שחינו, ולסון מי כזכר על שאינם ראויים לשחות כלסון האמור צמצול (צראשית ז') מפני מי המצול, (ישעיה כ"ד) מעצור מי כח, וכן צים כי (שמות י"א) ויעב הי עליהם את מי הים, (דברים י"א) אשר הליף את מי ים סוף על פניהם, וכן (ירמיה צ') מה לך לדרך אסור לשחות מי שיחור ומה לך לדרך ראויים לשחיה, ומלינו צירדן שהזכיר הכי את שניהם מימי ומי לפי שהירדן היו קלת מימיו ראויים לשחיה וקלת שלא היו ראויים: (כה) וימלא שבעת ימים. פירש הכי צמכה הראשונה של דם שצמדה המכה ז' ימים כעומת הכדה מה טומאת הכדה ז' ימים אף מכה הדם צמלרים ז' ימים, וגלה הכחוצ צמכה הדם שהיא ראשונה וה"ה לכל השאר שצמדה כל אחת ואחת ז' ימים וימי הרוחה

כ"א יום הרי חדש ימים צין עמידת המכה והרוחה וכ"ב ט"ק רבי אליעזר הקליר צפיוטו ואמר ירח ימים הוקלצ לכל מכה שלשה חלקים ויעד והכה ורביעיית שמיטה המכה; (כז) את כל גבולך. ולא גבול חס ומכאן שהמכות היו מודיעות תחומי הארץ, וכן אמרו במדרש צני חס וצני מלרים היו חולקים בהחומות הכושיים אומרים ע"כ תחומנו והמלריים אומרים ע"כ תחומנו כיון שצאו הלפרדעים עשו שלום ציניהם הגבול שלא היו לפרדעים זו היו יודעים שאינו של מלרים שכא' את כל גבולך ולא של אחרים: (כט) וגבה ובעמך. תוספת ה"א ללמדך כי כל מכה ומכה שהצי"ה הקצ"ה על המלריים צמלרים סיחה של חמש מכות:

ד (ה) למתי אעתיר לך. פירש"י ז"ל אלו נאמר מתי אעתיר לך היה נשבע מתי אהפלב עכשו שאמר למתי חני היום אהפלב עליך שיכרתו לזמן שתקצע לי אומר לי לאיזה יום תרלה שיכרתו ע"כ, והנה משה צלחתו מעם פרעה היה מתפלל מיד שתקור המכה למחר, וכן חנאל צמכת הערוצ שאמר הנה חנני יולא מעמך והעתרתי אל ה' וקר הערוצ מפרעה מעצדיו ומעמו מחר, וכי יולא מעם פרעה ויעחר אל ה', כי צלחתו היה מתפלל מיד שתקור המכה למחר וזה קיוע לפירוש רש"י ז"ל, והתימה על הרמז"ל שאמר שלא התפלל עד למחר, ואמר כי למ"ד למתי נוספה וכמוהו (דברים ע') לזמן היום אשר ילאת מארץ מלרים שאילו התפלל זו ציוס כאשר קרה המכה למחר היה ראוי לומר ויעש ה' כדבר משה ממחרת, וכיון שלא אמר כן נראה כי צמעה תפלתו היתה המכה ומסתלקת מיד וכיון שאין הסתלקות המכה עד למחר לא התפלל עד למחר.

והנה הכי מוכיח בדברי רש"י שאמר הנה חנני יולא מעמך והעתרתי אל ה' יולא אמר והעתרתי אל ה' מחר, למדך צזה שחכף שילא מיד התפלל שתקור מכת הערוצ מעצדיו ומעמו מחר כי כיון שהתחיל פרעה צמכה זו של לפרדעים להזכיר מחר ולהאריך הזמן עד למחר גם משה הסכים צשאר המכות להאריך זמנם עד למחר. לא שיסורו מיד, ומזה תמלא כתוב צמכת הערוצ למחר יהיה האות הזה וצמכת הצרד כי (שמות ט') הנני מועטיר כעת מחר צרד כצד מחר, וצמכת הצרד כי (שמות ט') מחר יעשה ה' הצרד הזה צארץ, וצמכת הארצה

כי (שמות י') הנני מציא מחר, ומה שהאריך פרעה המכה הראשונה עד למחר חשב כי הגיע עת קור המכה צעת הריא מדרך מערכת הכוכבים ומשה היודע העת היה מצקס שיאמר לו פרעה להקירם מיד, ע"כ רלה לסקול דעתו להצחין את משה צמכתו והאריך הזמן עד למחר והסיצ לו משה רצינו ואמר כדצרך שלא יסורו היום עד מחר ומזה תוכל להצין כי אין המכה צמכת המערכת רק צמכת הס"י זהו למען תדע כי אין כה' אלהינו: (ח) ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים. לא תמלא צשאר המכות שיחזור להזכיר המכה עם התפלה, אצל יאמר קחם ויעחר אל ה' ויפרוש כפיו אל ה'. אבל יתכן לפרש כי הולרך צמאן לומר על דבר הלפרדעים לפי שהקצ"ה הזכיר למשה לשון עליה הוא שאמר ושרן היאור לפרדעים ועלו וצאו צציהך וכן אמר משה לאהרן והעל את הלפרדעים וכן כי למעלה צמעשה וחעל הלפרדע, וכדי שלא תצין צלשון עליה זה שהזכיר צכל פעם שצאו הלפרדעים צדרך הטצע והמקרה מלך התחצולה והחכמה כחכמת החרטומים ולא מאת ה' היתה זאת לכך אמר על דבר הלפרדעים אשר שם לפרעה לצאר כי ארון הכל יתי שם המכה הזאת לפרעה ולא כה הטצע: (יד) ויעשו בן החרטומים בלטיהם להוציא את הכנים. הזכיר ויעשו בן כי בן הכו הארץ ואמרו השצעת השדים כמנהגם צשאר המכות וזה כדי להוליא את הכנים ולא יוכלו וזהו יורה כי מה שהזכיר למעלה ויעשו בן החרטומים צאות החנין וצמכת הדם שהכל עשייה מוזייפת והכל דמיון ואין להצין ויעשו בן שעשו והכי הזה מעיד עליהם בן שהרי אומר ולא יכלו, ומה שהזכירם למעלה צשם חרטומי מלרים ויזכירם עתה צשם חרטומים קחם, יתכן לפרש כי לפי שהיו החרטומים חכמים גדולים צעיני מלרים הזכירם הכתוב למעלה שכי פעמים צשם הידיעה צאות החנין וצמכת הדם הוא שכי צאות החנין חרטומי מלרים צלהטיהם וצמכת הדם חרטומי מלרים צלטיהם והגיד צזה חכמתם שהיא חכמת הכשפים וחכמת השדים ולכך הזכירם כאן שתי פעמים צשם הידיעה והכבוד כי היו ידועים ואכשי השם צמכותם הם ואח"כ צמכה הלפרדעים כחועטה חכמתם ומעלתם אלל מלרים ואצדו השם ההוא וקראם הכי חרטומים קחם לא

לא חרעווי וולרים כזחלה וז"ש ויעשו כן
 החרעוויים זלעיהם ויעלו את הלפרדעיס, ואח"כ
 צומכת הכנים, זעלה חכומהם ונחמעטה וועלחם
 יוחר ויוחר כשהולרכו להודות עב"ח אלצע
 אלהים היא אמרו כי היא זכה מאת ה' ימעלה
 הזכירם צחקרון השם וצחקרון היכולת הוא
 שאמר ויעשו כן החרעוויים זלעיהם להוליא את
 הכנים ולא יכלו, החרעוויים כ', ונמכת הכנים
 ואילך נאצדו מן הכ' ולא נזכרו צשם חרעווי
 מלרים ולא חרעוויים סתם (צחקרון השם וצחקרון
 היכולת) הוא שכתוב צומכת השחין ולא יכלו
 החרעוויים לעמוד לפני משה כי נחצי"שו ולא יכלו
 להליל את עלמם: (טו) ויאמרו החרעוויים אל
 פרעה, עד עתה הזכיר החרעוויים מלא ציו"ד
 אל צומכת זו של כנים שהזכיר זה ולא יכלו
 הזכיר החרעוויים חקר יו"ד כי צכאן חקרה
 חכמתם וכפל כחם והודו על כרחם, ועוד יורה
 חקרן היו"ד על מה שדרז"ל "קצין מכשפות
 ירדו לעולם ע"י כעלו מלרים ואחת כל העולם
 כלו: אצבע אלהים היא, כאשר האו החרעוויים
 שלא יכלו להוליא את הכנים הודו צמעשה
 אהרן שהיה מאת האלהים ולכן לא קרא להם
 פרעה מן העת הזאת והלאה, וכדי להמעיע
 את הענין אמרו אלצע אלהים כלו' זכה קטנה
 מאהו ולא אמרו אלצע ה' כי פרעה ועצדיו
 לא יזכירו השם המיוחד רק צדצרים עם זשה
 כי הוא יזכירו להם כן פי' הרמז"ן ז"ל.
 אבל החכם ראצ"ע ז"ל כ' כי מה שאמרו אלצע
 אלהים, היא חין זה הודאה שידו צמעשה
 אהרן רק אמרו כי זכה זו לא צאה זכה זשה
 ואהרן צעציל ישראל רק זכה הכוכבים והמזלות
 היתה זכה זו ראוייה לצא על ארץ מלרים
 ומזה הזכירו שם אלהים ולא אמרו אלצע ה'
 שהוא אלהי ישראל ועוד ראיה אחרת, שהתרה
 לו צומכת הדם וצומכת לפרדעולא התרה צומכת
 הכנים, וע"כ אל"ל שלא צאה זכה זשה וואת
 ה' יחצרך רק כפי מערכת הכוכבים על הארץ
 ומשה לא ידע כן וע"כ לא התרה, ודע כי
 צשתי זכות ראשונות והם הדם והלפרדע לא
 היתה צהן צריאה חדשה כי זכה הדם הפוך
 חולדות המים לרם גם הלפרדעיס מן היאור
 עלו וזש"ה וחעל הלפרדע כי נאספו ועלו ולא
 אמר ויהיו הלפרדעיס אלצל הכנים היתה זהם
 צריאה חדשה וע"כ אמר והיה לכנים והזכיר
 ג"כ להוליא את הכנים כענין (צרחיית א')

חולא הארץ נפש חיה ויהי כן, ואין הכח
 צילירה שום צריה צילירה זלתי לה' לצדו,
 ולכך הזכיר צו-לסון אלצע שצאורו פלא כלסון
 האמור צגלגלים (תהלים ח') מעשה אלצעוטיק,
 כי צריאת הגלגל אלל כמו ית' נקלה כצריאת
 היהוש, וכן כ' רצי סעדיה גאון מליכו לסון
 אלצע צשלשה דצרים צגלגלים וצלוחות וצומכת
 הכנים, הגלגל צחכלית הגודל שחין גוף למעלה
 ממנו, והלחות למטה זשהם צגוף ולמעלה מהם
 צזוהר, והכנים צחכלית הקטנות והגריעות,
 ואע"פ כן הזכיר צשלשהם לסון אחד להורות
 כי הכל אחד ושוה אלל יכלתו ית', ודעת
 רז"ל צנודרש צמה שאמר ולא יכלו שחין הסד
 שולט על צריה פחותה מכעדשה וא"כ אל"ל
 שלא היה להם כח לצרא אותם אללא אפילו
 לאסוף אותם ולהציאם ממקומם חין להם כח
 לפי-שהם פחותין מכעדשה: (יז) הגני משליח
 כך וגו' את הערוב, לא חמלא צאחת המכות
 שיזכיר הכ' את המכה צה"א הידיעה והיה
 ראוי שיאמר הכ' הנכי משליח כך ערוצ, אלצל
 הערוצ הזה לא היה ילירה חדשה כק שהיתה
 זכה משולחת להשליח זהם את הערוצ צצמדצר
 כענין שכי צפורענות והשלחתי צכס את חיה
 השדה, ומה שהזכיר למעלה את כל גצולך
 צלפרדעיס לא היה ילירה חדשה-ג"כ כי מן
 המים עלו והשרילו מן היאור זה מזה.
 ובמדרש הנכי משליח כך את הערוצ צצוהג
 שצעולם צו"ד שהוא מצקס להציא רעה
 על שוכחו מצייאה עליו פתאום כדי שלא ירגיש.
 צו אלצל הקצ"ה חינו כן מהרה צו צכל פעם
 ופעם על כל זכה וזכה שכלומר הנכי משליח
 צד, הנה יד' ה' הויה צנוקקד, הנכי כוגף,
 הנכי ממטירה הנכי מצייא מהר, וכן צכל המכות
 וזש"ה (חיוצ ל"ו) הן אלל ישגיב צכחו מיי כמוהו
 מורה חסונה לרשעים קודם אצדן ואם איכס
 שנים מאצדן מן העולם שנא' (שם) אם ישמעו
 ויעצדו יכלו יויהם צטוב ושניהם צנעוויים
 ואם לא ישמעו צשלח יעצדו: (יח) והסליתי
 ביום ההוא, המכות הראשונות היו עונדות חין
 מן הפלא כיכ אם היו צארץ מלרים ולא צארץ
 גשון, אלצל זכה הערוצ זכה משילחת וכאשר
 יצא מן המדצר צגזרת האל לעקור את הכל
 היה ראוי אף צדרך הטבע שיצואו גם צארץ
 גושן כי היא, מכלל ארץ מלרים אללא שהקצ"ה
 הפלא ציניהם צדרך הנס והפלא צעציל ישראל,
 ומזה

ומזה אמר אשר עמי עומד עליה. כלוי צטציל
 שטמי עומד עליה: למען תדע כי אני הי בקרב
 הארץ. שליט ומטגיה צקרב הארץ להשחית את
 המורדים ולהליל את הצוטמים זו, ואמר כן
 כנגד פרעה הרשע שהיה כופר בהשגחה והיה
 מן הבת האומרים (איוב כ"ב) עבים קחר לו
 ולא יראה וחוג שמים יתהלך. וכתב הרמז"ן
 ז"ל כי חני הי צקרב הארץ יתכן שיהיה כמו
 כי שמי צקרבנו והוא קוד כשגז ונעלם ע"כ:
 (יע) ושמתי פדת בין עמי ובין עמך. כצר
 הזכיר שיפליא צין ארץ גושן וצין ארץ
 מלרים, אצל הפדות הזה הוא שאפילו צארץ
 מלרים אם ימלאו שם החיות שום יהודי לא
 ירעו ולא ישחיתו זו ויאכלו חכסי מלרים, וכן
 אמר דוד (תהלים ע"ה) ישלח זהם ערוז
 ויאכלם, וז"ל פדות כענין שבי (ישעיה י"ט)
 כחתי כפרך מלרים, ותמלא מלת פדת חסר
 וא"ו מפני שגאולה מלרים גאולה שאחריה
 שעבוד אצל גאולה העתידה אין שעבוד אחריה
 כי אם השועת עולמים, וע"כ תמלא צגאולה
 העתידה פדות מלא צוא"ו, היא שבי (תהלים
 קי"א) פדות שלח לעמו: (כה) וסר הערוב
 מפריעה מעבדיו ומעמו מחר. יאמר משה לפרעה
 כדי שלא תחשוב עלי שהמעטים שאני עושה
 הם צתחצולה וחכמה צחכמת השעות ותחשוב
 שאני יודע השעה והעת שהמכה ראויה להסתלק
 ועתה הגיע אותה העת לפיכך חני מאריך לך
 עת הסרת המכה עד לומר כמו שאמרת לי
 צמכת הלפרדעים וע"כ קצע לו משה זמן צטאר
 המכות צמלת מחר צין צהסרת המכה צין
 צהצחחה: (כז) ויסר הערוב. לא אמר וימת
 הערוז כמו שאמר צלפרדעים וימותו הלפרדעים,
 כי כוונת הש"י צמכות הוא ללער אותם ולומר
 אם חיים לא שיגיע להם מהם שום תועלת
 וע"כ הולך להמית הלפרדעים ציניהם להיות
 להם ללער וכן אמר משה צדצרו שאמר להכרית
 הלפרדעים והכרת הוא המיתה, ואע"פ שאמר
 וקרו הלפרדעים ר"ל כי צהכרתם ומותם חסור
 המכה מהם, והולך הערוז שיסוצו לתקומתם
 צמעוונתם כאשר צאו מהם לא להכרית ולהמית
 אותן ציניהם כי הגיע להם תועלת צזה ואדון
 הכל יתצדק לא לכך כחכוון: (כח) גם בפעם
 הזאה. צמכות הקודמות שהיו דל"ך צאו החרפומים
 לפני פרעה צכל פעם והיו מחזיקים את לבו
 ועתה צמכת הערוז לא צאו לפניו כצחחלה

כי כצר ראו צמכת הכנים את מוצסה הי כי
 כורא הוא וכצר הודו ואמרו אלצע חלטים היא
 ולפי. שאלא עלמו יחידי עתה אין מחזיק צידו
 נכך הזכיר גם צפעס הזאת:

מ (ג) הנה יד הי הויה. הזכיר צמכה זו
 חמיסית יד הי הויה שהוא הי אחרונה
 טצטס, והזכיר לשון הויה והוא הטס האחרון
 מלרוף הטס המיוחד הקוצל י"צ צתים ככרמו
 צבי זה שמי לעולם והזכיר ג"כ הי מיכין מן
 המקנה, והצן זה: במקנך אשר בישרה. חתרה
 אותם צהוה כי רוצ המקנה צטדה כלסון
 (טמות כ"ב) וצטר צטדה טרפה לא תאכלו
 טאף טרפה טצצית חקורה חלא דצר הכתוב
 צהוה, וכן צכאן כי הדצר היה אף צמקנה
 טצצית כענין שבי (טס ע"י) וימת כל מקנה
 מלרים. אבל כתב הרמז"ן ז"ל כי הזכיר אשר
 צטדה עפני טכל המקנה טלתם היה צטדה
 לא היו מאספין אותו חל הצתים כלל לפי
 שתועצת מלרים כל רועה לאן ומפני כן היו
 מרחיקים אותו מן הערים והנה המקנה היה
 רחוק מארץ מלרים צטדה גצול ארץ גסן והיה
 הכל מעורז צמקוס המרעה מקנה מלרים ומקנה
 ישראל, וע"כ הולך לומר והפלה הי צין מקנה
 ישראל וצין מקנה מלרים, או מפני טמכת
 הדצר הוא מטכווי האויר והאויר כלו היה טוה
 צמקוס אחד וצומן אחד והיה ראוי שיחפצע
 קלקול האויר גם צמקנה ישראל רק טעשה
 הקציה עמהם כס: (ה) וישב הי מועד לאמר
 מחר יעשה הי. היה לו לומר מחר אעשה או
 שיאמר מחר יהיה הדצר הזה צארץ. וע"ך הפצע
 יאמר כי השי"ת טס מועד למשה לאמר לישראל
 מחר יעשה הי הדצר הזה צארץ. וע"ד הקצלה
 ויטס הי, יעשה הי, הכונה הוא וצית דיכו
 וכצר הזכיר למעלה צית דיכו צמה טהזכיר
 הכה יד הי הויה, והוא הטס המיוחד המיעד,
 ומליכו כיולא צו (טמות ע"ז) ויאמר הי חל
 משה עד חכה מאנתם וגוי ראו כי הי כחן
 לכם הטצת והיה ראוי לומר חכני כוחן וכן
 רבים: (ח) וזרקו משה השטימה. ידוע כי כל
 מכה ומכה מעטר מכות כוללת נסים רבים,
 וכאן הזכיר מלא חפניכם ואמר וזרקו משה
 הגיד כי מלא חפני סניהם החזיק משה צאופן
 אחד ולכך אמר וזרקו משה כי הדצר הכזרק
 צכה חינו כי אם ציד אחת, ועוד כס אמר כי
 כל ארץ מלרים כתמלא חצק מן הפיה המועט
 שהוא

ההוא, זש"א והיה לאבק על כל ארץ מלרים, ונק שלישי המכה בעלמה-שהיה הפיח ההוא לשחין פורה על האדם ועל הבהמה: (יב) ויחזק ה' את לב פרעה. זו מכה ששית כאמר זה ויחזק ה' כי צחצח מכות ראשונות לא כאמר זהן כי אין החזק מאחו ית' כי אם מחוך כוזד לבו של פרעה ומחוך שהיו המרטומים מחזקים את לבו ומחפאים צחצחם אללו, אלל עתה צמכת השחין לא צאו זהיכל מלך פנימה ולא נראו לפני משה כלל כי נחציצו בהיותם מוכי שחין ואין מחזיק ציד פרעה ואין מדבר על לבו ואולי היה כמלך לסלחם אללא שהיתה קצה מאח הש"ת מכאן ואילך: (יד) את כל מגפותי. ע"ד הפסוק קרא למכת הצרד כל מגפותי מפני שצמכת הצרד נכללות מגפות הרצה על האדם ועל הבהמה, וזהו מאדם ועד בהמה ושצירת כל האילנות ואין לריך לומר אצוד התבואה והפירות וכל טוב הארץ מרוצ הפלגת קרירות הצרד, וכן אמר דוד המע"ה (תהלים ע"ח) ושקמותם צחצח הוא מין ממייני הצרד והוא הקרח החזק המצבר פרחי האילנות ומיצב הלחות, ואז"ל למה נקרא שמו חמל שהיה צח ונח על הסקמים ונל וכטיב הצרד הזה שהיה האש מהלקחת צחוכו: וע"ד המדרש את כל מגפותי היה הצרד מכה ומצבר האילנות והאש שורפת את הסרטים ולא היתה לנת הצרד מחשת כח האש ולא כח האש מכלה לנת הצרד מלמה"ד למלך צ"ו שיש לו שני דוכסים והם שוכלים זה את זה לימים ילא המלך למלחמה וכלטרך להם והשלים ציניהם, כך כי (איוב כ"ה) המשל ופחד עמו עושה שלום צמרותיו, המשל זה מיכאל ופחד זה בצריאל מיכאל מן המים בצריאל מן האש והקצ"ה עושה שלום ציניהם, וכ"ו צענין המרכבה טראה יחזקאל דכי (יחזקאל א') ודמות החיות מראיהן כגחלי אש, וכי (ט"ז) ודמות על ראשי החיה רקיע וגו', דרך המים לרדת למטה ודרך האש לעלות למעלה והקצ"ה נתן האש למטה והרקיע של מים למעלה: ותמצא צפרסה זו י"ד פעמים צרד והעעם צזה לפי שהוא מכה המים וידוע כי גלגל הירח מניע יסוד המים כשם שמניע גלגל חמה יסוד האש, ומזה כמלא חוספת הנחלים והנהרות צחוספת הלצנה וחסרוכס צחוספת, והנה הלצנה צחוספת והולכת ע י"ד ימים מכאן ואילך מתחפרת והולכת ומתמע

וע"ד הקבלה את כל מגפותי כמו ולא יעיר כל חמתו שצחורו כל שהיא ח"ו וכן צכאן כל מגפותי חסר וא"ו מגפתי כל שהיא מגפתי, ואמר אל לצך כנגד לצך כלומר חוזק לצך הקשה והודיע אוחו כי יכניע את לבו החזק צמדת כל שהוא מגפתו, והולרך מרע"ה צמכה זו להחפלה צנשיאת כפ"ס משא"כ צכל השאר מעעם שהיו צני אדם מה"ס צה לפחד הקולות ולמכת הצרד שהיתה צהסכעת הוא וצית דינו כענין שכי (שמות ט') וה' נתן קולות וצרה, ולכך הולרך צצעולם לישא את כפיו כדי שיחקדשו כל העשר ושיכוין צהם לרום השמים שהודה צו פרעה עתה שכונתו כשיאת כפ"ס אליו לצעצור ימטיך מלמעלה וישפיע למטה להפסיק הפורענות ולרחם על הארץ, וזש"א משה אפרוש כפי אל ה' כלומר אפרוש כפי כנגד העשר ויחקדשו ואכוין צהם אל ה' ומיד הקולות יחדלון: בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. הודיעו צכלל דצרו ענין מליאות הש"י והסגמה והיכולת כי הוא ית' כמלא ומשגיח ויכול, כמלא הוא שהזכיר צמכת הלפרדעים למען תדע כי אין כה' כלו' אין מליאות אחד הנמלאים כמליאותו, משגיח הוא שאמר צמכת הערוצ למען תדע כי אכי ה' צקרצ הארץ כלו' משגיח כמלך צחוך המדינה להיותו קרוצ אל הקלוות, יכול הוא שהזכיר כאן צמכת הצרד צעצור תדע כי אין כמוני צכל הארץ כלומר שאין צעל יכולת כמוני, והזכיר משה כן לפרעה לפי שהיה פרעה כופר צשלשתן צמליאותו והסגמתו ויכלהו. ובמדרש צעצור תדע אהה אמרת לא ידעתי את ה' לפיכך מזכיר לו צכל פעם למען תדע צעצור תדע על כל דצר ודצר מזכיר מטאתו הה"ד (משלי כ"ז) אם חכתוש את האויל צמכתש צחוך הריפות צעלי וגו' מחוך שהוא מתרפה ומכו צהגצהת העלי מן המכתש הוא שוכח המכות כך פרעה הדשע צין הריפות של מכות צין זמן לזמן היה מחזק את לבו: (עז) בעבור הראותך את כחי. [ולא הזכיר בצורתו כי לא הראה צמלרים גדולות בצורותיו] אלל לעתיד יהיו בצורותיו גדולות, והזכיר יחזקאל צלורת הצית הראוהכה צחוספת ה"א הוא שאמר (יחזקאל מ') למען הראוהכה הוצאתה הכה וגו' והעעם לפי צצמלרים הראה מקלח כמו וגצורותיו ולעתיד לצא יראה יוחר ויוחר, או תרמוז הה"א לחזרת השכינה:

אשר

(יח) אשר לא היה כמוהו במצרים. לא אמר
 אשר לא היה צמלים כמוהו אלא אשר
 לא היה כמוהו צמלים, ופירוש הכי כי לא
 היה בכל העולם כמוהו ולא צמלים והוסיף
 צמלים להגדיל להפליא לפי שאין הגשמים
 יורדים צמלים תמיד ולא הצרד וע"כ היה
 הפלא גדול יותר: (יט) שלא העז את מקנך.
 והלא כבר נתנו צמכת הדצר והכי מעיד שם
 כן וימת כל מקנה מלרים, ואולי המקנה הזה
 הציאו אותו מן הארץ והאנשי מלרים קנאוהו
 מהם ועליו לזה משה עתה שיאספוהו הבית,
 או יהיה פירוש וימת כל מקנה מלרים רוב
 המקנה כי רובו ככולו, או יתכן שנאמר וימת
 כל מקנה מלרים כל שאין לישראל צו שותפות
 אצל אותו: המשותף עם ישראל הוא שכלל צמכת
 הדצר: (כג) קולות וברד ותהלך אש ארצה.
 ידוע כי צמון הצרד האויר משתנה והמלאים
 צאים על כל המורכבים מדי יסודות וקצת
 החולי צהם שנוי האויר וקלקולו והתפכות
 ארבע יסודות כי כל זמן שהם מזוגים יחדו
 ועומדים על מתכונתם צהם הגופות צריאים
 ומזקים ובהתפכותם צא החולי. וע"כ יתכן
 לפרש כי הזכיר הכי צמון ד' יסודות קולות
 וצרד והם הרוח והמים ותהלך אש ארצה האש
 והעפר והזכרים והופכים להורות כי צמון הצרד
 ישתנה האויר ויתפכו היסודות מלמעלה למטה
 והקצ"ה עושה כולו עד שצבע האש שהוא
 עליון ורך מכלם חוזר לצבע העפר שהוא השפל
 והכזר שצכלס זשא ותהלך אש ארצה:
 (כז) ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים. יאמר ה'
 שאתה צא חלי צמליותו הוא הלדיק
 כמשפטו וכענין שכי (תהלים קי"ט) לדיק אתה
 ה' וישר משפטיך, ואני ועמי הרשעים המקרבים
 מלותו ושאמרנו מתחלה (שמות א') הבה נתחכמה
 לו, ומפני שכבר כפר למעלה צמם המיוחד
 באמרו מי ה' אשר אשמע בקולו ע"כ הסודה עתה
 והודה צו. והזכירו צוידוי צפירוש גם צמון
 צמליות המצות והיה ראוי לומר ואני הרשע
 אצל פחד לנפשו פן ילכד הוא בעון העם
 כיון שהיה מלך והיה צידו לנחות ולא מחה
 ולפיכך הסודה על עונם: (כח) רוב מהיות
 קולות אלהים וברד. ורצ להושיע הוא, וכן ת"א
 וסגי קדמוסי רוחא, וצאור הכי העתירו אל
 ה' כי רצ להושיע הוא שלא יהיו הקולות
 והצרד, ויחסם הקולות לשם אלהים לפי שהקולות

ההן הם רעמים מצמרים את הלצ ומרעשים
 את הגוף וצאים צמורה גדולה, וכן ארז"ל
 למה נצראו רעמים כדי לשצר עקמימות שכלצ,
 והקדים קולות לצרד כי כן הזכיר למעלה וה'
 נתן קולות וצרד כי הרעמים צאו מחלה והיו
 מרעשים את לצם ומערידים את דעהם ואח"כ
 יפול הצרד עליהם ומתו, וכן תנאל צהפלתו
 של משה ויחדלו הקולות והצרד כי הפורענות
 שצא מחלה נסתלק מחלה, ולפי"ז היה ראוי
 שיאמר הכתוב וירא פרעה כי חדלו הקולות
 והצרד והמטר ויוסף לחטוא ומה שהזכירן צהפך
 כדי שיקמוך ויוסף לחטוא אל הקולות וזה
 להורות על כווד לצו של פרעה כי לא הודה
 לשלחם רק מפחד הקולות וכמ"ש ורצ מהיות
 קולות אלהים, והעד כי כאשר נסתלקו הקולות
 ויוסף לחטוא מיד: (ל-לא) ירעתי כי שרם
 חיראון. והפשתה והשעורה נכתה. קסור הכתובים
 כי ערם שחיראון מפני ה' אלהים וקודם
 שהחורה ותאמר ה' הלדיק ואני ועמי הרשעים
 כבר לקחה הפשתה והשעורה שהם כצדים ואין
 תקנה להם אצל החטה והכסמת שהם מזון
 האדם לא נכו עדיין והוא הנשאר לכם אם
 לא תוסיפו לחטוא, כן פירש רבינו סעדיה
 גאון ז"ל, והפשתה גבעול גבו על כלו ככנס
 צו הזרע כבר וכחגדל ולכן נשתצר: (לז) כי
 אפילות דנה. מלך שהם אפילות ולא גדלו עדיין
 וע"כ לא לקו. ובמדרש כי אפילות הנה פלאי
 פלאות נעשו בהן, ואומרו זה כי לא כלו מן
 הלכות בעצור שהיו אפילות כי לכוד מכת
 הצרד ולחזק לכתו היה ראוי שימותו שרשי
 התצואה מתחת הקרקע או שישרפו לחזק כח
 האש המתלקחת, אלא שהיה צדך הנס ונעשו
 צהם פלאות וז"ל כי אפילות הנה קרי ציה כי
 פלאות הנה: (לג) ומשר לא נתך ארצה. לא
 אמר לא ירד אלא לא נחך ללמד שאחר שירד
 מן השמים עמד צין השמים לארץ וכן דרז"ל
 שעמדו צין השמים וצין הארץ מ"א שנה עד
 זמן יהושע זהו שנא' (יהושע י') וה' השליך
 עליהם אבנים גדולות מן השמים וגו' ויחזקאל
 הנביא אמר להם ליפול שנא' (יחזקאל י"ג)
 ואחנה אבני אלגזים הפלכה ונקראו אבני
 אלגזים לפי שעמדו על גב א"ש זה משה שנא'
 (צמדצר י"ג) והאיש משה ולא הגיעו צארץ
 עד אחר זמן ולפי שאבני הצרד מזהירים
 כמרגליות לכך נקראו כן שכן תנאל צמרגליות
 (איוז)

רבינו וארא ט י בחיי קרב

תכליתם. כזקם ותועלתם ערם. שיפעלם צודאי
 יש לו מלות עוזות רבות שבהם הוא עוז
 צעיני אלהים ואדם, ונפני שבעל המדה הזאת
 הוא נמשך צזה אחת. השכל וזא כנגד החומר
 לכך הזכיר אדם ולא איש. לפי שלסון אדם
 נגזר מאדמה וכאלו אמר אשרי הנגזר מאדמה
 המקורן מחומר שמיני החומר ונמשך אל השכל
 שהוא מפחד תמיד בכל עניניו וזכל פעולותיו
 וכותן לזו אל תכליתם כי מי שעושה כן לא
 יחטא לעולם. כענין המאכל והמשתה שאין
 ראוי שיכוין אדם צזה לחוש העעם ולמלאות
 התאוה כי צעיני הזה הוא נשתחף עם הצהמה
 אלא שיכוין אל התכלית ומה היא התכלית
 שיהיה גופו צריא וחזק ויוכל לעבוד הש"י
 וכל השאר זולתי אל התכלית הזה. הנה זה
 חטא. וכן צעיני המשגל אין ראוי שיכוין להנאת
 הגוף כי גם צזה הוא שוחף עם הצהמה רק
 שיכוין צזה אל התכלית ומה הוא התכלית
 לכוכה פריה ורביה לקיום העין ולהמליא תולדות
 שיהיו עוזדי הש"י וכל השאר זולתי אל הכוכה
 הזאת הוא חטא. וכן צעיני קנין העושר ראוי
 לו שיקחפק צמועט ושישא ויחן צאמוכה ושיהיה
 תכלית כוכתו צלצירת כספו שיפזרכו צמעלות
 וסיוליאכו צדצרים שיהיו לתקון גופו והללחה
 כפשו, ויזהר שלא יעשוק ושלל יגזול את חצרו
 ושלל יוכה אותו ויתצונן צתכלית שאם יגזול
 או יוכה אותו והרויח לגופו צעוה"ז הנה הוא
 נמשך כפשו לעוה"צ וחמדת אותו. ממון לצעה
 שלא צמשפט הנה הוא חטא נמשפט מות יסכיחאו
 העונש וימיתאו צקוף ויקרה. לו כמקרה העוף
 הזה אשר חמדת החצוהה שהיא צחוק הרשה
 השכיחאו שיהא כלכד צרשה, ועז"א שהמע"ה
 (משלי א') כי חנם מזורה הרשה צעיני כל
 צעל כקף והם לדמס יארוצו ילפכו לכפסותם,
 וכשא המשל הזה על פועלי האון חומדי ממון
 שלא פדין רואין הנחת. סעה לעלמס ואיכס
 רואים סוף הפורענות, ועז"א שהמע"ה (סס כ')
 ערב לאיש לחס שקר ואחר ימלא פיהו חלק,
 וכן צשאר כל פעולותיו יש לו להיות מפחד
 תמיד שלא יצא צסוס דצר כנגד התורה. לא
 מלד דצריו ולא מלד פעולותיו. ונקשה לזו
 יפול צרעה, מי שאיכו מחצונן צתכלית פעולותיו
 הוא המקשה את לזו ואין זה כ"א רוע לז
 וולד אכזריות שיש צו, והדך המפחד תמיד
 הפך המקשה את לזו כי המקשה את לזו אין

(איוב כ"ח) רחמיה וגניש לא יזכר, והקולות
 ג"כ היו תלויים ואימתי ירדו צימי אלישע שנאי
 (מ"צ ז') - וה' השמיע אל מחנה ארם קול רכב
 וקול סוס קול חיל גדול: (לד) ויוסף לחטא.
 הרשעים כשיש להם לרה ככעיים וכצעצרה
 מיד מחגאים, וכן אחת מולא צפרעה כשצאה
 עליו הלה ככע והתורה ואמר ה' הלדיק אחר
 שעצרה ויוסף לחטוא, ומליכו שגאוחן של רשעים
 סצת השפלחן שמתוך שכתגאה פרעה ואמר
 מי ה' אשר אשמע צקולו וגוי צאחה לו השפלה
 צ"ס, מתוך שכתגאה כצוכדלר ואמר (דכ"א)
 ד' הלא דא היא צצל רצהא די אכא צכיתה
 לצית מלכו צחקף חסני וליקר הדרי צאח לו
 השפלה שנאי (סס) ומן אכשא לך ערדין ועס
 חיות צרא מדויך עשצא כחורין לך יעעמון
 ושצעה עדין יחלפון עלך הרי לך מתוך גאוה
 השפלה, אצל הלדיקים איכס מחגאים אלא
 משפילים עלמון ומתוך שפלוחס צאים לידי
 מעלה וכצוד שכן אמר שהמע"ה (משלי כ"ט)
 גאות אדם השפילכו וספל רוח יתמוך כצוד:

בא אל פרעה

אשרי אדם מפחד תמיד ומפשה לבו יפול ברעה
 ו שלמה המע"ה ילוח צכי הזה (משלי כ"ח)
 על האדם שיהיה כך הלצצ ויהיה
 מפחד תמיד צכל עניניו וצכל פעולותיו ושיסתכל
 ויתצונן צתכליתם ויזהיר אותו שלא יקשה את
 לזו פן יענש, והזכיר לשון אשרי ולא מלאכו
 מלה זאת צכל הכחוצים צלסון יחיד. כ"א צלסון
 רבים, והעעם צזה לפי שאין מאשרים ומהללים
 את האדם צעצור מדה עוצה אחת או מעלה
 אחת צלכד רק צהמלא צו מעלות ומדות עוזות
 רבות, וכ"כ (ההלים ס"ה) אשרי חצחר ותקרצ
 ישכון חלריך והנצחר והקרצ והסוכן צחלרות
 צית ה' איכו צצציל מעלה. אחת צלכד כ"א
 רבות עמו, וכן עוד (סס פ"ד) אשרי אדם
 עוז לו צך מקלות צלצצס, וצחר מקלות עדרגות
 הלצ צמעלות רבות צמדת היראה והצטחון, וכן
 ה' לצאות אשרי אדם צועט צך כי צמדת
 הצטחון ככללות כמה מעלות עוזות וכמה מדות
 עלומות מאושרות, וכן (ההלים א') אשרי האיש
 אשר לא הלך, מוכה והולך רצוי מעלות לא
 הלך לא עמד לא ישב, וכן צכאן אשרי אדם
 מפחד תמיד יאמר מי שהוא מפחד תמיד צכל
 פעולותיו שהוא עושה, והוא מחשצ צהס ומחצונן

פחד אלהים: לכגד עיניו איכנו רואה תכלית
הסכר צמלות גם לא תכלית הפורענות צערה
ומי שהוא מפחד תמיד יראה הפורענות ערס
צואו כי יפחד ממנו ומי שהוא מקשה לצו
לא יראנו עד צואו עליו, המפחד לדברים
תמיד יקרה לו זה מלך הכנעה וטפלות ולכך
יחרום ויתעלה זהו שהזפיר לשון אשרי שהוא
לשון עליו, ומקשה לצו לדברים יקרה לו מלך
הגאון וגזרות הלז וע"כ הזכיר לשון יפול,
ואמר יפול צרעה כלו' חפ"י צרעה אחת כענין
ט"י (תהלים ל"ד) תמותח רצע רעה, וכתיב
(משלי כ"ד) כי שצע יפול לדיק וקם ורצעים
יכסלו צרעה, וכ' (שם ע"ז) כל פעל ה' למענהו
וגם רצע ליום רעה, למדך הכ' שהרצע מוכן
לפורענות ומזומן ליום רעה ואף עכשו ופורענותו
של רצע הוא למענהו כלו' לכבוד הש"י כדי
שיתקדש שם שמים וכענין שנא' (יחזקאל ל"ח)
והחגדלתי והתקדשתי וכודעתי לעיני גוים רבים,
כשם שחילנו צפרעה הרצע שהיה מקשה לצו
וע"כ נפל ואצד צסופו, הוא הכציד אח לצו
מעלמו כענין שנא' (שמות ע') ויכצד לצו הוא
ועצדיו וכ' (שם) ויכצד פרעה אח לצו והקצ"ה
הכציד אח לצו יותר כדי להענישו ולמען
רבות אחרותיו ומופתיו צמלרים, ז"ש,
(ה) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני
הבדתי את לבו ואת לב עבדיו וגו'. ודרז"ל
כי עשר תכות דליך עד"ש צאח"צ כמו שהם
מקודרות צחורה כסדר הזה היו השמים צהתראה
והשליסית שלא צהתראה, ד"ל צהתראה, ד'
צלא התראה, ע"ד צהתראה, ט' צלא התראה,
צ"ח צהתראה, ח' צלא התראה, מכת צבורות,
שהיא העשירית צהתראה כי יחזור לסדור
הראשון, זה דרז"ל והפרשיות מוכיחות כן.
ואם תקחכל צכתוצים צכל הפרשיות תמלא כי
השמים טהן צהתראה צאחת יאמר החילצ
לפני פרעה וצכניה יאמר צא אל פרעה, החחיל
צמכת הדם לך אל פרעה צצקר וכלצת לקראתו
על שפת היאור וצמכת לפרדעים הזכיר צא
אל פרעה, מכת הכנים אין שם התראה, ומכאן
דרז"ל מי שלקה ושנה טוב אין תהרין אוחו,
צמכת הערוצ חזר לסדורו הראשון והזכיר שם
השכס צצקר והחילצ לפני פרעה הנה יולא
המיימה, וצמכת הדצר הזכיר צא אל פרעה,
מכת השחין אין שם התראה, צמכת הצרד חזר
לסדורו הראשון והזכיר שם השכס צצקר והחילצ

לפני פרעה, וצמכת הארצה טצכאן הזכיר צא
אל פרעה, מכת חטך אין שם התראה:
וע"כ נראה לי לפרש כי משה היה מודיעו
המכה והיה עושה לו התראה פעם אחת
על היאור ופעם שנית צהיכלו, וענין צא אל
פרעה טיזכירו הכתוצים צכל פעם ופעם צאורו
טיכנס צהיכלו, והכתוצי מוכיחים כן כי מעת
שהתרה לו צמכת הדם על שפת היאור הגיד
הכ' כי מיד ככנס פרעה, אל היכלו שנא' ויצא
אל ציתו ולא טח לצו גם לצאת, וטעם הדצר
טהיו כל ההתראות כסדור הזה התראה אחת
על היאור והתראה אחרת צהיכלו להורות על
עכשו וגאוחו וגאוחו כי ה"י מתגאה על היאור כענין
טכ' (יחזקאל כ"ע) לי יאורי ואני עשיתיכי,
והיה מתגאה צהיכלו והוא טכ' ויצא אל ציתו,
יאמר כי מלך טכנס להיכלו וכתגאה צו היה
צו לדברי משה ולא טח לצו גם לצאת, טחליכ
למה הולרך להודיענו ויצא אל ציתו אלא טצא
להודיענו שהיה מתגאה צהיכלו כענין כוצכדכלר
טאמר (דניאל צ') הלא דא היא צכל רצחא
די אחא צכיתה לצית מלכו צחקק חסני וליקר
הדרי, וכ' (שם ד') שליו הוית צציתי ורענן
צהיכלי, וכשם שהיתה גאוחו של כצוכדכלר סצת
טצרו ומפלתו כן היה פרעה, ועל כן היו
ההתראות כלן מתוך היאור והיכלו ומתם מטפטו
ילא כי המקומות טכתגאה ומטא צהם מטס
צאו אליו כל המכות ההם, והנה הודיעו הקצ"ה
טהכציד אח לצו לטני עעמים, האחד כדי
טיתפרסם אלהותו צהראוחו צעולם אוחותיו
ומופתיו אלה העוצרות והעמידות ולכן הזכיר
לשון שתי שהוא מקור הוא מטמע לסעצר ולעמיד
שהם צין כלן " וכאלו אנר לעען טית "
אחותי וע"כ הזכיר צהן לשון צקרצו, והשנית
כדי טיקפרו לדורות עולם גבורותיו וכת מעטיו:
(ג) את אשר התעללתי, על דרך השפע טחקתי
צהם כטעטיתי צהם נקמות גדולות כלשון
(תהלים צ') יושב צטמים יטחק ה' ילעג למו:
וידעתם כי אני ה', לטעה ולדורות כי מתוך
המוקר הזה טכתן הקצ"ה צמלרים יכירו יטראל
לדורות וידעו טמו הגדול גם אוחות הטולם
יטיקרו צהם ויראו ויקחו מוקר. כענין טכתוצ
צפלסטים כטעכצו ארון הצרית אללס (ט"ח ו')
ולמה חכצרו אח לצכס כאטר כצדו מלרים
ופרעה אח לצס הלא כאטר התעלל צהם ויטלחם
וילכו, ויתכן לפרש אשר התעללתי שהוא לשון
עלה

עלה כי המעשים הנעשים צעוה"ז יקראם הכי עלילות כלסון (תהלים ק"ה) הודיעו צעמים עלילותיו, וכי (ש"א ז') ולו נחכנו עלילות, וזהו ש"א יח נסין דעבדי' צוולרים, וכן הזכיר דוד על הקצ"ה (תהלים ק"ו) כורא עלילה על בני אדם, ונקראו כל הפעולות עלילות מפני שכלן נמשכוה וכאללות מן העלה הראשונה וכל הנמלאים עלולים אללו. ובאר הכחוצ כי מתוך עלילותיו ונפלאותיו סצוולרים הראה עלמו עלה כמו סידוע כי מתוך מלרים נחפרקם אלהותו צעולם, וזהו אמר הנביא (הושע י"ג) ואככי ה' אלהיך המעלך מארץ מלרים יאמר מארץ מלרים התחילו הצריות לידע אותי וכודע צגוים שמי להיותי משכה הטבעיים צנקים המפורקמים. וע"ד המדרש אח אשר התעללתי אמר הקצ"ה כסם שהם עוללו את כרמי כך אחי מעולל אותם מן העולם. (ג) עד מתי מאנת לענות מפני. מה הקצ"ה דורש מן האדם הוא ההכנעה והספלות והוא דצר הנביא (ישעיה ק"ו) ואל זה אציע אל עני וככה רוח וחרד על דצרי, ואמר (סס) השמים ככאי והארץ הדום רגלי וגו', ולא יכלכלו אותי, כענין ש"א' (מ"א ח') הנה שמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הצית הזה אשר צניתי, וא"כ אי זה צית אשר תצנו לי ואי זה מקום שיהיה לי כדאי ואעפ"כ מציע אחי אל עני וככה רוח ולמי שהוא חרד על דצרי, עני הוא הנכנע וכי (תהלים נ"א) לב נצצר וכדכה, וע"כ ת"א ע"ה לאתכנעא. והנה כוצר המכות על פרעה לכוצר לצו כי מה שאמר אחי הכצדתי את לצו פירושו מוסיק כוצר על כצדו, לפי שאמר למעלה ויוסף לחטא ויכצד לצו הוא ועצדיו וכצר ידעת כי אחאצ מלך ישראל שהיה רשע עוצד ע"ז וככנע ועלחה לו הכנעתו הוא שכי' (מ"א י"א) הראית כי ככנע אחאצ מפני יען כי ככנע מפני לא אצ"ה הרעה צימיו צימיו צנו אצ"ה הרעה על ישראל, כצוכדנלר הרשע שלא ככנע כצר ידעת עונשו שהכניעו הסי"ת וגרש אותו ממלכותו, ולפי שהיה מתגאה ועושה עלמו. אלוה והיה מגציה עלמו ומחעלה ממדרגה אנוסיה למדרגה אלהים לפיכך הכניעו הקצ"ה והשפילו ממדרגה אנוסיה למדרגת הסבמות והיה אוכל עשבים ז' שנים כבהמה שפלה והיה עונשו מדה כנגד מדה שהרי ההכנעה וההשפלה עונשו על גאות ש"א' (משלי ע"ז) לפני קצר

גאון, כן פרעה הרשע מאן להכנע צגאותו וגאונו וע"כ אצד צקופו: (ה) הצמח לכם מן השדה. מכת הארצה היחה צניסן לפי צצניסן מחילים האילנות להוליח פרח וכראו הנלכים צארץ ומכת הצרד הקודמת לה היחה צחדש אדר שהרי כל עשר המכות צטנה אחת היו וכמו שא"ל משפט המלריים צוולרים י"ג חדש, ולפי שהצרד שצא צאדר קצר כל האילנות והפסחה והסעורה סכצר לווחה ככהה צמכת הצרד אח"כ צחדש ימים צניסן סצו נגאלו ישראל לווחו האילנות והוליחו פרח ולמחו ג"כ החעה והכסווח סלא נכו צמכת הצרד לפי שהיו אפילות וע"כ כחוצ הלווח לכס מן הסדה כי מכת הארצה סצא עחה לעקור כל לווח וכל מה שהסאירי הצרד, כן פי' הרמצי' ז"ל, וכלערך לווער לדצרו כי סלש המכות היו צניסן והז' הקודמות היו צי"א חדשים וא"כ יצא הענין שחעמוד המכה יוחר מ"ז ימים והיו ימי ההרוחה צין כל מכה ומכה שלשים יום ומסוק (סמות ז') וימלא טצעת ימים למדנו כי ההרוחה צין כל מכה ומכה ז' ימים וכן כל המכות כלן, ולפיכך יס לנו להסווח זמני המכות וימי ההרוחה צענין סוה וכאמר כי צט"ו צניסן היחה תחלת נצווחתו סל משה צככה והיה הקצ"ה מפתחו ז' ימים לילך צסליחותו כמו שהוכיחו מפסוק גם מתמול גם משלסם ואותן ז' ימים היו טצעת ימי פקה לסנה הצחה כמו שרמזתי צפסוק מתוך הסנה, אחר כ"א צניסן הלך למדין מיד והיה לו ללכת למלרים אלא שהולרך ללכת למדין כדי שיחיר לו טצועה שנסצע ליחרו סלא ילא מן הארץ אלא צרסותו, וז"ס (סמות ד') וילך משה וישצ אל יחר הוחכו, וכי (סס) ויאמר ה' אל משה צמדין אמר לו צמדין כטצעת צמדין לך והחר טצועתך צמדין, הלך למלרים ומשה ואהרן נתרלו לפני המלך והחרו צו כה אמר ה' וגו' והסיצ לא ידעתי את ה' ועוד אמר להם למה משה ואהרן וגו', מיום שהחרו צו הכציר עליהם העצודה וחזר ואמר להקצ"ה למה הרעות והסיצ לו עחה תראה כל זה אפשר שהיה לפי פסע הכחוצים צח' ימים לחסלוס ניסן נחכסה מהם שלסה חדשים אייר סיון סמוז כמו שדרשו מפסוק (צראשית ל"ג) ויפגעו כאלאת אומר שהמכות התחילו צאצ ושמשה מכת הדם ז' ימים צאצ וצאו ימי הרוחה אחריו וכן מכת תלפרדעים צאלול

באלול וזאו ימי הרוחה וכן כלן עד אדר
 שהיתה זו מכת הארצה ומכת החשך זכרון
 ז' ימים וימי הרוחה שאחריו ז' ימים הרי י"ד
 ומכת זכורות זליל ע"ו זכרון הוא יום הגאולה,
 ועם הפירוש הזה יצאו ימי עמידת המכות
 וימי הרוחה בזמנים שונים, ומ"ט משפט מלרים
 י"ב חדש אין לומר כי עמדו המכות זמן כזה
 אלא מיום שבא משה לפני המלך בחטלוס כ"סן
 ואמר לו מה אמר ה' בני זכורי ישראל הנה
 אנכי הורג את זכך זכורך מאותה שעה הל
 עליהם הדין וכגור זהם המשפט עד חטלוס
 י"ב חדש שבו כלו כל המכות וכגאלו זו זכ"י:
 (ו) ויפן ויצא מעם פרעה, חכף שהתרה זו
 צומה הגדולה ילא מלפניו, והיה זה דרך
 חכמה ותחבולה ממשה כדי שיעלו עלה לשלחם
 כי צומה הצרד הקודמות לזו חטבו את עלמון
 מחים אף כי צומה זו הצאה אחריה לעקור
 כל אשר השאיר הצרד וכן עשו כעלו עלה
 שיסלח אותם וע"כ לזה המלך שיסומו הוא שכי
 ויוסב את משה ואת אהרן: (ז) עד מהי יהיה
 זה לנו למוקש. ע"ד הפשט צעזור משה אמרו
 כן וכ"כ (שמות ל"ב) כי זה משה האיש, שהרי
 על ידו היו צאות המכות אשר זהם הם יוקשים,
 ויחכן ג"כ לפרט עד מהי יהיה זה כי ירמוז
 למה שכי (שמות ע"ו) זה אלי ואנוהו, צעזור
 זה עשה ה' לי, וגלה לנו הכי זלסון הזה על
 מחטבתם הרעה כי כפרו בעקר: (ט) כי חג
 ה' לנו. זה חג שצונו הוא יום מחן תורה
 שכבר אל (שמות ג') צהוליאך את העם
 ומלרים תעצדון את האלהים על ההר הזה,
 ואין לפרט חג פסח שהרי צמלרים עשו את
 הפסח, גם אל לפרט סכות שהרי אין לו זכרון
 בהר האלהים אצל הוא חג השבועות שצחדש
 סיון הוא שכי (שמות י"ט) צחדש השלישי
 ללאת זכי ישראל מארץ מלרים זיום הזה צאו
 מדבר סיני ויום זה ראש חודש סיון היה וכשתהו
 סם ה' ימים ולמחרתו ציום שסי כתכה תורה:
 (י) ראו כי רעה נגד פניכם: צאור הכי כתרבותו
 צישא דאתון סצירין. למעצד לקבל אפיכון
 לאסתחרא, כלו מעותדת היא שחסוב כגד
 פניכם כי עליכם תחזור, והוא מלסון (צמדצר
 ל"ו) ולא חסוב כחלה סתרבותו לא חסתה,
 וכן ארז"ל דרך הצחורים והזקנים. לצומה שמה
 הקענים והעף דרכם לצומה מי שאומר דצר
 זה אין רעתו אלא לצומה ראו כי אותה רעה

שאתם מצקטים לעשות שיש צדעתכם לצומה
 היא חסוב כגד פניכם שלא חללו מחלן מדה
 כנגד מדה. ובמדרש ראו כי רעה נגד פניכם,
 כוכב אחד יש שצמו רעה ואמר להם פרעה
 רואה אני צאלעגניכות שלי כוכב אחד עולה
 לקראתכם צמדצר והוא סיון דם והריגה,
 והכוכב הזה הוא כוכב מאדים ועשו הרטע
 קראו אדום ומה ככפל זו הלסון (צרחסיה
 כ"ה) מן האדום האדום הזה וכמו סצחרתי
 סם, ופרעה הרטע שהיה אלעגנין גדול קראו
 רעה לפי שהוא סצת הרעות כלן הוא כוכב
 מורה על הדם והחרצ והסממון והפלעים והמכות
 וסם כפל סדוד מדה כנגד מדה כי נעלס צומה
 שחטא הוא הקשה את לבו וכי (משלי כ"ד)
 ומקשה לבו יפול צרעה וע"כ נאצד צקוף.
 ואמר כגד פניכם הוא צכחו הגדול לכנגדכם
 מציע אליכם ומעותר להזיק לכם צדרך הזה
 צמדצר, והיה ראוי זה כנגד מה שחטאו ישראל
 צעבל וכתחייצו מזה הריגה זהו שהזכור צחפלתו
 למה יאמרו מלרים לאמר צרעה הוליאם, כלו
 חם אתה מכלה אותם עתה צמדצר צחטאם
 יתחלל סמך הגדול ויאמרו מלרים כי היה זה
 צכח אותו כוכב' שצמו רעה שהוליאם זו ולכך
 מתו צמדצר ויכחיסו למפרע האותות והמופתים
 אשר ראו כצר ויאמרו סגס הם היו צכח
 המזלות ואין הממשלה כ"א להם ס"ו מיד וינחם
 ה'. על הרעה הפך הדם לדם מילה סמל אותם
 יהושע הוא שכי (יהושע ה') היום גלותי את
 חרפת מלרים מעליכם שהיו אומרים לכם דם
 אנו רואים עליכם צמדצר: (יג) והי נהג רוח
 קדים. והי הוא וצית דינו, רוח קדים מוכנת
 לפורענות לעולם, צמלרים כי ופי נהג רוח
 קדים, צים כי (שמות י"ג) ויולך ה' את הים
 צרוח קדים, צצני סצעים כי (ירמיה י"ח)
 צרוח קדים אפילס לפני אויב, צעשרת סצעים
 כי (הושע י"ג) יצא קדים רוח ה' צמדצר
 עולה ויצוש מקורו ויחרצ מעיכו, צזמן הגלות
 כי (ישעיה כ"ז) הגה צרוחו. הקשה ציום קדים,
 צלור כתיב (יחזקאל כ"ז) רוח הקדים סצרך
 צלצ ים, ציונה כי (יונה ד') וימן ה' רוח
 קדים חריסית, צפורענות גוג ומגוג כי (תהלים
 ס"ח) צרוח קדים תצצר אכיות חרסיט:
 הבקר היה ורוח הקדים נשא את הארבה. רוח
 מזרחית הציאה הפורענות ורוח מערבית
 סלק את הפורענות הוא שכי ויהפך ה' רוח

רבינו

בא י

בחי

קבר

ים חזק מאוד וישא את הארצה ויחקעו ימה סוף, ומ"ש הצקר היה לפי ספורענות הרעעים צקרי, וכן אמר הכי (תהלים ק"ח) לצקרים אלמית כל רעעי ארץ, והזכיר משה צפורענות קרה (צמדצר י"ו) צקר ויודע ה' את אשר לו, וכנגדו מליכו יסועת הלדריקים צצקר שכאמר למשה (שמות ל"ד) והיה ככון לצקר וכי (ישעיה ל"ג) היה זרועם לצקרים חף יסועחנו צעת לרה, וכי (איכה ג') חדשים לצקרים רצה אמונתך: (יד) ואחריו לא יהיה בן צמין אחד של ארצה כי אותו של יואל היו מיכין הרצה ושאר המיכין גדולים ממין הארצה אזל צכאן צמלרים היו גם מיכין הרצה ג"כ, וצא דוד ופירש (תהלים ק"ה) אמר ויצא ארצה וילק ואין מספר, וכי (שם ע"ח) ויתן לחקיל יצולם ויגיעם לארצה, ושצעת מיכין הם של ארצה ואלו הם, ארצה, קלעם, חרגול, חגז, גזם, ילק וחקיל, וכולן היו צמלרים, וזהו שחמלא צפרסה ז' פעמים ארצה, ומין זה של ארצה היה יותר על שאר המיכין ומזה אמר הכתוב ואחריו לא יהיה בן כלו צמין אחד של ארצה וע"כ נקרא שמו ארצה על שמיכו מרובה משאר המיכים שכן כי בארצה (יואל צ') חילי הגדול: והרמב"ן ז"ל פירש לפי שזכת הארצה מצא צמכהג העולם ודרך המוקרה ועוד שבה ע"י רוח הקדים כמכהג העיר הכי צזה לפניו לא היה בן ארצה כמוהו ואחריו לא יהיה בן צמקה העולם. ורבינו חנכאל ז"ל פירש, ואחריו לא יהיה בן ע"י כצ"ח, וכמוהו מ"ש צחזקיהו (מלכים צ' י"ח) צה' אלהי ישראל צעה ואחריו לא היה כמוהו צאור זה בצעמון לא היה כמוהו אזל ציראת חטא וצטאר מדות היה כמוהו, וכן מ"ש על יהושע (יהושע י') ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמוע ה' צקול איש, כלו להעמיד חמה צדצור איש אזל העמיד הקציה יחעלה שמו הגדול החמה למשה רצינו ולצקדימון בן גוריון מעלמו צלא צבור איש: (עו) וחכם את עין כל הארץ ותחשך הארץ. יורה שלא הכיחו מקום פנוי וכענין שבי (יואל צ') צעיר יסוקו צחומה ירולון צצחים יעלו צעד החלוקים יצאו כנגז, ומלת עין מלי גוון כי כל הארץ כשתכית מגוונה לשחרות: (עז) חטאתי להי אלהיכם ולכם. הזכיר לכם לפי שצזה "אותם זלזה לגרסם מהיכלו הוא שאמר לועלה ויגרס אותם מאת פני פרעה:

(יז) ועתה שא נא חטאתי אך הפעם וזה עתירו להי אלהיכם. פירש הרמב"ן ז"ל היה ראוי שיאמר העתירו להי שישא חטאתי כי אין משה כושא עון, אזל הזכיר בן למשה שהוא אלהים לפרעה ואמר העתירו. לסון רצים לכצוד אהרן כי יודע היה פרעה כי משה לצדו הוא המעתיר כי כצר אל כמה פעמים והערתתי אל ה' למתי לעתיר לך וכי ויעתר אל ה': רק את המות הזה. למדך שהיו צכ"ח ממים צמכת הארצה כקם שהיו ממים צמכת הצרד, ואולי היה הארצה מקמח את עיניהם כענין הלרעה צזמן יהושע, או יאמר את המות הזה לפי שכל פירות האדמה נסחדפו צצרד ואח"כ צא הארצה לכלות מה שהשאיר הצרד ואחר שתי מכות אלה לא נשתיירה נחיה לצכ"ח צארץ, והנה זה להם מות, והזכיר לסון רק לפי שפעמים רבות אירע לפרעה שהיה מחלה פני משה להעתיר על המכה וצקור המכה היה חוזר צו ומכציד את לצו ע"כ יאמר עתה איכי שואל ממך שחעתיר לעולם צצצילי רק שחעתיר הפעם הזאת צלצד להקיר ממני. המות הזה וזה טעם רק למעט פעמים אחרות: (יט) לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים. תפלתו של משה צמכת הארצה היא שצעמדה עד היום שאין ארצה מפקיד צכל גבול מלרים ואם יפול צארץ ישראל ויצא ויכנס צגבול מלרים אינו אוכל מכל גבול מלרים כלום וזה דצר ידוע: והנה דצרי משה צחפלתו כאלמנים לצעה ולדורות וכן צדצורו שאמר רק ציאור השארכה כשאר שם עד היום שרץ המים הנקרא אלחמוק"ה (קראקאדיל) ושם מתגדל ואומרים כי לפעמים יולא מן המים שצכהר כילוס שסם גדולו ויולא אל שפת הכהר וצולע מה שמולא שמים או ג' צכ"ח צימד ואין שולעים צגופו חנית וחלים אלל אם יכונו לתקוע צצענו ואמרו הרופאים כי יש לו ארס והכונע צגופו מזיק לאדם אפי' אחר מיתה והוא מין לפרדע, והנה מכת דצרי משה כשאר השרץ הזה שם ומכת תפלתו לא כשאר ארצה אחד צכל גבול מלרים וכן פי' רצינו חנכאל ז"ל וע"ז כאמר (תהלים ק"ה) שיחו צכל כפללותיו: (כ) ויחזק ה' את לב פרעה. אין טצע האדם שיצול המכות האלה שיוכל לעמוד שלא ימות לצו צקרצו, והנה כתצאר צכי רצעו של פרעה ואכזריות לצו שהוא מתחזק צמרדו צחמשה מכות ראשונות שהיה לו

לו חזוק הלצ מעלמו זרשעו ואלותו ומן המכה החמישית ואילך היא מכת הדבר שכי' זו ויכבד לצ פרעה ולא שלח את העם היה חזוק לצו קצה מלת השי"ת, וז"ש ויחזק ה' את לצ פרעה ללמד כי העם צידו של הקציה כחומר ציד היולר וכן אחר ירמיה (ירמיה י"ח) הנה כחומר ציד היולר כן אחס צידי צית ישראל וכחי צתריה רגע הדבר על גוי ועל ממלכה וגוי, וכן אחר שלמה (משלי כ"ח) פלגי מים לצ מלך ציד ה' על כל אשר יחפוץ יטכו:

(כח) נטח ירך על השמים וכן צועקה ויש משה את ידו על השמים, צעקה היא לו לומר אל השמים כי משה לא נטה ידו על השמים ומש כמו צעקה על הים שכי' זו ויע משה את ידו על הים, אבל יתכן לפרש כי מפני שהגבלים גשמים וכל מעשה הטבע ככללים זהם ע"כ אחר על השמים כי כח האות והמופת למצלה מכות הגבלים שהם טבע ולמעלה מהם אין שם הטבע תופש זהם רק אותיות ההויה ומפני זה הזכיר על השמים ויהי, כי אותיות ההויה על השמים ולא תמלא שיזכיר הכי על השמים כ"ח צפתי מכות צלצד והם הצדד והחשך יאמר זהם הכי נטה את ירך על השמים ויהי צדד נטה ירך על השמים ויהי חשך לומר ששחלסלו מן השמים והם הם צדדך מקרה העולם כה, הנס זהם למעלה מן השמים, ומזה הזכיר בכל אחד ואחד לשון הויה ויהי צדד ויהי חשך שהם אותיות ההויה למעלה מן הטבע ומן הידוע שבאותיות ההויה יוכל אדם לטעות הטבע, ומזה שהזכיר בכלן צמכת החשך ויע משה את ידו ולמעלה צמכת הצדד הזכיר ויע משה את מטהו הכל הולך אל מקום אחד כי צמכת הצדד החשך משה כח אלילות מן המטה הכרמו צאלפ"ח צית"ח ע"ן י"ס והוא המלכות הצוקע יס לפני משה ומזה הזכיר מיד וה' כחן קולות וצדד והוא כלסון (צרחיה י"ע) וה' המעיר על קדום וכן אחר מיד וימטר ה' צדד על ארץ מלרים, ומשם ג"כ החשך כח צמכת החשך וע"כ הזכיר צו יד כי נקראת היד הגדולה והאש הגדולה אשר החשך הזה לקוח ממנה וע"כ כדוכו צו המלריים גם רשעי ישראל צמדה"ד: והמצא צפרשה ג' פעמים חשך ויהי חשך וימש חשך ויהי חשך חפלה, לרמוז כי ג' מיני חשך הם ואלו הם עלטה חפלה ערפלה,

עלטה הוא חשך של צין הצתרים שחא' (צרחיה ע"ו) ועלטה היה, חפלה הוא חשך של מלרים שחא' ויהי חשך חפלה, ערפלה הוא חשך של מתן תורה שחא' (סמות כ') ומשה נגש אל הערפל: וימש חשך, פירוש ויחשיך חשך והוא מלסון אמש והכונה שיחשיך עליהם החשך יוחר מחשך הלילה, או יהיה וימש מלסון (סמות י"ג) לא ימש ענין הקרה כלומר אחר סיוקר חשך הלילה ומכאן שמכת החשך החחיל צאור הצקר אחר טעצר הלילה שאלו החחיל מן הלילה היו המלריים חושצים שהיה הלילה ארוך טעור שלטה ימים ולא היה בזה פרקום האות וכדי שיחפרקם אלל הכל לא חלה המכה עד סיוקר חשך הלילה וכתצאר לכל שהוא יוס ואז צא החשך ומזה ח"ח צתד דיעדי קבל ליליא, וכן צאר אליהוא (איוב ל"ד) לכן יכיר מעצדיהם והפך לילה וידכאו ר"ל יהפך אור הצקר ללילה וידכאו הרשעים ואמר (סס) תחת רשעים ספקם צוקום רואים כלוי הרשעים והם המלריים ספקם תחתם כלוי צוקומותם כלסון ולא קמו איש מתחתיו צאיזה מקום רואים כלוי צוקום האור: ובמדרש וימש חשך כחן צו ממש עשו אותו מלסון (דברים כ"ח) ממש צלהרים זהו שחא"כ (תהלים ק"ה) שלח חשך ויחשיך, משל למח"ד לנולך סקרה עליו עזדו ואמר לאחד מעצדיו לא והכהו חמשים והלך והכהו מאה והוסיק מאלו כך יתצרך טמו שלח החשך על מלרים וכתוסף חשך מאלו הוי אומר שלח חשך ויחשיך, ויהי חשך חפלה מהיכן היה החשך רצי יהודה ורי' כחמיה רצי יהודה אומר מחשך של מעלה שחא' (תהלים י"ח) ישת חשך, ר' כחמיה אומר מחשך של גיהנם שחא' (איוב כ"צ) ארץ עיפתה כמו חפל ללמות ולא סדריים וגוי, טצעה ימים טמש החשך שחא' ויהי חשך חפלה בכל ארץ מלרים שלטה ימים לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלטה ימים אחרים הרי וי' ימים שלטה ימים היה קל וג' ימים היה חפל כצד העומד אינו יכול לישצ היוצצ אינו יכול לעמוד ויום השציעי כ' (סמות י"ד) ויהי הענן והחשך חשך למלרים ואור לישראל בכל מקום שהם ומזה אחר צמוטצותם כי היה ראוי הכי לומר ולכל צכי ישראל היה אור צארץ גושן כמשפטו בכל, חצל הזכיר צמוטצותם להורות כי אף צצית חמלרי אשר שם ישראל שם היה אור לישראל:

וצאור

רבינו

בא י יא

בחי

קכה

ובאור המדרש הזה והקצת שבמכת החשך והמומש
 סכתן זו הוא שאין להצין שהחשך השמש
 בגלגלו אך עמד באורו ותקפו כל ימי החשך
 כשאר הימים ועולם כוננהגו כוהג, אזל הענין
 הזה היה שהושחר האויר בכל ארץ מלרים כי
 נסתתמו שציליו ויסקור ה' בעדם מהכנס האור
 בהם כי צידוע שאור השמים נכנס וצוקע
 באויר וכשם שהקול נכנס וצוקע בו עד שיגיע
 לאזני הסומע כן אור השמש נכנס וצוקע
 בשצילי האור ונכתיבותיו עד שיראה הרוחה
 אוחו לח וזהיר והכנס אור השמש באויר הוא
 קצת לאוחו אור השמש והקצ"ה בעל קצה
 זו צמלרים כל ימי החשך ומכע מהכנס אור
 השמש באויר ואז חזר האויר שחור ולא יכלו
 לראות אור השמש והכוכבים מפני שצילי האויר
 ונתיצו סגורים מהכנס האור בהם ואחר שהזר
 האויר שחור הכצירו הקצ"ה כיכ עד שהיה
 בו ממש והיו מרגישים אוחו צמטוס והיושב
 לא יוכל לקום ולא לפרוש את ידיו ולאו היו
 פרושות לא יוכל להסיצם אליו והיה אור
 לישראל מפני שלא נסגרו להם שצילי האור
 והיה האור נכנס באויר צמוטצוהם והיו רואים
 וזה היה קצת החשך למלרים והאור לישראל :
 (כד) רק צאנכם ובקרכם. למעלה צמכת הארצה
 לא הרטה להם הטף רק הגזרים הוא
 שאמר לכו לא הגזרים ועצדו את ה' כי אמר
 אין דרך הטף לזכות ומטב שלא יצרחו מאחר
 שהיו מתימים הטף, ועתה צמכת החשך הרטה
 להם גם הטף הוא שאמר גם עפכם ילך עמכם
 אזל דלה לעכצ צרעותו עקר ממונס ותוקף
 עשרם שהיה צמקנה וזהו שאמר רק לאככם
 ובקרכם ילב ומטב אם אולי יצרחו עם עפם
 הלא ישאר לי עוטר המקנה, והסיצ לו משה
 גם אתה תתן צידינו זמחים ועולות כלומר גם
 אתה תתן מקנה לאן ומקנה צקר לעשות זמחים
 ועולות וגם מקננו ילך עמנו אל"ל שמוקננו ילך
 עמנו ולא תשאר פרסה, ומ"ש זמחים ועולות
 ועשינו לה' אלהינו כאלו אמר ועשינו זמחים
 ועולות לה' אלהינו, ואנחנו לא כדע מנין
 הקרצנות שירלה הקצ"ה שבעבוד שמה כלטרך
 יותר ממה שצידינו, כן פירט הרמז"ן ז"ל :
 (כט) לא אוסיף עוד ראות פניך. דרז"ל חכי
 איני צא אללך אתה צא אללי ומ"ש וירדו
 כל עבדיך אלה אלי היה ראוי שיאמר וירדת
 אלא שחלק כבוד למלכות ותלה הירידה בעצדיו

אללם שהמכה אינה נכח הכוכבים, ואלו אמר להם נחלות היו חנוונים כי המכה למאדים היא ולא מאת ה' היתה זאת להם רק שנחמייז כן נכח המערכה. אבל אלל המאמינים ידוע כי נחלי הלילה היתה המכה זכוון צרבע החלחל מאדים וכן העידה התורה כי אין הקצ"ה משכה הטבע אלל אחר ההכרח וללורך גדול ורלה להסתוות צלחד מעשרתיו שהוא מאדים כדי להרוג צפונאיו וכענין שאמרו צמזול כעל בוכז אחד מבימה והציח מזול לעולם ואע"פ שהיה נס גדול ומפורסם נהיות המכה נחללת מאדים אפי' לדעת הבופרים. מפני שאין החושים זכוכים יכולין לחלות הכח צמאדים להשמיד להרוג ולחצד כ"א ליחיד או לשנים וזה נהיותו צצית שפלותו אלל צרצוי עם צרבע אחד כמו שהיה צכורי מלרים זה א"א נכח המזלות אעפ"כ רלה משה שלל ליתן פתחון פה אפי' לאחד מהם מן הנפתים צהצליהם שלל יהיו מפרישין צין יחידים לרצוי עם שלל יאמרו שהיה צבעת ממטלת מאדים כלל אלל צבעת ממטלת לדק שהוא צית החיים שהרי רוב הכולדים לתבעת הם ללדק וכאשר חצא להם המיתה צבעת ממטלת כוכב החיים אז יתפרסם להם כי זה נכח עליון למעלה מן הכוכבים והמזלות, ומה שתמלא צמלת כחלות קיוע לרצוי קלת צצקוף טעה ששית הוא קרוב לחלות אלל נחלות הלילה זכוון צלותו רגע התחילה המכה צמלרים הוא טכ' (חיוב ל"ד) רגע ימותו וחלות לילה יגועשו עם, כלשון (תהלים י"ח) והגעט ותרעט הארץ. ויעצרו אלל ישראל שהרי צלילה אמר להם קומו לאו מחוך עמי, ויסירו חציר לא ציר יסירו חיות פרעה והמלריים שהיו חצירים עליהם ולא צכח ידם. ובמדרש כחלות הלילה זט"ה (תהלים קי"ט) חלות לילה חקום להודות לך על משפטי לך קך זו ליל מכת צבורות שהיה משפט למלריים ולדקה לישראל להלילם:

אני יוצא בתוך מצרים. ת"א חכא מהגלי ודרז"ל כי הכה ה' יולל מתקומו וירד וגוי יולל וצא מדה כנגד מדה. חן לצך להצין זה: (ה) ומת כל בכור. צין שהוא צכור האיש צין שהוא צכור האשה וז"ט דוד ע"ה (טס ע"ח) ויך כל צכור צמלרים ראשית אוניס צאהלי חס, וכי (טס ק"ה) ראשית לכל אוניס הזכיר על צכור האיש ראשית לכל אוניס והזכיר על צכור האשה ראשית אוניס צאהלי חס לפי שהאשה

המאמר הזה כי צודאי אלטגניני פרעה ומרעומו מן המכה השלישית שהודו על כרחם ואמרו אלצע חללים היא לא נתרלו לפני משה ולא צאו צהיכל חלך כלל כי ראו צמשה שהשיצ כל חכמתם אחור ודעהם יסכל וא"כ איך יתלו העעות צמשה ויאמרו משה צדאי הוא והם היודעים כי כאמנים כל דצרו צהטע מכות הקודמות ולא כפל מכל דצרו חרלה והנה הנה חכמים מחוכמים המכירים כי מעשיו של משה היו מאת השם כי בצר הודו צכך ועוד כי אף אם יתלו העעות למשה מה היה משה חושט להם שיטנה צצציל כך הלסון טכא' לו מפי הגבורה נחלות ויאמר להם צטמו כחלות. והנראה לומר כי עד המכה השלישית היו האלטגנינים והמרעומי חזקים צמחונתם והענין צרור אללם כי כל מעשיו של משה רצונו צדרך חכמה ומחצולה לא מאת הש"י אלל כאשר היתה המכה השלישית היו מכחישים חכמת עלמם ומודים צכצוחת משה ואז אמרו אלצע חללים היא ומשם ואילך היו רואים שהיו המכות צאות צדצרו של משה ואמר התרחו מיד והיו רואים שהיו מכתלקות צכל פעם ופעם צכח חפלתו אז היה הענין הולך ומתחזק צלצם והיתה נצוחת משה מתצרת אללם והיה שם שמים נודע ומתקדט צעולם על ידו, וכיון טכאמנו דצרו צכל המכות והיה ענין המרעומי והאלטגנוכים הולך לאחור צסקריה' ופחזותם וענין חמתה נצוחת משה מתצבר והולך לכך נתירא עשה צמכה זו האחרונה שהיא חתיות עטר מכות פן ימלאו המרעומים והאלטגנוכים מקום לטעות צדצרו מה שלל מלאו עד עתה צין המכות הקודמות כ"א היו מולאים עתה מקום לטעות יהיו מכחישים כל המכות והאותות והמופתים למפרע ויחלל שם שמים וע"כ היה הענין מוכרח למשה שהולרך לסנות לשון הש"י פן יטעו הם ויכחיטו למפרע וכמלא שם שמים ומחלל, וחטט צזה צמכה האחרונה לפי טכל האותות הקודמים חליון צה. ונראה לי עוד לומר צמה שטינה ואמר כחלות שהולרך לעשות כן שיתקדט שם שמים כי מן הידוע אלל חכמי הכוכבים טראטי הימים שהם חל"ס כלכ"ט וראטי הלילות כלכ"ט חל"ס א"כ חללת טעה טציעית של ליל חמישי היא למאדים ולכך טנה משה בחלות כלומר קרוב לחלות וטיחטצו המלריים שהמכה היתה צסוף טעה ששית ללדק שהוא כוכב החיים וטיחצבר

שהאשה נקראת אהל שני (סופעים ו') הם ומקניהם יעלו ואהליהם: מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה. הזכיר הגדול צמעלה והשפל והפחות שהוא צעזעות הרחמים ונעכסים גם הם כדי שלא יאמרו ירחם תקפה, ואח"כ צמעשה חזר עד זכור השני והכל אחד. אבל צמעתי עעם צטכוי לשון כי העזדים היו עוזדים ציוס עצודת הרחמים ובלילה היו מחזירים אותם אל הצור, וע"כ הזכיר כאן צנצוחת משהי שהיתה ציוס זכור השפחה אשר אחר הרחמים כי כן זמן עצודתם ציוס וצמעשה שהיה צחלי הלילה הזכיר זכור השני אשר צצית הצור כי צלילה היו מחזירים אותם לצור: וכל בכור בהמה. אם אדם חטא בהמה מה חטאה לפי שהיו עוזדים אותה וכשהקצ"ה נפרע מן האומה נפרע מאלהיה תחלה וכן דרז"ל כסם שנפרעים מן העוזדים כך נפרעים מן הנעצדין: (ז) לא יחרין כלב לשונו. ע"ד הפטע דמה מכת זכורות לכלב ללמד שצטעה שהזק מלוי לצב"א הלדיקים כלולים ומכו כענין שכי (מהלים ל"א) יפול מלך חלף ורצצה מימיך. וע"ד הקצלה מה שהציח חרילת הכלב חלל מכת זכורות ידוע כי הכלב חיה גשמית לא ישצע לעולם וכן אמר הנביא (ישעיה ט') לא ידעו שצעה, והכח המשחית לא ישצע לעולם לאחור הצ הצ וצעצור כי הנצלה והטרפה לקו מלך כח המשחית לכך לוחה התורה להשליך הטרפה והנצלה לכלבים שניא (שמות כ"ז) לכלב השליכון אותו לפי שהכלבים מאותו לד הם וז"ש ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, למדך כי הכלב חרוץ הלשון כענין שכי נחש (קהלת י') ואין יחרון לצעל הלשון, ותכה חלילות הכח המשחית יצא אליו מכה מדה"ד המכה כל זכורי מלרים ומדה"ד עלומה היא צחלי הלילה ולפיכך חלה בהם ומחו כל זכוריהם וגלה לך הכי כי צחלי משמרה שניה לעקו הכלבים צמלרים לפי שצא מלאך המות ציניהם, וצפירוש ארז"ל כלבים לוועקים מלאך המות צא לעיר כלבים שוחקים אליהו צא לעיר, ואמרו עוד צצרכות לחלוק משמרות הלילה שהם ג' משמרות, ראשונה חמור כוער רמז למדת החסד ולא כזכר חמור צחורה עד שצא אצרהם, משמרה שניה כלבים לוועקים היא מדה"ד הרי ששמו צזה רמז לכלבים לוועקים, משמרה שלישית אשה מקפרת עם צעלה ותיכוק יונק משדי

חמו, שמו צזה רמז לפרנסה שהקצ"ה מומין פרנסה לכל צריה צחורה שעה, וכן רמז שלמה (משלי ל"א) ותקם צעוד לילה ותחן ערף לציתה וחק לנערותיה, התיכוק הוא כלל העולם, משדי חמו היא האשה מקפרת עם צעלה, ואח"כ יגיד לך הכי כח הנכס הגדול כי אותה שעה שהיה הכלב חרוץ לשונו חל הולריים לא היה חרוץ לכל בני ישראל, והוסיף צחור למען תדעון אשר יפלה ה' צין מלרים וצין ישראל, כלומר צין מלרים שהוא מלך הכלב וצין ישראל שהם מלך הש"י המפליח לעשות: (ח) צא אחו וכל העם אשר ברגליך. יאמר חין חכי וישראל יולאים מרשותך עד שתשלחנו חתה צעלמך ותלוה אותנו צכך ואח"כ חלל, והנה צכאן נשתלחו ישראל והותרו ומאקרים צכח עליון וע"כ יולא מן הכי הזה השם הידוע לאשה המקשה ללדת וכחו עלום לפחות מוקרות הולך שהוא חסור צצית האקורים להוליאו ממקגר לחויר העולם כדי שייזכה לתורה כי האדם לעמל התורה יולד כסם שישראל ילאו ומאקרים לקבל התורה צחדש השלישי, והשם הזה ידוע הוא לצעלי השמות ומפורקם צנקודו ואמר ר' עקיבא קו"ף זה הקצ"ה והצן זה: (ט) לא ישמע אליכם פרעה. צהחראת מכה זו עד שחחול עליו המכה צעלמה: למען רבות מופתי. זו מכת זכורות, והזכיר מופתי כדי שיכלול עונה קרי"ס ונעור הולריים צחוך היס: (י) ומשה ואהרן עשו את כל המופתים האלה. הם עשר מכות שקדר אותם עד עתה והסימן צהן דל"ך עד"ש צאח"צ והוא שקדר המקודר צחורה והיו די חלקים צד' יקודות דם לפרדע מן המים וראוי היה שחלקה הארץ תחלה כי היא היקוד האחרון אך מפני שכל הארץ שותה מן היחור ע"כ החחיל צלקות המים כי צלקותו ילקו היקודות כלן לפיכך לקו המים ומחו פרטיו שהם הדגים, כנים ערוצ מן העפר שהוא חזק מן המים וכן כי כל העפר הארץ היה כנים וכי ותשתח הארץ וגו' וכיון שחזק לצו ולא חצה לשלחם הציא עליו מן המים מכות צגופס מיקוד החויר דבר צגופי הצחמות ומיקוד האש שחין צגופי האדם ומיקוד החויר עוד צרד וארצה צלמחי האדמה, ועדיין לא שמעו על זאת והציא עליהם מכות מן החויר והוא החשך ואצוד כשמת רוח חיים אשר צאפי הצכורות, ומ"ש עשו כל המופתים ומשה ואהרן לא עשו שום מעשה

מקצרים את אשר הכה ה' זהם כל זכור אומר הקצ"ה ואיך אני גואלם להניחם א"ח מועצ כציכול ארד להלילם שנא' (שמות ג') וארד להלילו מיד מלרים, כשהוליאם קרא לאהרן אומר לו עהר אותי שנאמר (ויקרא י"ו) וכפר את מקדש הקדש וכפר על הקדש עד כאן:

(ג) החודש הזה לכם ראש חדשים. לא אחר דצרו אל כל עדת בני ישראל החדש הזה לכם כי היה במשוע שהמלוה לכל אחד מישראל לקצוה חדשים ולעצר שנים ואין המלוה כי אם לבית דין מומחין כמשה ואהרן ע"כ זה הדבר לשניהם לפיכך הזכיר לכם כלו' בית דין מומחה כיולח זכס, ואמר החדש הזה הוא חדש כיסן וקראו הכי ראשון הוא שאמר ראשון הוא לכם, וכן כי בראשון בארבעה עשר, ומפני שהטרי ר"ה לשנים ע"כ יאמר הכי זכאן ראשון הוא לכם כלו' אינו ראש השנה לשנים אלא לכם כלו' לגאולתכם, וע"כ יקרא הכתוב לחדש השני שציעי וזחדש השציעי זאחד לחדש והכונה שציעי לחדש כיסן כדי שיזכר הכס על גאולת מלרים, ולכך לא מליכו זלשון הקדש שמות מיוחדים לחדשי השנה אצל יאמר הכי זחדש השני זחדש השלישי זחדש השציעי וכן עד השלום חדשי השנה כדי להיות זזה זכרון לגאולת מלרים שצניסן, ומה שאנו מולאים שמות לחדשי השנה והם כיסן אייר סיון תמוז אב וכן כלם הנה הם שמות חדשים שעלו מצבל, וטעם הדבר כי מתחלה היה המנין זכר ליליאם מלרים אצל כשעליכו מצבל זמון בית שני נחקיים הכתוב (ירמיה ע"ז) לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את ישראל מארץ מלרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ לפון ע"כ הולרכו לקרוא החדשים בשמות אשר היו כקראים צצבל וזה ג"כ לזכרון כי שם עמדנו צבלות ומשם גאלנו הקצ"ה, ולמדנו מכל זה שאין לחדשי השנה שמות מיוחדים צחורה כסם שאין לימות השבוע שמות מיוחדים כמנהג האומות שקורין לכל יום ויום שם ידוע אצל אנחנו אין לנו זכל אחד מהם שם מיוחד וקורים לכל אחד ואחד על שם השנה ואנו מוכין אחד בשנת שני בשנת וכן כלם כדי שיהיה זזכרון כל יום ויום זכרון השנה וזה פסע הכתוב (שמות כ') זכור את יום השבת לקדשו: וענין החדש הזה לכם ראש חדשים, אין כונת הכי להזכיר אותנו לעצב שנים ולקצוה חדשים על פי ראית הלצנה,

כי

מעשה צומכת ערוצ וצומכת הדבר וצומכת הזכורות אלא על הרוב ידבר, והנה צצבע מכות כאומר זהם כעית היר חוץ עג' אלו והכי יזאר לך כי אחר שנשלמו מהם עשר מכות עדיין חזק הש"י את לבו לקיים ואכי חקשה את לבו הנאמר לו צתחלה, וכ"מ על הים שכתוב שם ויחזק ה' את לב פרעה מלך מלרים וירדוף אחרי בני ישראל.

יב (ה) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן. אע"פ שהזכיר הכי לשכיהם זדצור משה היה עקר, וכן כי (שמות כ') כצד את אציק ואת חוץ והאב הוא עקר, ומפני שאהרן ערר צמופתים כמשה ע"כ כללו הכי עמו: בארץ מצרים. חוץ לכרך לפי שהיתה מלחה גלולים כי לא אומר הכי צעיר מלרים וכן הזכיר משה כללתי את העיר ולא התפלל צעיר, ומה שצרתה שכינה צארץ מלרים דרז"ל להודיעך שעד שלא נצחרה ארץ ישראל היו כל הארלות כשרות לדצור ומשנצחרה ארץ ישראל נפסלו כל הארלות לדצור, עד שלא נצחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל כשרה לדצור ומשנצחרה ירושלים נפסקה כל ארץ ישראל לדצור, עד שלא נצחר בית עולמים היתה ירושלים כשרה לדצור ומשנצחר בית עולמים ילחה ירושלים הוא שכי (תהלים קל"צ) זאת מכותתי עדי עד, עד שלא נצחר אהרן היו כל ישראל ראויים לכהונה משנצחר אהרן ילאו כל ישראל, עד שלא נצחר דוד היו כל ישראל ראויים למלכות שנא' (שמות י"ט) ואתם תהיו לי מולכה כהנים וגוי משנצחר דוד ילאו כל ישראל, ואף צחולה לארץ לא היה הדבר כדצק אלא צמקום טהור או על הנהר שנא' (דניאל ח') ואני הייתי על אובל אולי, וכי (שם י') ואני הייתי על יד הנהר הגדול הוא חדקל, וכי (יחזקאל א') ואני צהוך הגולה על נהר כצר, ובמדרש אומר ר' שמעון זן לקים גדולה חצתן של ישראל שנגלה להם הקצ"ה צמקום ע"ג וצמקום העומחה צצביל לגאלן, מלמה"ד לכהן שנפלה לו חרומה צצית הקצרות אומר מה אעשה לעמא עלמי אי אפטר להניח חרומתי אי אפטר מועצ שאני מעמא עלמי שעה אחת וחוזר אני ומטהר ולא להניח חרומתי, כך ישראל חרומתו של הקצ"ה שנא' (ירמיה צ') קודש ישראל לה' ראשית תצואתו היו צצית הקצרות שנא' כי אין צית אשר אין שם מה וכי (צמדצב ל"ג) ומלרים

כי בקציעות החדשים אין עקר בחורה לחוש
 לראית הלצנה אם תראה מוטב ואם לא תראה
 ציוס הקציעות אלא קודם לכן או אח"כ ליום
 או ימים אין לנו חוששים כי לא נלעוינו בחורה
 לקצוע החדשים עפ"י ראית הלצנה כי אם עפ"י
 החשזון. וכתב רבינו חננאל ז"ל קציעות החדשים
 אינו אלא על פי החשזון לא עפ"י ראית הלצנה
 והראיה שכל חרזעים שנה שהיו ישראל צמדצר
 היה הענן נכסה אותם ציוס ועמוד האש לילה
 ולא ראו בכלם שמש ציוס ולא ירח זלילה, והוא
 שאמר הכי (נחמיה ע') ואחיה צרחמיך הרצים
 לא עזבתם צמדצר את עמוד הענן לא סר
 ועליהם יומם להנחותם צהדרך ואת עמוד האש
 זלילה להאיר להם ומהיכן היו קוצעים חדשים
 עפ"י ראית הלצנה, אלא צודאי עקר המלוה
 צכתוב עפ"י החשזון, והנה נקורת צידינו לעולם
 כי יצ' חדשי השנה ה' חדשים מהם כל אחד
 ל' יום וה' חדשים מהם כל אחד מהם כ"ט
 יום, ושנים מהם פעמים שניהם ל' יום ופעמים
 שהם כ"ט כ"ט, פעמים אחד מהם ל' והשני כ"ט,
 ושני חדשים הללו הם מרחשון כסלו ומקורת
 צידינו כי ר"ח תשרי ראש השנה לשנים וכי
 לכל חדש הלכה למטה מסיני כ"ט יום ומחלה
 ותשל"ג חלקים ומפורש תמלא צכי (דה"א י"ג)
 ומצכי יטשכך יודעי צינה לעתים לדעת מה יעשה
 ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם
 אין לך דצר שלריך חכמה וצינה לקצוע עתים
 ומועדים כי אם החשזון שהוא סוד העצור אצל
 ראית הלצנה דצר ידוע כי כשהלצנה נראית
 הכל יודעין שהוא ראש חדש ומג המלות צט"ו
 וראש השנה צאחד צתשרי ויוה"כ צעשרה צו
 וסכות צט"ו צו, אבל החשזון אינו אלא לחכמים
 מחשזין ומודיעין לישראל והם עושים על פיהם
 וז"ש לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים
 וכל אחיהם על פיהם ילאו ועל פיהם יצאו,
 וכן תמלא מדצרי דוד ליהונתן שאמר (ש"א
 כ') הנה נחר חדש ואלכי ישצ' אשצ' עם העולך
 ומהיכן היה יודע דוד שחר חדש לולא-שעל
 פי החשזון היו קוצעים כי אולי לא תראה
 הלצנה ולא יקצעו מחר חדש ולא עוד אלא
 שהדצר מוכיח שהיו קוצעים שני ימים ר"ח
 שכל' (שס) ויסתר דוד צטדה ויהי החדש וישצ'
 העולך על הלחם לאכול ולא דצר שאול מאומה
 ציוס ההוא כי אמר מקרה הוא וגו' וכי ויהי
 מנחרת החדש השני ויפקד מקום דוד ולא

יחכן לומר כי ראש חדש, אחר הוא לפיכך
 קראה החדש השני שנאמר (שס) ויאמר שאול
 ליהונתן צנו מדוע לא צא צן יטי גם תמול
 גם היום אל הלחם ויקם יהונתן מעם השלחן
 צחרי אף ולא אכל ציוס החדש השני לחם,
 הלא הדצר מוכיח שהיו צאותו החדש שני
 ימים של ר"ח כמנהגנו עד עכשו צהיות החדש
 יולא כך היו נוהגים כל ישראל לקצוע חדשים
 על פי החשזון אף ומאה שנים מימות משה
 רצינו ועד אנטייגנוס ראש גולה וראש סנהדרין,
 והיו בכלל תלמידיו שנים והם לדוק וציחוס
 וכסדרש להם אל שהיו בעצדים המשמשין את
 הרצ על וכת לקבל פרס נכנס ספק צלצס
 והסצו שאין עונס ושכר וילאו לתרצות רעה
 והתחילו לעורר צזה צקציעות הירח וצאמרו כי
 אין עקר המלות לקצוע חדשים על פי החשזון
 כ"א צראית הלצנה והוא הדצר הלודק והמכוון,
 והולרכו חכמי הדור להכחיש דצריהם ולהודיע
 להם צראיות גמורות וכן אצל כך אמר רצן
 גמליאל אל תחושו לראית הירח החשזון הוא
 העקר כך מקוצלכי מצית אצי אצא שאין חדשה
 של לצנה פחותה מוכ"ט יום ומחלה ותשל"ג
 חלקים, והנה דצרו הללו מוכיחין שלא היה
 רצן גמליאל קומך על ראית הלצנה כ"א על
 פי החשזון, ועוד נעשה שלימה היא ראיה
 צ"ד וכל ישראל חקרו העדים ולא הספיקו
 לומר נקודש עד שחשכה הרי זה מעוצר זו
 ראיה גדולה שלא היחה צידם עקר ראית
 הלצנה שלא היחה צידם עקר וצראים היו
 מקדשין איך אחרי ראיתה מעצרים אותו ועוד
 גדולה מזו צאו שנים וצאמרו ראיה צצומה
 והוא אור שלשים ובליל עצורו שהוא מולאי יום
 שלשים לא נראה וקצלים ר"ג ואלו היה ר"ג
 קומך על ראית הלצנה ולא על החשזון צודאי
 שנצצר שכוין שלא נראה זליל עצורו שהם
 עדי שקר אלא ודאי ר"ג על החשזון סנך ולא
 על העדחת העדים, ומה שתמלא לרז"ל דמות
 לורות לצכות היו לר"ג צעליהו על העצלא
 צכותל טצנה היה מראה את ההדיועות הכונה
 צזה כי ר"ג עשה לורות הללו לצחר לתלמידיו לדוק
 וציחות ידיעתו צמהלך הלצנה צכל חדש וחדש
 וכי הוא יודע צכל חדש וחדש צאינו לורה
 תולד אם ארוכה אם קלרה וכמה תהיה גבוה
 צבלגל ולאיזה לך תהיה נוטה והיה צכל חדש
 וחדש מצחר לתלמידים וצמר להם הלצנה צזה

החדש לוחה כך וכך ונטיחה ללך כך וכך
 וכאחה לורה שהיה מראה לתלמידיו זה היו
 מעידים העדים בכל חדש וחדש וכיון שראו
 כך חדש אחר חדש שנה אחר שנה נחזרו
 להם שאין העקר אלא החסרון ובעלו דברי
 החולקים ואע"פ שהיו מקבלים העדים זכר
 לדבר לא היחה סמיכת צ"ד כ"א על החסרון,
 ולד"ה דת חק העצור הלכה למשה מסיני
 שהרשות צ"ד צ"ד הגדול כשהוא גדול שאין
 למעלה ממנו בחכמה וביראה חטא ובקי בחדרי
 תורה ובקציעות השנים הרשות צ"דו לקצוע
 ולעצור כפי מה שיראה לו מחקי סוד העצור
 וזו היא הדת שלמה הקצ"ה למשה החדש הזה
 לכם, ע"כ בפירוש רצינו חננאל ז"ל, ודרז"ל
 צ"ב הזה החדש הזה לכם ראש חדשים, אלמלי
 לא זכו ישראל למלוה אחרת אלא לזו שמקבלים
 פני שכינה פעם אחת בחדש דים כתיב הכא
 החדש הזה וכתיב החם (שמות ע"ו) זה אלי
 ואנוהו, וענין המדרש הזה הוא רמז לכנסת
 ישראל הנקראת עטרת המקודשת ומיוחדת
 לישראל שהם עמוסי צטן ולכך תקנו בצרכת
 הירח עטרת הפארת לעמוסי צטן, ומפני שהמזרח
 צרכת הלצנה הוא מקבל פני שכינה לכך
 תקנו לצרך אותה מעומד ולא מיושב מפני
 חימת מלכות שמים, וידוע כי כשיראה האדם
 הלצנה בחדושה ומצרך עליה הנה הוא מעיד
 על מדוש העולם שהוא עקר האמונה ומודה
 על אלהותו של יולר צראסית שחדש העולם
 כשם שמחדש הלצנה בכל חדש וחדש, ואמרו
 כי גוון השחרות הנמלא זה הוא מענין מחלצלת
 על ישראל המוכים ללצנה כשהם שרוים בגלות,
 וע"ז אמר שלמה (סיר ו') יפה כלצנה צרה
 כחמה, כחן היופי ללצנה והצריכות לחמה לפי
 שהלצנה דוגמת האשה צילירה התחטובה שהיא
 מחפעלת מן הזכר כן הלצנה מקבלת ומחפעלת
 מן השמש וכן אין אשה אלא ליופי, אצל
 חמה הזכיר צרה כי האור שלה צרור, וחמה
 שהזכיר צהמה צרה אחה יכול להציא שאין
 הלצנה צרה ואל חמה צזה שגם השכינה שהיא
 כח הלצנה היא סורה עמהם בגלות ומלעטרת
 צלרתם שכל (ישעיה ס"ג) צכל לרתם לו לר:
 ובמדרש החדש הזה, עד שלא הוליא הקצ"ה אה
 ישראל ממלכים הודיע להם שאין המלכו'
 עומדת להם אלא שלטים דור שכל החדש הזה
 לכם מה הלצנה שלטים יום אף המלכות שלהם

שלטים דור וכזר כחצתי מדרש זה צפסקוק
 ויקרא שמו זרח, ועוד במדרש החדש הזה לכם
 צעוה"ז החדש הזה לכם, וצאור הענין שלכם
 הוא שחיו מוכין צו לפי שישראל מוכין ללצנה
 וכמסרה הלצנה לישראל סימנו זה לומר לך
 מה הלצנה נראית ציום וצלילה כך ישראל
 צעוה"ז וצעוה"צ וזרעו של עשו מוכין לחמה
 שהוא המאור הגדול והיה המאור הגדול לקטן
 שהקצ"ה קראו קטן שכל (רמיה מ"ע) הנה
 קטן כחתיך צגוים, והמאור הקטן לגדול זה
 ישראל שהקצ"ה קראו גדול שכל (דברים ד')
 ומי גוי גדול וגו' וזרעו של המוכין לחמה
 עמידין הם שידוכו צו שכל (מלאכי ג') ולהט
 אותם היום הצא, משל למלך שקדש אשה וכחצ
 לה מתכות מועטות כיון שצא לכשאה כתב לה
 מתכות מרובות, כך צעוה"ז הקצ"ה ארס אה
 ישראל דכ' (הושע צ') וארשתיך לי לעולם
 ולא מסר לה אלא הלצנה צלצד שכל החדש
 הזה לכם, אצל לימות המשיח יהיו כשואין שכל'
 (ישעיה כ"ד) כי צועליך עושיך ה' לצאוח שמו
 וצאוחה שעה הקצ"ה מוסר להם אה הכל שכל'
 (דניאל י"ג) והמטכילים יזחירו כזוהר הרקיע
 ומליכו צומסכת קופרים וצירושלמי ג"כ אין
 מצרכין על הירח אלא צמולאי שצת כשהוא
 מצוקס וצכלים כלים ומיסר אה רגליו כנגדס
 ורוקד לפניה ג' פעמים ומצרך צרוך אשר
 צמאמרו צרה שחקים וגו', ואומר צרוך צוראך
 צרוך יולרך צרוך מקדשך כשם שאכי רוקד כנגדך
 ואין אכי כוגע צך כך אס, ירקדו אחרים ויצמדו
 כנגדי לא יגעו צי תפול עליהם חימתה וגו':
 (ג) בעשור לחדש הזה ויקחו להם, יהיה כלקח
 צעשור וכשחט צ"ד, למדך הכי שהוא עשון
 צקור ד' ימים ולכך הקדים לקיחתו לשמיטתו
 ד' ימים, שה לבית אבות, למשפחה אחת ואס
 היו צני המשפחה מרובים יכול שה אחד לכולם
 ח"ל שה לצית: (ד) ואם ימעט הבית מהיות
 משה, כלומר אס צני הצית הם מועטין להיות
 להם שה אחד שאין יכולים לאכלו ויצא לידי
 כותר, ולקח הוא ושבינו, התורה חסה על ממונם
 של ישראל צד' מקוונות, האחד צכלן כי מאחר
 שנותר עומד לצרפה לכך חסה עליך התורה
 חחלה ואמרה (ויקרא ע"ז) ואם ימעט הצית מהיות
 משה ולקח הוא ושכנו כדי שלא תפסיד ממוכך,
 והצ' (ויקרא י') וחלצ כצלה וחלצ ערפה יעשה
 לכל מלאכה ואכל לא תאכלותו, השלישי הוא

רבינו

בא יב

בחי

קכח

שכי' זכולה (דברים י"ד) לגר אשר זשעריך
 חתונה ואכלה או מוכר לככרי, הדי' זית המנוגע
 שחאי' (ויקרא י"ד) ולוה הכהן ופכו את הזית
 לפי שאם יתכנסו הזגדים הלזועים יהיו כפקדים
 ויקור לזעם וכן כלי חרס אם נטמאו אין להם
 חקקה אלא זשעירה לפיכך חקקה החורה ואמרה
 ופכו את הזית: (ז) ולקחו מן הרם. פירש
 הרמזין ז"ל זעעם המלות הזאת זעבור שמוזל
 עלה זחדש כיסן זכחו הגדול כי הוא מוזל הלומח
 לכך לוה לשחוט עלה לאכול אותו להודיע שלא
 זכה המוזל ילאכו חסם כי אם זגזרת עליון.
 ועל דעת רז"ל שחיו המלריים עוזדין אותו כל
 שכן שיהודיע זמלוה הזו שהשפיל אלהים וכחם
 זהיותו זמעלה עליונה שלו: (ח) עלי אש
 ומצות. דרך לליה הוא זין זשפור זין על גחלים
 זין זחכור המחומם זיותר וכיולא זאלו היה
 מותר אזל ללי מים שקורין רוסטי' אסור וז"ש
 וזשל מוזשל זעים וכן כש"כ אם זשלו זמים
 עלמן שהוא אסור, והנה הזורה חקקה לאכלו
 כא או מוזשל זמים כי אם ללי אש ר"ל ללי
 על גזי האש או זשפור או זגחלים או זחכור
 חם ולהוליא כלי כלו' לשומו זכלי ולללוהו זו
 אסור מה שאין כן זשאר קדשים שהם זאכלים
 זין ללי זין מוזשל ומה שארז"ל מחכות כהונה
 זאכלים ללי מחום שחאי' למשחה כדרך שהמלכים
 אובלים שכתוב דבר מעלה זעלמח סיברו להם
 אכילה יפה וזהו ללי אש אזל אם רלה כהן
 לאכלם זין ללי זין מוזשל הרקות זידו, מה
 שאין כן זשפח שאינו זאכל מוזשל אלא ללי,
 וזהו שאמרה המשכה אינו זאכל אלא ללי, ומה
 שכי' (דברים י"ז) חזנה את הפסח זערב וגוי'
 וזשלת ואכלת אין זה זשול זמים אלא זשול
 זאש ממש כענין שכי' זיאסיהו (ד"ה ז"ה י"ג)
 ויזשלו הפסח זאש כמשפט שאין הזונה זו
 זשול זכלי כענין שכתוב (שם) והקדשים זשלו
 זסירות וזדורים וזללחות, והא למדת כי הזשול
 זשפח ללי אש וזלעז אשאוכליר מלשון (זרחיה
 מ') הזשילו אשכלותיה עכזים, (יואל ד') כי
 זשל קליר, ואין הזונה ללי אש זכלי. ובפרש
 ללי אש זזכות אברהם שהללתי מן האש, מלות
 זזכות שרה שלש עבות, על מרורים בשם שזכרדפו
 זכיו זמלרים כך רדפו עשו, לא תוחירו כשם
 שלא נותרה כשמה זזכורי מלרים כך לא תוחירו
 מן הללי, מחיכם חגורים נעליכם זרגליכם
 כזכי אדם הנחפזים ללכת. וידוע כי הפרקה

זכאן זגוף הפסח חיה מלוה לזעה ולדורות
 אזל מחיכם חגורים ודס על המסקוף אין זה
 זשפח דורות כי אם זשפח מלרים זלכד:
 (יז) ועברתי בארץ מצרים. כל הפרקה היא
 שפור משה ואהרן לכל עדת זכי ישראל
 וע"כ היה הכתוב ראוי לומר ועברתי בארץ
 מלרים, וע"כ יעשו רז"ל מדרש זזה אמרו ועברתי
 בארץ מלרים חני ולא מלאך כלומר ע"י מלאך
 שלוח מאלו זמנפות כענין דוד וסנחריב, והכיתי
 כל זכור חני ולא שרף, פירושו כי גם הזכה
 חסיה על ידי הקזיה לא כמלך זעשה נקמה
 זשוכחיו לפכיו ע"י אשפקלטור שלו שהם השרפים
 שמהם חלא אם שורפת זאויצ"ו כענין אליהו
 זשרי החמשים, זכל אלהי מלרים זעשה שפטים
 חני ולא השליח השלוח מאלו לכל המעשים
 הזעשים זארץ והוא המלאך הגדול הנקרא זעבור
 כן מעטרון כי פי המלה מורה הדרך וכן נקרא
 השליח זלשון יון מנעטור, חני ה' חני הוא
 ולא אחר שהוא אחד ואין אלהים עמו למחות
 על ידו, כן כתב הרמזין, וזאור דבריו כי אלו
 חיה מכה זכורות ע"י שלוחיו ומשרתיו הגדולים
 חיי' המכה זמה"ד מחוחה אפי' זישראל מפכי שלא
 חיו ראויים להללה וע"כ חיי' הדין ע"י הקזיה זעלמו
 וכזורה, והיא השכינה שהיא כלולה זמדת הדין
 וזמדת רחמים כדי שיכללו ישראל וזהו לשון
 החכמים ולא ע"י השליח כלו' לזדו אלא הקזיה
 זעלמו וכזורה, ומזה חמלא זמכת זכורות
 לזון חכמי שהוא רמו לזכינה והוא שכי' הנה
 חכמי הורג את זכך זכורך כלשון האמור זיעקב
 שירדה שכינה עמו (זרחיה מ"ו) חכמי ארד עמך
 מלרימה ואחכי זעלך גם עלה, וז"ש (שם ע"ו)
 וגם את הגוי אשר יעזדו דן חכמי שהרי הדין
 ע"י שכינה להרוג המלריים ולהליל ישראל זהו
 שכי' זכנפו את מלרים ואת זחיו הליל.
 ובפרש וזכל אלהי מלרים זעשה שפטים של
 עץ חיה כרקצה ושל מחכת כחסינה,
 וזמעשה שכי' זפרשת והי' חכה כל זכור הזכיר
 שם מכת הזכורות ולא הזכיר השפטים האלה
 שהיו זאלהיהם כי למיתת הזכורות. חרדו זלילה
 שהוא והשפטים אשר נעשו זאלהיהם לא כודעו
 עד למחר שזאו לזית מועזוחם וראו זחם
 שפטים כענין שכי' זאלהי פלשטים על שזכרו
 הארון אללם (שמואל א' ה') וישבימו האשדורים
 זזקר והנה דגון כוסל לפכיו ארלה וכי וראש
 דגון ושתי כפות ידיו כרותות אל המפתח ואז

ידעו כי מכתם וזכות פקיליהם היתה מן השמים. והוא שאמר הכזיב (ירמיה י') כדנה תאמרו להוים אלהיה די שמיא וארקא לא עזרו יאזרו מארעא ומן תחות שמיא אלה: (יג) וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. אין הדם מוכע הכנף ולא מניעו מציא הכנף אצל למדך הכי כי מן שהאמין 'בהקצ"ה' אמונה שלמה ותלה זו בטחונו ולא חשש לאימת פרעה וגזרתו וזבח צפרהסיה הועזת מלרים וכתן מדם הפסח על המזוזות ועל המשקוף הרי זה לדיק וזעמ בהקצ"ה ראוי הוא שיגין עליו מן הכנף והמשחית. ובפדרש וראיתי את הדם והלא כי (דניאל ז') ידע מה צחטוכא וגוי וכי (תהלים קל"ה) גם חשך לא יחשיך ממך מה ח"ל וראיתי את הדם, אלא רואה אני דם עקרת ילחק אציקם שכל (צראשית כ"ג) ויקרא שם המקום ההוא די יראה: (עו) שבעת ימים מצות תאכלו. לזה צחט המלות סיהיה שזעם ימים וקרא היום הראשון והשניעי וקרא קדש כי הראשון יום הגאולה והשניעי סוף הגאולה, וכבר ידעת כי שזעם ימים אלו כנגד וי קלות עם השם שכלם שמתים צמחחו, וזה טעם שהוזהרנו צמחחתי יו"ע שקראה הכי מדות ה' והוא שכי זעמין יו"ע (כחמיה ח') כי מדות ה' היא מעוזכם וזה מצואר: (יז) ושמתם את המצות. זה שמור משעה קלירה שלא יצואו עליו מים וגם שמור משעה לישה שלא יצא לידי חמוץ, ודרז"ל ושמתם את המלות קרי ציה המלות כשם שאין מחמילין את המלה כך אין מחמילין את המלות שאם צאה מלה לידך אל תחמילנה אלא עשה אותה ניד: (כח) משכו וקחו לכם. דרז"ל משכחם הלחן למלה אמשיך אויביכם לים סוף ואטציעם זו וזכות זה (טופטים ד') ומשכתי אליך אל כחל קיסון את סיקרא, ד"א מפני שירידת הצותיכו למלרים היתה ע"י משיכה שכלי (צראשית ל"ז) וימשכו ויעלו את יוסף ועליהם כאמר (ישעיה ה') הוי מושכי העון צחצלי השוא וצלשון הזה ככתב עליהם עונש שנאמר (כחמיה ע') ותמשוך עליהם שנים רבות, וישראל כקראו (ישעיה י"ח) עם ממושך וממורע, וכסתוזרין צחצובה כאמר עליהם (תהלים ל"ו) משוך חסדך ליודעיק וכי (סיר א') משכתי אחריק כדולה וכי. (הושע י"א) צחצלי אדם אמשכם צעבותות אהבה: למשפחותיכם. מכלן שמייצ אדם לקרצ קרוציו כדי שישמחו עמהם צימים עונים, וכן

צימות הגאולה הצעיחכו הקצ"ה להתקרב איש אל משפחתו שכלי (ירמיה ל"א) צעת ההיא כאם ה' אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל: (כג) וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות. ע"ד הפסע מפני שישראל היו קצה צפרקוס האלהות צעולם. צגאולה זו של מלרים ע"כ כלטוו צמלות הפסח לעשות ענינים מפורסמים כנגד המלך הרשע שהיו צרעותו לצזות אמונת המלריים לעיניהם ולקצוע צלצ אמונת הקצ"ה ויראתו, ומזה כלטוו לשחוט אלהיהם ולאכלו ללי לא מצושל צקדרה כי אם ללי אם להיות הענין נגלה ומפורסם יותר לכל הככנסים צצתים ואף לעוצרי דרך יחפרסם צריחו, וכדי לפרסם - הענין עוד כלטוו לתת מן הדם צמשקוף וצמזוזות שהם מקומות נגלים ומפורסמים להורות שמדה"ד מתוחה כנגד המלריים ובענין שכי (עמוס ע') הך הכפתור וירעשו הקפים וגוי. וע"ד הקצלה לריך אהה לדעת כי הכי הזה רמוז לאותיות השם המיוחד והזכיר זה למעלה דרך צנין הוא שאמר על שתי המזוזות ועל המשקוף פי כן דרך המסדר הצנין לקדר תחלה המזוזות ואח"כ ישים עליהם המשקוף אצל עתה הקדים המשקוף ואח"כ שתי המזוזות, וצבאן צנין סוד הכי (משלי ח') אשרי אדם שומע לי לסקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי, גם אמר רצ - חסדא לעולם יכנס אדם שני פתחים ואח"כ יחפלה. שני פתחים ס"ד אלא אימא סעור שני פתחים, והכני מוסיף צאור צכי הזה ועבר ה' לכנוף את מלרים וראה את הדם השם צחשלומו, וזהו והיה הדם לכם לאות מלשון אותיות על המשקוף הוא"ו ועל שתי המזוזות שתי הסי"ן ז"ש ופסח ה' על הפתח לשון פסיעה כלוי ידלב משם ולא יתן המשחית לצא זו מפני שהוא חתום צחוחמו והנן זה, וא"כ היו די מצבות כנגד די אותיות השם וכן אמרו צמדדש די מצבות היו לאצותיכו צמלרים ואלו הם המשקוף ושתי המזוזות והסף והיה הסף כלי קטן ועגול וכן עוד די כוסות של פסח כנגדם כוס ראשון של קדוש כנגד אות יו"ד שהוא קדש וכן הוא אומר (תהלים קל"ד) שאו ידיכם קדש, כוס צ' שאומר עליו ההגדה והוא ספור הנסים כנגד אות ה"א שמשם נמשכים הנסים והמכות, כוס ג' של צרכת המזון כנגד אות ו"ו שנקרא שמים ממה שכי (מלכים א' ח') ואתה תשוע

השמים

רבינו

בא יב

בחי

קבט

השמים, ומשם בא המזון ממי"ש (שמות ע"ז) הנני ומוטיר לכם לחם מן השמים, כוס ד' שאומר עליו שפוך מנתך כנגד היא אחרונה שהיא מדת הדין וזה מצואר. ויתכן עוד לפי הפשט כי אות הדם רמז לחיים ומיתה, מיתה צפונתיהם היא נבט צבורות וחיים לישראל כי הדם הוא הנפש וכיון שנעשה זהם זכרון זה ולא יתן המשחית, וענין המשחית הזה הוא מלאך המשחית שאין להצין אותנו על הנוכה צמלרים כי הקצ"ה צעלמו וצכצודו הוא המכה, וצחר הכי ופסקה ה' שהוא צעלמו המכה צמלרים על הפתח ולא יתן רשות למלאך המשחית צעולם צעמח הנוגפה שיצא אל צמיהם וכענין שאמר צדוד (שמואל ב' כ"ד) ויאמר למלאך המשחית צעם רב עתה הרף ידך, ולמדנו הכתוב הזה כי אע"פ שהקצ"ה הוא הנוכה, המלאך הנוכה היה שם הוא וכחותיו הרצים שכלן כחות מדת הדין הממונים על הדין כמלאך שהוא עוזר מוקום למקום לעשות נקמה באויביו וצאין עמו ספקלטורין חבל אוחן ספקלטורין לא היו רשאים להכות כלל ולא מלאו ידיהם לפעול צמנויים צלילה ההוא צמלרים, כי המניעה הזאת צחה להם מוח הקצ"ה שהוא לא רלה לעשות נקמה כי אם על ידו, ולכך לא היו רשאים להשחית צמלרים כי הוא יתצרך מנעם מזה וכענין שדרשו חז"ל ולא מלאך חני ולא שרף חני ולא השליה, חבל בישראל אין להם מניעה והיה אפשר שיטלו עליהם אחד מן הכחות המשחיתים ולכן הולרכו לחות הדם כי לולא האות היו נשחיתים וז"ש ולא יתן המשחית כלומר ולא יתן רשות למלאך המשחית שיצא אל צמיהם. והנוצן מזה כי לולא האות היה צא לפי שענין אפשרי היה לא כונע כאשר על מלרים ומעהה יהיה כמנע צקצח האות: (כע) והי' הבה כל בכור בארץ מצרים. שלם להם הקצ"ה צ"י מכות הללו מדה כנגד מדה וע"כ היו המכות דל"ך עד"ש צמח"צ, עקר צמחוס היה היאור שהיה משקה שדותיהם וברמיהם ושעצדו לישראל לשאוב חם מיימיהם לפיכך היו מיימי היאור לרם. והיו מעוררים ישראל משנתם ומקיימים אותם ממנוחם צלילה לצדוד עצודת פתך והיו מקרקרין מחוך הסבל מוכח לצ הציא עליהם לפרדעים צמדריהם ועל מצוהיהם שכל' וצמחר משכבך ועל מעתך והיו הלפרדעים מקרקרין צמעיהם, מנעו מישראל מרחללות והיו הכנים מלעריהם אותם לפיכך

הרחישה לדמחם כנים, היו מלויים להם לודו לנו חיות כגון אריות ודובים לכך הציא עליהם ערוצ, היו משחעצדים זהם לרעות מקניהם לכך קלח זהם דצה, היו משחעצדים זהם להחם להם חמין הציא עליהם צרה, היו גוזרין עליהם להיוחם כורמיהם צכרמיהם הציא עליהם ארצה להשחית הפירות, היו מקגרים אותם צצית האקורים צצתי כלאים וצמקומות החסך הציא עליהם חסך, חשצו להרוג ישראל הנקראי צכורו של הקצ"ה שכל' (שמות ד') צני צכורי ישראל לפיכך הרג צכוריהם הה"ד והי' הכה כל צכור, ובמדוש ישחצח שמו של מלך מלכי המלכים הקצ"ה שהציא המכות על פרעה וחילו כעכביק המלכים שכן דרך מלך צצר ודם הצא להלחם עם מלך אחר הוא מונע מהם המיה מחלה כך עשה הקצ"ה צתחלה סכר להם חונה המים שהפך מיימיהם לרם והיו ממים צלמח זהו שאמר כי לא יכלו לשחות ממיומי היאור, ואח"כ מציא עליהם קולניות ומיילות מרעישות צרעש גדול צמלהות קוקים ומרכצות, כענין שכתוב (נחום ג') קוק דוהר ומרכצה מרקדה ומרעישין הלצ ומקרקרין צני מעיו של אדם לגודל הפחד בן עשה הקצ"ה הציא עליהם לפרדעים שהיו שורקים ומשמיעים קול, אח"כ מציא עליהם רוצי קשת לירות זהם חלים כן עשה הקצ"ה מציא עליהם כנים שהיו נכנסים צגופם. כמין חן, אח"כ מוקיף וסולח צעד עמיה רצים מאללות רחוקות ומלסונות נכרים כן עשה הקצ"ה הציא עליהם ערוצ והם חיות רעות מן המדצר צוניכים רצים חלוקים זה מזה להשחית חת הכל, ואח"כ מוקרב יוחר ומציא עליהם דורמקאות (פירש שולח להם רוכבי קוקים לרוץ קציצות הארץ להרוג המקנה) בן עשה הקצ"ה הציא דצר צמקניהם, ואח"כ מתקרב יוחר ומציא כפט להרוג מיילות האויבים כן עשה הקצ"ה הציא עליהם שחין, ואח"כ מתקרב יוחר ומציא ומשליך עליהם חצני צליטעראות להרוס חומות העיר כן עשה הקצ"ה הציא צרה, ואח"כ מתקבלים האוכלוסין והמיילות להכנס צעיר כן עשה הקצ"ה הציא עליהם ארצה שהיתה מכה ומכלה כל שהותיר הצרה, כיון שכנסו חסשו חת חנשי העיר ונתנום צצית האקורים זה החסך, ואח"כ הכה חת כל הגדולים שנהם שנאמר ומת כל צכור צארץ מלרים, וכל המכות שהציא הקצ"ה על המלריים צמלרים עתיד הוא להציאם על

חדום שנאי (ישעיה כ"ג) כאשר שמוע למלכים
 יחילו כשמוע לך, כל לך שבחוקרא חקר במלכות
 חדום הכחוז מדבר, במלכיים דם ובחדום דם
 שנאי (יואל ג') דם ואש ותמרות עשן, במלכים
 לפרדעים שקולם כשמוע ובחדום כי (ישעיה ל"ד)
 קול שאון מעיר קול מהיכל, במלכים כהפך
 עפרה כנים ובחדום כתיב (ישעיה ל"ד) ונהפכו
 נחליה לזפת ועפרה לגפרית, במלכים ערוז
 ובחדום כי וירסוה קאת וקפד ויכסוף ועורז
 וגוי, במלכים דבר ובחדום כתיב (ישעיה ל"ד)
 ונשפתי אחו דבר וזרם, במלכים שחין ובחדום
 כי (יחזקאל ל"ח) הווק צטרו והוא עומד על
 רגליו, במלכים צרד ובחדום כתיב (זכריה י"ד)
 ואצני אלגניט, במלכים ארצה ובחדום כתיב
 (יחזקאל י"ג) זן חדם אמור ללפור כל כנף
 הקצלו ובאו, במלכים חשך ובחדום כי (יחזקאל
 ל"ע) ונטה עליה קו תהו ואצני זהו, במלכים
 עכה בכורות ובחדום כי (ישעיה ל"ד) כי רותה
 צטמים חרצי הנה על חדום חרד ועל עם חרמי
 למשפט וכי (שם) חרז להי מלאה דם הדפנה
 מחלצ וכי (שם) כי זבח להי בצלרה וגוי וכי
 וירדו ראמים עמם, רצי מאיר אמור אליו כותיים,
 רצי אצח צר כהנא אמור חשך ואפלה שמשו
 במלכים אצל תהו וזהו לא שמשו צעוה"ז ועתידים
 לשמש צכרך גדול שצרומי שנאמר (שם) ונטה
 עליה קו תהו ואצני זהו לאומות העולם
 שלא קצלו את התורה מתוך החשך שכי עליהם
 (שם ס') כי הנה החשך יכסה ארץ. וערפל
 לאומים ועל ישראל כאמר (שם) ועליך יזרח הי
 וכבודו עליך יראה, מי שפרע מהראשונים יפרע
 מהאחרונים: (לג) ותחזק מצרים על העם.
 אחר שלקו צעטר מכות הולרכו לסלחם צעל
 כרחם ועוד שנעלו מהם כל ממונם זהו שאמר
 מיד ויכללו את מלכים, וכן דרז"ל במדרש משלי
 מאי דכי (משלי כ"ז) צרזל צרזל יחד ואיש
 יחד פני רעהו, צרזל צרזל יחד זה משה הלדיק
 ופרעה הרשע שהיו מתקטים זה עם זה בדברים
 צטעה שנכנס משה לפני פרעה א"ל מי שלחך,
 א"ל אלהי העברים שלחני אליך, א"ל ומה אמר
 לך, א"ל שלח את עמי ויעבדוני, א"ל וכי יש
 אלוה צעולם שאיני מכירו הייך שכל אלוהות
 הצעולם שלחו לי אגרות אצל אלוה זה שאחם
 מזכירים לא שלח לי אגרת ועולם, כיון שלא
 מלא שמו של הקציה א"ל לא כך אמרתי לך
 לא ידעתי את הי מיד שלח והציח כל חכמי

מלכים אמר להם מימכם שמוע שמו של
 אלהיהם של אלו אמרו לו כך שמוענו שזן
 חכמים הוא זן מלכי קדם שכי (ישעיה י"ט)
 אך חוילים שרי לען חכמי יועלי פרעה וגוי,
 אמר להם שועים שצעולם קרחם עלמכם חכמים
 ולי זן חכמים חייכם שאני מאצד חכמתכם מן
 העולם שנאי (שם כ"ט) ואצדה חכמת חכמיו,
 אתה אמר לא ידעתי את הי קוסך לידעני, וגם
 את ישראל לא אשלח קוסך לסלחם על כרחך,
 משל למה הדבר דומה לשר שאמר לעבדו לא
 והבא לי דג מן הסוק הלך והביא לו דג מצאיט,
 אמר לו שלש חכי ונעיל עליך או אוכל הדג
 או חלקה קי מלקיחה או חתן קי מנה אמר לו
 חכי אוכל הדג לא הפסיק לאכלו עד שאמר חכי
 לוקה ממה מלקיחה, לקה חמשים או ששים לא
 הפסיק ללקוח עד שאמר חכי כוחן ממה מנה,
 כמלא אוכל את הדג מצאיט ולוקה את המכות
 וכוחן ממה מנה, כך עשה הקציה למלכים לקו
 וסלהו את ישראל ונעלו את ממונם מי גרם
 להם על שנחקשו לפני הקציה אף הוא כחקשה
 להם על ידי משה שנאמר צרזל צרזל יחד:
 (לד) מרם יחמין. וכי"ז לעמיד שאמר הנציח
 (הושע ז') ישנת מעיר מלוש צלק עד
 חמלהו: משארותם, סירי מלה ומרור ואמרי לה
 סירי פסחים שנאמר ולא תוהירו ממנו עד
 בקר: על שכמם. הרצה בהמות היו להם שכן
 כחוז מקנה כבד מאד אלא שהיו מחזנין את
 המלות: (לה) בלי כסף וכלי זהב ושמלות.
 המאוחר בכחוז חסוב יוחר מחזרו הזהב חסוב
 מן הכסף והשמלות חסובים מן הזהב, וכיו"ז
 (בראשית י"ג) מארלך ונמולדתך ומצית אביך
 צית האצ חסוב מארץ מולדתו:
 (לז) כשש מאות אלף רגלי בוי. הלשון הזה
 יורה שלא היו שש מאות אלף שלמים
 ומפני שהתורה לא הזכירה כוון חסבונה צדקרוק
 כמה היו הגברים או כמה יחסרו מן השש מאות
 אלף נראה לומר שלא היו חסרים כי אם אחד
 ולא רלה להזכיר מנינם בחסרון, וכן מלאחי
 צפרקי רי אליעזר פרק ל"ע כשעלו ישראל
 ממלכים נסיחשו כל הגברים ששים רבוא חקר
 חד מה עשה הקציה ככנס צמכין עמהם ועלה
 מספרם ששים רבוא הוא שנאי (בראשית מ"ו)
 ואככי אעלך גם עלה עיב:
 (לט) וגם צדה לא עשו להם. הגיד הכי מעלחם
 של ישראל כי האמינו צהי וצמטה עבדו
 ולא

רבינו בא יב יג בחיי קר

ולא אמרו איך נלח אל המדבר הגדול והגורא
 בלח לדה. והנה זה גודל מדת הנצחון ועל זה
 הקציה משנחס עיי הכניח הוא שאמר (ירמיה
 ז') זכרתי לך חסד כעוידך אהבת כלולותיך
 לכחך אחרי במדבר בארץ לא זרועה:
 (ח) וישוב בני ישראל אשר ישבו במצרים.
 מלינו בגאולת מצרים ג' קלים והם ת'
 שנה, ת"ל שנה, רד"ו שנה. ת' שנה הם כנאים
 מתחלת גרות זלע אברהם עם עניס ודלותם
 ולחלם של בניו שנאמר (בראשית ע"ו) ועבדום
 וענו אותם ארבע מאות שנה וזוה ככלל גרות
 ועבדות, ת"ל שנה הם כנאים מילחק משעה
 שכולד, רד"ו שנה הם שיטבו במצרים מכין רד"ו.
 וכן המלח בגאולתנו העתידה ג' קלים בקסר
 דכילח אלף ק"כ אלף ר"ל אלף של"ה הוא שכי'
 חלה (דכילח ח') ויאמר אחד קדוש לפלמוכי
 המדבר עד מחי החזון החמיד והפסע שומם
 ח וקדש ולבא מרמס ויאמר אלי עד ערב
 צקר אלפים ושלם מאות וכלרק קדש, חסוב
 ימים ולילות ציחד וכיון שנחלקם צימים. הרי
 אלף ק"כ שנה, וכ' (שס י"ג) ומעט הוסר
 החמיד ולחת שקוץ שומם ימים אלף מאתים
 וחשעים, וכ' אחריו חסרי המחכה ויגיע לימים
 אלף שלם מאות שלשים ומחשה, והיחה הקצה
 מאח הקציה שהיחה גאולת מצרים על ג' קלים
 כדי לחזק ידינו הרפות בגלותנו זה ושלח נאמר
 אצדה תקיחתנו כגזרנו לנו כי מאחר שנתברר
 לנו כי ג' קלים אלו של גאולת מצרים שלשתן
 היו אחת, כן עלינו להאמין כי ג' קלים
 המפורשין בדכילח בגאולתנו העתידה כלם אחת
 אע"פ שיש שם מדות ומשנוכות מתחלפות וע"כ
 כגזרו כאן וכאן ג' קלים שאם יזכו יהיו כגאלין
 צראשין ואם לא יזכו צראשין יזכו צשכי ואם
 לא יזכו צשכי יזכו צשלישי ואי אפשר שחאחר
 הגאולה מן הקץ הקלוב האחרון ואילך, כן כחצ
 רבינו הנכאל ז"ל: (מח) וכל ערל לא יאכל בו.
 מכאן שמל אותם צמלדים ועל זה ארז"ל נתן
 להם דם הפסקה ודם המילה שחא' (יחזקאל י"ז)
 ואעצור עליך ואראך מתצוקסת. צדמיק וגו',
 ולכך הזכיר מיד כי עשו כל בני ישראל כאשר
 לוח ה' אח משה וזה יכלול שנמולו כלן ועשו
 אח הפסקה, וכן כחוצ צפירוש כי מולים היו כל
 העם היוולאים אצל למעלה צמלות הפסקה אחר
 ויעשו בני ישראל לא אחר כל בני ישראל לפי
 שהיו צהם עמא"י וא"ח לעשות הפסקה צעומא"ה:

יג (ח) וידבר ה' אל משה לאמר. ע"ד הפסע
 מה שהוסיף לאמר, כלוי לאמר לישראל,
 או הוסיף לאמר על הנקטר לפי סכל דברי
 התורה יש צהם נגלה ונקטר הנגלה הוא פסעי
 המלות והנקטר הוא הפנימי שנחובו שאין דעת
 ההמון ראוי לו, וכן אחר דוד ע"ה (תהלים
 כ"ג) אחת דבר אלהים שמים זו שועתי, כי
 הדבור אחד ויש צו שתי משועיות וכן אחר
 שלמה (משלי כ"ה) חפומי זהב צמטכיות כסף
 וגו' המשיל הנגלה לכסף והפנימי לזהב שהוא
 נקטר צחוק הכסף ומעולה יותר מנוכו. והנה
 זה צחור וידבר ה' אל משה לאמר צרו
 מקומות התורה וידבר ה' אל משה הוא פסע
 המלות לאמר שיגלה לו הנקטר שזה. והרמב"ן
 ז"ל כתב בקדר וארא וידבר ה' אל משה לאמר
 צאמירה גמורה כלוי אמירה נראית לא מקופקת
 לפי שנבואתו היחה מנבואת לא מקופקת שה
 אל פה ומראה ולא צחירות. וע"ד הקבלה וידבר
 ה' אל משה הוא הכח הפנימי הנעלם לאמר
 על ידי שכינה וזהו שכתוב (שמות כ"ד) אשר
 כתבתי להורחם, חסר וא"ו, מלשון (סיר ג')
 ואל חדר הורתי וכבר ידעת כי הדבור פנימי
 יותר מן האמירה כי הדבור הוא התורה שצכתב
 והאמירה היא התורה שצעל פה, וזה ידוע
 לחכמי הקבלה, וזהו מה שדרשו חכמי האמת
 (איכה ז') צלע אמרתו זו פורפירא שלו. ויש
 לך להתבונן איך עשאוהו מלשון אמרא ופירוש
 פורפירא מעיל כלוי שפת המעיל, ומפורס אמרו
 רז"ל (ישעיה ח') כי מאסו את תורת ה' לצלות
 זו תורה שצכתב ואת אמרת קדוש ישראל נאלו
 זו תורה שצעל פה, וצחור הלכות כי ויאמר
 מלשון אמרא שהוא שפת המעיל שאדם לוצשו
 צלד שמאל כענין שכי' (שמואל א' כ"ה) והוא
 עוטה מעיל, ועטיה צלד שמאל היא, וזהו שכי'
 (תהלים ק"ד) עוטה אור כסלמה וזהו עדת
 הדין, אצל וידבר מלשון דבורה והיא תורה
 שצכתב שהיא כוללת מדת רחמים ומדת הדין
 לפי שהתורה שצעל פה כאללת מנחה וכן
 הדבורה כוללת מתיקות ועקילה כן תורה שצכתב
 כוללת רחמים ודין, והנן זה: (ג) קדש לי
 כל בכור אשר כל רחם. היה הכי ראוי לומר
 קדש לי כל בכור צכני ישראל צאדם וצצמה
 שחרי מכת צבורות צין צכור האב שהוא
 ראשית אונו צין צכור האם היחה, שכן כי
 וה' הכה כל צבור, ואף צגדול צצצית אס אין

שם זכור שאף הוא קרוי זכור, אזל הוסיף לכחוצ פטר כל רחם שלא ללה לקדש מן הזכורות כ"א זכור האם. זלצד לפי שזכור האז יש לו ספק משא"כ זכור האם וגם זכורות הבהמה שהיו מקודשים זכורי האם היו כי כן כי (שמות י"ג) והעזרת כל פטר רחם להי וכל פטר שגר בהמה וגוי ולכך מלינו שהמטיל הכזיא אהבת הקצ"ה לישראל לאהבת האם לבן הוא שאמר (ישעיה מ"ט) התשכח אשה עולה מרחם זן צטכה כלומר שלא תרחם זן צטכה ולא אחר הישכח אז זכו, ופירש הרב מורי רבי שלמה ז"ל שהכ' הזה שאמר התשכח אשה עולה זה להודיענו שני ענינים, האחד שאין להסתפק צעם ישראל שהם זכו אל חי כשם שאין להסתפק זרחובן שהוא זן אמו, הוא שאמר דוד ע"ה (להלים פ"ט) הוא יקראני אזי אהה וגוי גם אני זכור אהנהו, והשני כשם שא"א לה לאם להמיר את זכה זאחר כך א"א להמיר ישראל צעם אחר, והצטיחם גם אלה השכחנה שישכח מעשה העגל שכי זו אלה אלהיך ישראל ואנכי לא אשכחך שלא ישכח מעשה סיני שכי זו (שמות כ') אנכי ה' אלהיך, וכן אמרו במדרש מכת זכורות היתה זמלרים אף זנקצוה חוץ מבתיה זה פרעה שהיתה זכורה ולא משה שנמלא לה פרקליט טוב זה משה שנא' (שמות ז') ותרא אוחו כי טוב הוא ועליה אחר שלמה (משלי ל"א) עעמה כי טוב קחרה לא יכזה זלילה נרה כלומר כשמתה והוא הלילה של מכת זכורות:

(ג) כי בחזק יד הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל חמין. מה ענין חמין אלל חוזק יד אלל זה הכי לרמוז כי החמין רמז למדה"ד ומפני שישראל השינו היר הגדולה שהיא מדה"ד ע"כ אשר והרחיק להם את החמין לרמוז להם שירחיקו מלהחמין במדה"ד לזד שלא יקללו זכטיעות ואלא יאמינו שמדה"ד זלצד עשהה זאת לפי שהיא ית' וזית דינו היו שם, וז"ש זכריאה עולם זרחטיה זרח אלהים ואח"כ זיום עשות ה' אלהים, וז"ש הכזיא (ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, הזכיר ידי ואה"כ ימיני ומלת אף כמו גם והוא לרבות ולהורות כי לא היר זלצד עשהה זאת וע"כ אמר כי בחזק יד הוליא ה' אתכם כי ה' המוליא לא היר זלצד, וזה טעם איסור החמין ע"ד הקבלה ומזה הענין הכי את האוכל חמין

זפסקה זחיוז כרת מדה כנגד מדה כי כל אוכל חמין זפסקה הנה הוא מקלן זכטיעות וע"כ 'וככרתה הנפש ההיא וגוי, והזן זה: וזה שאמר זכור את היום הזה, הוא מלות עשה לזכור יליאת מלרים זכל יום ודרז"ל (דברים י"ו) לזען הזכור את יום, לאחך מארץ מלרים. כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות זשאז"ל אמת ואמונה ערזית ואונה ויליז שחרית הוא הזכרון זיום זזלילה שהוא כנגד מדת רחמים ומדת הדין וזה שאמר כי בחוזק יד מדת הדין הוליא ה' מדת רחמים והוא שרמו משה זחפלתו (שמות ל"ז) אשר הולאת מארץ מלרים זכה גדול וזיר חזקה, זאר כי ההולאה לא זיר חזקה זלצד רק זכה גדול וזיר חזקה:

(ד) בחדש האביב, קצעה תורה חג פסק זזמן האזיז שהוא זמן קליר שיעורים שהרי קנה השזלת נקרא אזיז מלשון אז כי הוא המוליד גרגירי חטה, וידוע כי כל מועדי התורה תלויים בזמנים, חג הפסקה זזמן האזיז, חג שזועות זזמן הקליר והוא קליר חטים שנא' (שמות כ"ג) וחג הקליר זכורי מעשיך, חג הסכות זזמן האסיף, לכך חקנו לנו ז"ל זחפלה וזכרנות לומר מקדש ישראל והזמנים ולא המועדים כלשון הכי לפי שכל המועדים תלויים זזמן ועוד נקרא כיסן אזיז לפי שהוא אז ליי"ז חדשים, וזו מזל טלה אז זכור ליי"ז מזלות, ובמדרש זחדש האזיז חדש שהוא כשר לכל לא חמה ולא לכה ולא גשמים וכן הוא אומר (להלים ס"ח) מוליא אסירים זכושרות זחדש כשר, רבי יוחנן אומר זכושרות אל חקרי זכושרות אלל זכי ושירות הללו זוכים והללו משוררים, הללו זוכים שכי כי אין בית אשר אין שם מות הללו משוררים שכי (להלים ק"ח) קול רנה וישועה זאהלי לדיקים:

(ה) והיה כי יביאך ה', וכן הפרשה הקמוכה החתיל והיה כי יזאך ה' פעם שכי יזיאך הראשון מלא זי"ד ירמוז על זיאה ראשונה של יהושע שכלחם י' מלחמות ואלו הם יריחו עי גבעון מקדה לזכה לכיש עגלונה חזרוכה דזירה מי מרום, והזכיר זו אשר נשצע ה' לאבותיך כי השזועה לאבות היתה וכענין שאמר הכזיא (ויכה ז') אשר נשצעת לאבותינו מימי קדם, והשכי חקר יו"ד ירמוז לקצוץ גליות, שלעמיד שלא חלטרך שם מלחמה והזכיר זו כאשר נשצע

וימים עוזים שהם עלמס אוח ואינס לרובים
 אותי מימים ימימה ציוס ולא זלילה ילאו לילות
 שאינס זמן הפילין דיא מימים ימימה מכאן
 סלריך אדם לצדוק הפילין אחר ייצ מדס
 כאמר כאן מימים ימימה וכאמר להלן (ויקרא
 כ"ה) ימים תהיה גאלתו מה להלן שנה אף
 כאן שנה: (יז) והעברת כל פטר רחם להי.
 הזכיר צה לשון העברה כלו. עברה תורת חולין
 מעליו לפי סקצע בקדושה ממעי אמו:

(יג) וכל פטר חמור. דוקא חמור ולא פטר
 סוקים וגמלים, וסטעס צה מה שדרזיל
 שהמלריים כמשלו לחמורים סכאמר (יחזקאל ל')
 אשר צטר חמורים צטרם, ועוד שאין לך כל אחד
 ואחד מישראל שלא עלו חטעים חמורים עמהם
 ועובים כסף וזהב, ולכך צאם המלוה סכפדה
 פטר חמור ולא של שאר צהמות לפי שמכת
 צבורות צבורי מלרים היתה: (עז) והיה לאות
 על ידכה. ע"ד הפשט חוספת הה"א לרמוז על
 ה' צחיס סצחפילין, של ראש ד' צחיס ושל
 יד צית אחר, ודע כי הפילין של יד נקראת
 אות סכאמר והיה לך לאות על ידך, וחפילין
 של ראש נקרא זכרון סכאמר ולזכרון צין עיניך,
 וידוע כי הדצר הנעשה לאות מזכירים אותו
 תמיד וא"כ האות הוא סבת הזכרון, וע"כ
 ארז"ל כשהוא מניח מניח של יד ואח"כ של
 ראש ולכך אמר הכחוצ והיה לאות על ידכה
 הקדים חחלה הפילין של יד ואח"כ ולטוטפת
 צין עיניך וכשהוא חולץ חפילין חולץ של ראש
 ואח"כ חולץ של יד לפי שאם יחלוץ הפילין
 של יד חחלה כמו שהניחם חחלה איך ישארו
 חפילין של ראש שהם הזכרון ואין זכרון אלא
 צאות ומפני כן ראוי להיות חפילין של יד
 ראשון ואחרון כי כן האות ראשון ואחרון,
 האות הוא סבת הזכרון אצל הזכרון אינו סבת
 האות, ומזה ארז"ל כשהוא חולץ חולץ של ראש
 ואח"כ של יד סכא' ולטוטפת צין עיניך כל
 זמן שיהיו צין עיניך יהיו שחיס. וע"ד המדרש
 והיה לאות על ידכה, יד כהה זו יד סמאל
 שאין צה כ"כ כח כ"ד ימין. וע"ד הקצלה
 חוספת הה"א היא ה"א אחרונה שצטס והיא
 מדה"ד של מטה והיא החכמה סכחכה לסלמה
 ונקראת לצ והוא שאמר (מ"א ג') ונתת לעבדך
 לצ שומע וגו' ולכך הפילין של יד מלוחן כנגד
 הלצ והיא המדה הנקראת כלה וחפילין של יד
 צית אחד ממה שבי (סיר ד') אחותי כלה שהיא
 מהאחדת

לך זלחצותיך על היעודים והנחמות המופלאות
 שהתכצחו לנו הנציאים אחר האצות, ואמר צו
 וכחכה לך כי אז תהיה לנו הארץ מחכה עולמית
 לא תחרצ עוד מה שלא היה צסוס זמן מן
 הזמנים. ומ"ס אל ארץ הכנעני הזכיר ארץ ישראל
 צסה הכנעני לפי זהיה עבד מקולל ואי אפשר
 סיחזיק צה שאין העבד יכול להחזיק. צככסי
 הארון ולכך נחפרה לו ולא לאומה אחרת כמלך
 המוסר ככסיו צ"ד עבדיו סיחנס לצכו כסיגדל:
 (ז) מצות יאכל את שבעת הימים. זה כמו
 צצבעת הימים וכמוהו משי"כ צחזקיה (ד"ה צ'
 ל' כ"צ) ויאכלו את המועד צצעת הימים,
 ודרשו חז"ל את לרצות סמוכה פעות מיוס י"ד,
 או לרצות יוס סמיכי צחולה לארץ:

(ח) בעבור זה עשה ה' לי ע"ד הפשט יאמר
 צעבור סעסה ה' לי אחי עוצר את העבודה
 הזאת. וע"ד הקצלה יאמר הכי מה סעסה ה'
 לי צמלרים סילחתי ממלרים צעצור סמו וכצודו
 היה, והוא כמו זה אלי ואנוהו שהוא השכינה
 עד הויה העליונה, והכונה כי אין השכינה
 צישראל לורך הדיוט צלצד כי אס לורך גצוה,
 וזהו דצר יהוסע (יהוסע ז') והכריחו את סמונו
 מן הארץ ומה חעשה לסמך הגדול והצן זה,
 כי ע"כ נסמך לו מ"ד והיה לך לאות על ידך
 וצאורו וסיה זה לך לאות על ידך, ויהיה עשה
 מלסון (צרחסית מ"א) וחעס הארץ ססחרגומו
 וככסה כלומר אספני לתודותיו, וזה מצואר:
 (ט) הוציאך ה' ממצרים, ולמטה אמר הוליאנו
 צא ולמד על גאולת האצות שהיא גאולת
 הצנים, וזהו שאנו אומרים צהגדה לא את
 אצותינו צלצד גאל הקצ"ה אלא אף אוחנו גאל
 עמהם סכאמר ואוחנו הוליא מוסס למען הציא
 אוחנו אל הארץ אשר כשצע לאצותינו:

(י) ושברת את החקה הזאת למעדה מימים ימימה.
 משנה לשנה, ומלינו כיולא צו (ס"א א')
 ועלה הא"ש הוא מעירו מימים ימימה, וכי
 (סס) הנה חג ה' צפילה מימים ימימה, (סופטים
 י"א) מימים ימימה חלככה צנות ישראל לחנות
 לצת יפחה, וכחב רצינו חלכאל ז"ל כנה פעמים
 הזהירה תורה סמירה צפכה אצל הכי הזה לא
 צא אלא להודיע סמזחה הסכה תהיו יודעים
 זמן מועד הסכה סצחה והזהירה לסמור אותה
 ומכאן ראה סע"ס החסצון היו קובעים, ע"כ.
 ובפדרש לתועדה יס מועד שאדם מניח חפילין
 ויס מועד שאינו מניח ילאו סצחות

ומאחדת וכלולה בלי כתיבות פליחות חכמה, וכדי לרמוז הסיח הזאת בלו בפרשה והיה כי יציאך העשה הסיין מחויבות בחגין כמין זייכין די זייכין על כל אחת, והן ה' של ונחכה לך וסתי הסיין של הקטה וה' של ויהרג וה' של ידכה וכל המלות מורות על מדה"ד ואין זה במשפט ספר תורה אלא במשפט הפילין של יד בלצה, ואח"כ מניח של ראש והס די בחים קדש לי כל זכור והיה כי יציאך (דברים ו') שמוע (שם י"ח) והיה אם שמוע, קדש לי כל זכור כנגד החכמה שהוא ראשית ויורה על זה לשון קדש שהוא עליון קודש (תהלים קל"ד) שאו יריכס קדש, כאשר בקדש שהוא החכמה, וכן לשון זכר, והיה כי יציאך שמדבר בליאח מלרים כנגד זיכה להתבונן בליאח מלרים וזהו סוד מלות הפילין, החכמה והזיכה הגדולה והגבורה כנגד די פרטיות שבחפילין גם סיין של די ראשים, והתפארת הם החפילין עליון וזה סוד המאמר שהקצ"ה מניח הפילין, והכלל והסוד כי כל הריסיין של ג' ראשים והיא אחרונה הוא קשר של הפילין, וז"ש (שמות ל"ג) וראית את אחורי הראהו קשר של הפילין, והיות הרלוועות מקיפות את הראש ירמוז להמשכת השפע עד ה' אחרונה שהוא קשר הכל, והיות הרלוועות מגיעות עד העצור ירמוז להמשכה עד הקו האמצעי ומשם ולמעלה, והיותם שחורות מהלכה למטה מסיני ירמוז לעומק הסגתם, ומעם הנחתם בראש כי הוא מקומם הראוי ושם כח סכמתם, וכל מה שיש בחפילין של ראש יש בחפילין של יד זיריעה אחת וזכיה אחת להורות שה' אחרונה כלן כלולות בה והיא כוללת כל המדות של מעלה והקשר שבין רמוז ללדיק, ומעם הנחתן בשמאל להורות על קבלתה מן השמאל, ולריק. אחת לדעת כי הפילין של יד ושל ראש שתי מלות ושתיהן מענין אחד והראיה שהן ז' מלות מה שאיכס מעכבות זו את זו כלולב ומיכיו עם האחרונ, וכן ארז"ל חפילין של ראש אינה מעכבת של יד ושל יד אינה מעכבת של ראש, הרי לך שהרעות צידך להניח אי זו מהן שיש לו, ולפי ששתיהם רומזות ענין אחד ארז"ל כשהוא מניח שתיהן ציחד שאין לשות זיכיהם והוא שאמר שח צין חפלה להפלה עצירה היא צידו וחוזרים עליה מעורכי המלחמה. ורגר ידוע כי כיון ששתיהן רומזות ענין אחד היה ראוי ששתיהן מעכבות

זו את זו כלולב ואחרונ ומה שאיכס מעכבות זו את זו מצואר הוא כמו שארז"ל מנין שהקצ"ה מניח הפילין, ואמרו בפרש הזהיר מלמה"ד למלך שהיה לו כלי כאה פעמים כועלו בראשו פעמים כועלו בזרועו, ומעם זה אין הפילין של ראש וחפילין של יד מעכבות זו את זו, וכחצאר לך מזה כי הנחת הפילין בשמאל ירמוז למדה"ד המקבלת מן השמאל ועיכיו דומה לאחרונ בשמאל. אבל ראיתי לאחד מחכמי הקבלה שכי בחבורו שאין טעם הפילין בשמאל כטעם אחרונ בשמאל כי אחרונ בשמאל הוא ציד הראויה לו ואיכו כן בחפילין בשמאל אצל הנחת הפילין שבשמאל הוא כנגד הימין שכי (דברים ל"ג) מימינו אש דת לנו, והוא מציא ראיה ממיש כלצה שגל לימינך בכתם אופיר ע"כ, וחמאל בחפילין של ראש כיא פעמים השם המיוחד וכן בחפילין של יד והכל מ"ב. ויש שקוצרין עוד בענין החפילין ואומרים כשם שהשכיכה פורה צד' חיות שבמרכבה על סני הכרובים כן המניח הפילין מרכבה לש"י והשכיכה פורה עליו צד' פרטיות על סני הצרים המיוחדים שבו והם המוח והלב המוח מכאן ולב מכאן, וזהו סוד הכי האומר (שמות ל"ג) כרוב אחד מקלה מזה וכרוב אחד מקלה מזה, ודרז"ל כל מי שיש לו חפילין בראשו וחפילין בזרועו וליכית בצגדו מוחזק הוא שלא יחטא שנאמר (קהלת ד') והמוט העשלב לא צמחה ינחק, אמר רש"ל כל המניח חפילין מאריך ימים שנאמר (ישעיה ל"ח) אדני עליהם יחיו ולכל זמן חיי רוחי וחמלימני והחייכי :

ויהי בשלח פרעה

מצרה לבסח וכור לזהב ובוהן לבות ה' :
שְׁלַחַה המעיה יזהיר בכתוב הזה (משלי ז') על האדם שיזכך מחשבתו ושיפקן מדות הלב לפי שהלב הוא עקר כל האצרים שבגוף וכל האצרים מסובים אחריו ומשועבדים אליו והוא באמצע הגוף מושל עליהם מכהיג אוחס ומשפיע כמו בכלם וכלם עבדיו ומסרתיו ודמיונו כמלך באמצע המדינה משגיח בכל סביבותיו ומלוה על אנשי המדינה איך יתנהגו ולפי שחיי שאר כל האצרים תלויים בלב לכך נקרא הקצ"ה שהוא חיי כל הנמלאים כלם בלשון לב הוא שכי (תהלים ע"ג) לור לבני וחלקי אלהים לעולם, וכשם שפעולות הלב להנהיג